HEINRICH VON KLEIST

michael kohlhaas

almanca aslından çeviren: figen sile kösebay



AYRINTI
KLASİK

michael kohlhaas

heinrich von kleist

almanca aslından çeviren: figen sile kösebay

sunuş: figen sile kösebay



ayrıntı: 1275 / klasik dizisi: 44

michael kohlhaas / heinrich von kleist

özgün adı / michael kohlhaas

almanca aslından çeviren / figen sile kösebay

sunuş / figen sile kösebay

yayıma hazırlayan / tarık kayakan

son okuma / barış özdemir

bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / esin tapan yetiş

baskı: ezgi matbaacılık san. ve tic. ltd. şti.
sanayi cad. altay sok. no. 10
çobançeşme / yenibosna / istanbul
tel: (0212) 452 23 02
sertifika no: 12142

birinci basım: şubat 2019 / baskı adedi 2000
isbn 978-605-314-363-5 / sertifika no: 10704

ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 cağaloğlu - istanbul
tel: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

bernd heinrich wilhelm von kleist

Alman şair, oyun, öykü ve novella yazarı Bernd Heinrich Wilhelm von Kleist, 18 Ekim 1777 tarihinde Almanya'da Frankfurt/Oder kentinde dünyaya geldi ve 21 Kasım 1811 tarihinde, 34 yaşında Berlin'deki Kleiner Wannsee Gölü kıyısında ağır hasta sevgilisiyle birlikte intihar ederek, yaşamına son verdi.

Eserleri: Schroffenstein Ailesi (*Die Familie Schroffenstein*), (trajedi) (1803)
Şili'de Deprem (*Das Erdbeben in Chili*), (novella) (1807)
Amphitryon, (trajikomedi) (1807)
(Moliere'in komedisinden adapte) Kırık Testi (*Der zerbrochne Krug*), (komedi) (1808)
Penthesilea, (trajedi) (1808)
Die Marquise von O, (novella) (1808)
Die Hermannsschlacht, (dram) (1809)
Locarno Dilencisi (*Das Bettelweib von Locarno*), (öykü) (1810)
Homburg Prensi (*Prinz Friedrich von Homburg*), (dram) (1810)
Küçük Katherine (*La Petite Catherine de Heilbronn*), (tarihî oyun) (1810)
Michael Kohlhaas, (novella) (1811)
Düello (*Der Zweikampf*), (novella) (1811)
Sokak Çocuğu (*Der Findling*), (novella) (1811)

figen sile kösebay

1972 yılında Almanya'nın Oldenburg kentinde doğdu. Öğrenimini Almanya'da tamamladı. 1988 yılında Türkiye'ye yerleşerek, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nden mezun oldu. 1994-1995 yılları arasında ihracata yönelik bir tekstil dergisinin Almanca Yayın Yönetmenliğini üstlendi. 1995 -1997 yıllarında kurumsal bir şirketin Halkla İlişkiler ve Tanıtım Uzmanlığını yürüttü. Serbest olarak çok sayıda kurum için farklı alanlarda sürdürdüğü edebi, ticari, akademik, hukuki, yeminli ve simultane tercüme faaliyetlerine, ikiz kızları Selin ve Serra'yı dünyaya getirdikten sonra bir süreliğine ara verdi. Figen Sile Kösebay, 2015 yılından beri çevirmen ve editör olarak özellikle Alman klasik, çağdaş ve kişisel gelişim eserleriyle ilgili çalışmalarını sürdürmektedir.

içindekiler

figen sile kösebay / sunuş: kleist üzerine..... 9

michael kohlhaas
eski bir kronikten alıntıdır

figen sile kösebay

sunuş / kleist üzerine

Klasik Alman edebiyatının, zamanının ilerisinde en "çağdaş" romantik yazarlarından kabul edilen şair, oyun, öykü ve novella yazarı Bernd Heinrich Wilhelm von Kleist, 18 Ekim 1777 Frankfurt/Oder, Almanya'da doğdu. Babasının erken vefatından sonra 1788 yılında vaiz Cartel ile yaşamaya başladı ve Fransız Lisesi'ne devam etti. 1792 yılında Prusya Ordusu'na katıldı, 1797'de teğmen oldu ve 1799 yılında kendi isteğiyle ordudan ayrıldı. Ardından 1799 ile 1800 yılları arasında Frankfurt/Oder'da felsefe, fizik, matematik ve siyasal bilimler okudu. Kant'ın felsefesi, hayat planlarını sorgulamasına ve Almanya, Fransa ve İsviçre arasında çokça seyahat etmesine vesile oldu. 1802 ve 1803 yıllarında Wieland'ın yanında Weimar'da yaşarken, Goethe ve Schiller ile tanıştı. 1807 yılında Fransız makamları tarafından casus olduğu şüphesiyle tutuklandı. Cezaevinden çıktıktan sonra Dresden'e yerleşti. Orada Johann Ludwig Tieck ile görüşmeye başladı ve yolu, 1808 ile 1810 yılları



arasında birlikte *Phöbus* dergisini ve sansür sıkıntıları nedeniyle kısa süre sonra baskısına son vermek zorunda kaldığı *Berliner Abendblätter* gazetesini çıkarttığı, Adam Heinrich Müller ile kesişti. Önemli bir edebi başarı elde edemeden, beşeri ilişkilerle ilgili şüpheli ve dönemin siyasi durumuyla ilgili umutsuz bir şekilde, ağır hasta olan müzisyen kız arkadaşı Henriette Vogel ile birlikte 21 Kasım 1811 tarihinde Wannsee Gölü'nde intihar etti.

Heinrich von Kleist, ilk defa 1810 yılında yayınlanan *Michael Kohlhaas* adlı novellasında, 16. yüzyılda başından benzer bir hadise geçen Hans Kohlhase ile ilgili kroniklerden esinlendi. Kitabın ana karakteri at tüccarı Michael Kohlhaas'ın, bir soylu tarafından iki atına haksız yere el konulmasıyla başlayan ve kendisi için adaleti yasal yollarla sağlayamayınca, intikam duygularıyla ağır bir meydan okumaya dönüşen hikâyesinde, hak ve haksızlık, iyi ve kötü kavramları sürekli karşı karşıya gelir. Her açıdan örnek bir vatandaşken, Kohlhaas'ı suçlu, korkunç bir kişiye dönüştüren ve darağacına kadar götüren, aslında özünde yatan adalet tutkusu ve haksızlığa tahammül edemeyen kişiliği olur. Egemen sınıfın yolsuzlukları ve keyfiliği karşısında bireylerin yaşadığı çaresizliği çarpıcı bir şekilde gözler önüne serdiğinden, eser günümüzde de güncelliğini korumaya devam etmekte...

michael kohlhaas

eski bir kronikten alıntıdır

heinrich
von kleist

michael
kohlhaas

16. yüzyılın ortalarında, Havel Nehri kıyılarında zamanının en namuslu ve aynı zamanda en korkunç adamlarından biri olan Michael Kohlhaas adında bir at tüccarı yaşıyordu. Bir köy öğretmeninin oğlu olan bu müstesna adam, hayatını otuz yaşına kadar örnek bir vatandaş olarak geçirmişti. Halen kendi adını taşıyan köyündeki çiftliğinde işiyle huzurlu bir şekilde geçinip gidiyordu. Eşinin ona bahşettiği çocuklarını Allah korkusu ile çalışkan ve sadık bireyler olarak yetiştirmişti. Komşuları arasında, onun yardımseverliğinden veya dürüstlüğünden nasibini almamış tek bir kişi dahi yoktu. Kısacası, bir erdemi uğrunda yoldan çıkmış olmasaydı, dünya onu hayır dualarıyla anardı. Ancak adalet duygusu, onu bir haydut ve katile dönüştürdü.

Michael Kohlhaas, günün birinde besili ve parlak tüylü, bakımlı bir tay sürüsü ile yurtdışına yola çıkmışken, pazarlarda tayların satışından elde etmeyi umduğu geliri nasıl değerlendireceğini düşünüyordu. Gelirinin bir kısmını iyi tüccarların yaptığı gibi kârlı yeni işlere, diğer bir payını ise günün tadını çıkartmaya yönelik dünyevi zevk-



ler için harcamaya kararlıydı. Elbe Nehri'ne vardığında, Saksonya topraklarında gösterişli bir şövalye kalesinin yanında, o güne kadar bu yol üzerinde görmediği bir bariyere rastlayınca bir an için duraksadı. Tüm şiddeti ile bastıran yağmurda tay sürüsünü durdurdu ve gümrük muhafızına seslendi. Suratsız bir şekilde camdan bakan görevliye yolu açmasını söyledi. Muhafız uzunca bir süre sonra kapıda belirince, "Burada yeni bir durum mu var?" diye sordu. "Soylu imtiyazı" diyerek kilidi açtı nöbetçi memur ve "Tronkalı Asilzade Wenzel'e bahşedilmiş bir imtiyaz" diye de ekledi. "Ya. Demek asilzadenin adı Wenzel" dedi Kohlhaas ve gösterişli mazgallarıyla bütün araziye hâkim olan şatoya göz gezdirdi. "Yaşlı efendi öldü mü?" diye sordu. Muhafız, ağaç bariyeri kaldırırken, "Felçten öldü" diyerek cevaplandırdı. Kohlhaas: "Anlıyorum. Yazık!" dedi ve ekledi: "İnsanlar arasındaki alışverişten zevk alan, ticareti elinden geldiğince destekleyen ve zamanında köye giden yolda kısrağımın bacağı kırıldığı için yola taş döşeten, yardımsever, onurlu bir yaşlı beyefendiydi. Neyse! Borcum nedir?" diye sordu. Gümrük muhafızının talep ettiği ücreti rüzgârdan uçuşan abasından zorlukla çıkartmaya çalışırken, karşısındaki kötü havadan şikâyet ederek "Hadi, hadi!" diye söylenince, "Tamam, Arkadaşım. Bu bariyer, ağaç olarak ormanda kalsaydı benim için de sizin için de çok daha iyi olurdu" diyerek parayı uzattı ve yoluna devam etmeye koyuldu. Henüz bariyerin altına yeni gelmişti ki, arkasındaki kuleden "Dur orada! At tüccarı!" diye yeni bir ses duyuldu ve seslendiği pencereyi örterek kendisine doğru koşan şatonun kâhyası göründü. Kohlhaas kendi kendine "Şimdi ne var?" diye söylenerek atlarını durdurdu. Kâhya, rüzgâra karşı direnerek, şişman vücuduna geçirmiş olduğu

yeleği iliklerken, pasaportunu görmek istediğini söyledi. Kohlhaas hafif şaşkın bir şekilde: "Pasaport mu?" diye karşılık verdi ve bildiği kadarıyla pasaportu olmadığını ama bu istenen belgenin neyin nesi olduğu tarif edilirse bir ihtimal yanında olabileceğini ekledi. Onu yandan süzen kâhya, resmi izin belgesi olmaksızın at tüccarlarının atlarıyla birlikte sınırı aşmalarına izin verilmediğini açıkladı. At tüccarı, bu sınırı hayatı boyunca on yedi defa öyle bir belgeye ihtiyaç duymaksızın geçtiğini ve işiyle ilgili tüm resmi kararları ayrıntılı olarak bildiğini ileri sürdü. Bunun bir yanlışlık olması gerektiğini söyleyerek, önünde uzun bir yolculuk olduğu için kendisini gereksiz yere daha fazla oyalamamalarını rica etti. Ancak şato kâhyası, at tüccarına on sekizinci defa buradan sıvışamayacağını ve emrin yeni ilan edildiğini söyleyerek ısrar etti. Ya pasaportunu burada bedel karşılığında çıkarttıracaktı ya da geldiği gibi geri dönmek zorunda kalacaktı. Kanundışı bu taleplere çok sinirlenmeye başlayan at tüccarı, bir an zihnini toparladıktan sonra atından indi, atı bir uşağa verdi ve bu konuyla ilgili Tronkalı soylu ile şahsen görüşmek istediğini söyledi. Şatoya doğru giderken, onu takip eden kâhya açgözlü vurguncular ve faydalı resmi düzenlemelerden bahsediyordu. Derken her ikisi birbirini süzerek salona girdi. Kohlhaas şikâyetini bildirmek için tesadüfen asilzadenin birkaç arkadaşı ile kurmuş olduğu neşeli çilingir sofrasına yaklaşırken, aralarındaki sohbet ve kahkahalar salonu çınlatıyordu. Asilzade ne istediğini sordu. Yabancıyı gören şövalyeler bir anda sustu. Ancak Kohlhaas atlarıyla ilgili talebini dile getirmeye henüz başlamıştı ki hepsi bir ağızdan: "Atlar? Nerede?" diye bağırarak atları görmek için pencerelere doğru koştu. Parlak tüylü at sürüsünü görünce de asilzadenin teklifi

üzerine koşar adım avluya indiler. Yağmur dinmişti. Şatonun kâhyası, vekilharç ve uşaklar etraflarına toplanmış, hepsi hayvanları inceliyordu. Birisi alnı akıtmalı doruyu, diğeri kestane renklisini methediyor, üçüncüsü de siyah ve sarı benekli atı okşuyordu. Hepsi, geyik kadar güzel buldukları atların ülkenin en iyi yetiştirilmiş atları olduğu hususunda aynı fikirdeydi. Kohlhaas, mutlu bir ifade ile atların onları sürecek olan şövalyelerden daha iyi olmadığını söyledi ve şövalyelere onları satın almalarını teklif etti. En çok heybetli doru aygırdan etkilenen asilzade, fiyatını sordu. Vekilharç, işlerinde kullanılmak üzere ihtiyaçları olduğunu hatırlatarak asilzadeye bir çift kara yağız at almayı tavsiye etti. Ancak at tüccarı atın fiyatını söyleyince, şövalyeler onu pahalı buldular. Asilzade, sofra sonrasında, atların fiyatı bu kadar yüksek ise, binip Kral Arthur'a* bir ziyaret yapması gerektiğini söyledi. Kohlhaas, kara yağız atlara alıcı bakışlar atarak aralarında fısıldaşan şato kâhyası ile vekilharcı görünce, sezgilerine güvenerek atları bunlara satıp kurtulmak için elinden geleni yapmaya karar verdi ve asilzadeye: "Efendim, kara yağızları altı ay önce 25 altına satın aldım; siz bana 30 verin, atlar sizin olsun" dedi. Asilzadenin yanında duran iki şövalye, açıkça atların değerinin bu olduğunu kabul ediyordu; ancak asilzade, doru ata para yatırmayı düşünebileceğini fakat diğer atları almak istemediğini söyleyerek yola koyulmaya kalkıştı. Bunun üzerine Kohlhaas, bir sonraki sefer atlarıyla buradan geçtiğinde belki kendisiyle alışveriş yapabileceğini söyleyerek asilzadeden izin

* Kral Arthur: Hikâyeleri 5. yüzyıl sonları ya da 6. yüzyıl başları Britanya'sında geçen Kral Arthur, Britanyalılar için savaşta ve barışta ideal kralın simgesi olmuştur. Gerçek mi efsane mi olduğu halen tartışılan Kral Arthur'un, Sakson istilacılara karşı Kelt asıllı Britonların koruyucusu olduğuna inanılır. (ç.n.)

istedi ve oradan ayrılmak üzere atının gemlerini yakaladı. O anda şato kâhyası gruptan ayrılarak, pasaportu olmaksızın seyahatine devam edemeyeceğini bilmesini söyledi. Kohlhaas asilzadeye dönerek, tüm işini bozan bu durumun gerçekten doğruluğu olup olmadığını sordu. Asilzade oradan ayrılırken mahcup bir ifade ile: "Evet Kohlhaas, pasaport almak zorundasın. Şato kâhyası ile konuş ve yoluna devam et" dedi. Kohlhaas, atların sınır dışına çıkarılmasıyla ilgili geçerli kanunları ihlal etmek gibi bir niyetinin kati surette olmadığını temin ettikten sonra, Dresden'den geçerken oradaki kançılaryadan bir pasaport çıkartacağını, gerekliliğinden haberdar olmadığı için sadece bu seferlik sınırdan geçmesine izin verilmesini rica etti. Hava tekrar bozmaya başladığı ve narin vücutlu asilzade üşüdüğünden: "Peki! Zavallıyı bırakın gitsin" dedi ve şövalyelerine "Hadi gelin!" diye seslenerek şatoya geri dönmek istedi. Şatonun kâhyası asilzadeye dönerek, at tüccarının pasaport çıkartacağına dair teminat olarak hiç olmazsa bir rehin bırakması gerektiğini hatırlattı. Asilzade, şato kapısının önünde tekrar durdu. Kohlhaas, atları için ne kadar değerde bir para veya mal rehin bırakması gerektiğini sordu. Vekilharç, ağzında geveleyerek, doğrudan siyah atları bırakabileceğini söyledi. Şato kâhyası da: "Kuşkusuz bu en mantıklısı olur. Pasaportunu çıkartır çıkartmaz istediği zaman atları buradan geri alabilir" diyerek onu tasdikledi. Bu küstah talep karşısında şaşıran Kohlhaas, soğuktan uzun eteklerini gövdesine saran asilzadeye, atlarını satmaya götürdüğünü söyledi. Tam o anda artan fırtına ile kapıdan içeriye giren kuvvetli yağış ve doludan kurtulmak ve meseleye bir son vermek için asilzade: "Eğer atlarını bırakmak istemiyorsa, onu gerisin geriye hududun diğer tarafına defedin"

diye bağırarak şatoya girdi. At tüccarı, bu zorbalığa boyun eğmekten başka çaresi kalmadığını anladığından, taleplerini yerine getirmeye karar verdi. İstedikleri atların takımlarını çözdü ve hayvanları şato kâhyasının ona gösterdiği ahıra götürdü. Atların yanında uşaklarından birisini bıraktı. Ona para verdi ve kendisi dönene kadar atlara iyi bakmasını tembihledi. Kendisi, geriye kalan atlarıyla birlikte, Saksonya'da yeni revaçta olmaya başlayan at yetiştiriciliği nedeniyle böyle bir nizamnamenin çıkartılmış olabileceğine ilişkin çok da emin olamadığı bir düşünceyle, Leipzig'deki panayıra olan yolculuğuna devam etti.

At tüccarı, Dresden merkezli olarak ülkenin küçük pazarlarında ticaretini gerçekleştirmeyi tercih ettiği için, şehrin kenar mahallelerinden birinde, birkaç ahırı bulunan bir ev satın almıştı. Evine ulaşır ulaşmaz buradaki kançılaryaya yola koyuldu. Orada görevli olup birkaçını tanıdığı kâtiplerden, kendisinin de başından itibaren tahmin ettiği gibi, pasaport meselesinin bir masaldan ibaret olduğunu öğrendi. Keyifsiz kâtipler, at tüccarının isteği üzerine, kendisine yapılan muamelenin haksızlığına ilişkin bir belge hazırlayıp verdiler. Kohlhaas, sıska asilzadenin amacını tam olarak anlayamadığı garip tutumuna gülümsüyordu. At tüccarı, birkaç hafta içerisinde yanındaki sürüyü tatminkâr bir şekilde sattıktan sonra, dünyanın genel sıkıntılarından başka bir derdi ve olumsuz düşüncesi olmaksızın Tronkenburg'a geri döndü. Elindeki pasaportu gösterdiği ve atlarını geri alıp alamayacağını sorduğu şato kâhyası, fazla bir açıklamaya gerek duymaksızın ona aşağı inip atlarını almasını söyledi. Ancak Kohlhaas şatoya ulaştığında, avludan geçerken, atlarının başında bırakmış olduğu uşağının, onu bırak-

tıktan birkaç gün sonra, söylenenlere göre münasebetsiz davranışları nedeniyle dövülüp Tronkenburg'dan atıldığına dair, tatsız bir haber almıştı. Ona bu haberi veren gence, uşağının tam olarak ne yaptığını ve o gittikten sonra atlara kimin baktığını sordu. Bilmediğini söyleyen genç, yüreği ağzına gelmeye başlayan at tüccarına, atlarını koymuş olduğu ahırı açtı. Kohlhaas, ahıra bırakmış olduğu iyi beslenmiş, bakımlı ve parlak tüylü iki yağız atının yerine, bir çift sıska, yaşlı at görünce az şaşırmadı. Atların kemikleri, çengellerle üzerine öteberi asacak kadar çıkıktı, yeleleri ve tüyleri bakımsız ve tımar edilmeden gelişigüzel toplanmıştı. Atlar, hayvanlar âlemi için sefaletin gerçek bir örneğiydi! Kohlhaas, kendisine doğru takatsiz bir şekilde kişneyen atlar karşısında dehşete düştü ve neler olduğunu sordu. Yanında duran delikanlı, atların ihtiyaçları olan yemle beslendiklerini, sadece hasat zamanında oldukları ve koşum hayvanları yetersiz olduğu için tarlalarda biraz çalıştırıldıklarını, başlarına başka da pek bir şey gelmediğini söyledi. Kohlhaas, bu utanmaz zorbalığa ve danışıklı dövüşe küfretti ancak yapacak bir şey olmadığı için, çaresizlik duygusuyla içinde yükselen öfke ve gazabını bastırarak, atlarıyla bu haydut yuvasını terk etmeye hazırlandı. O sırada konuşmalarını işitmiş olan kâhya yanlarına geldi ve neler olduğunu sordu. Kohlhaas: "Burada neler mi oluyor?" diye karşılık verdi. "Tronka Asilzadesi ve adamları, burada rehin bırakmış olduğum atları tarlalarında çalıştırmak için kimden izin aldı?" diye sordu ve ilave etti: "İnsanlık bunun neresinde?" Bitkin hayvanları hafifçe kamçılayarak harekete geçirmeye çalıştı ve yerinden kımıldamayan atları kâhyaya gösterdi. Bir süre onu meydan okurcasına süzen kâhya: "Şu kabadayıya bir bakın! Görgüsüz! Sıska atlarının ölmemiş ol-

masına şükret sen. Uşağın kaçtıktan sonra onlara kimin bakmasını bekliyordun? Atlarının, onlara verilen yemi tarlalarda çalışarak hak etmiş olmaları yeterince adil değil mi?" diye bağırdı. Kâhya, avlusunda gürültü istemediğini, gerekirse köpeklerini çağırabileceğini ve sükûneti bu şekilde sağlamasını gayet iyi bildiğini de ekleyerek sözünü bitirdi. At tüccarının yüreği ağzına gelmişti. İçinden bu alçak şişkoyu yerdeki gübreye itmek ve bakırımsı yüzüne ayağıyla basmak geçiyordu. Ancak altın terazisi kadar hassas olan adalet duygusu, adamın gerçekten suçlu olup olmadığı hususunda henüz kesin bir karara varmamıştı. Kâhyanın azarlı konuşmasını yutarak dinlerken atlarına yanaştı ve elleriyle yelelerini düzenlerken, durumu tekrar zihninden geçirerek, sakince uşağının hangi kabahatinden ötürü şatodan kovulduğunu sordu. Kâhya: "Kerata şatoda inatçılık yaptığı için! Atlarını başka bir ahıra götürmeyi kabul etmediği ve Tronkenburg'a gelen iki asilzadenin atlarının kendi beygirleri yüzünden sokakta kalmasında ısrar ettiği için" diye cevaplandırdı kâhya. Kohlhaas, pis ağızlı kâhyanın ifadesi ile yüzleştirebilmek için uşağının orada olmasını çok isterdi ve bunun karşılığında atlarının değerini feda etmeye razıydı. At tüccarı, olduğu yerde durup atlarının perçemlerini düzeltmeye çalışırken ne yapması gerektiğini düşünüyordu ki, sahne bir anda değişti. Tavşan avından dönen Tronka asilzadesi, bir sürü şövalye, uşak ve köpekle birlikte şatonun avlusuna daldı. Asilzade neler olduğunu sorunca, kâhya hemen söze girdi. Yabancıyı gören köpekler bir yandan durmaksızın havlar ve şövalyeler onları susturmaya çalışırken, kâhya da asilzadeye, düşmanca çarpıtan tutumuyla meseleyi aktardı. At tüccarının, atlarının azıcık çalıştırılmış olmasıyla ilgili ne kadar büyük bir olay

çıkarttığını şikâyet etti. Alaycı kahkahalarla, at tüccarının hayvanları kendi atları olarak kabul etmek istemediğini anlattı. Kohlhaas aniden: "Sayın bayım, bunlar benim atlarım değil! Bunlar size bırakmış olduğum otuz altın değerindeki atlar değil. Ben besili sağlıklı atlarımı geri istiyorum!" diye bağırdı. Hafif benzi atan asilzade, atından indi: "Orospu çocuğu, atları istemiyorsa burada bıraksın. Günther, Hans! Gelin!" diyerek elleriyle paçalarındaki tozu silkeledi. Şövalyelerle birlikte kapıdan içeriye geçerken de: "Şarap getirin!" diye seslendi. Kohlhaas, atları bu halde Kohlhaasenbrück'teki ahırına götürmektense, derilerini yüzecek bir adam çağırıp, leşlerini de hayvan mezarlığına attırmayı tercih ettiğini söyledi. At tüccarı, daha fazla ilgilenmeden bakımsız ve yorgun atları öylece orada bıraktı ve kendi kahverengi atına binerken, hakkını arayacağını net bir şekilde ifade ederek şatodan uzaklaştı.

Atını aceleyle Dresden'e doğru sürerken, uşağını ve şatodaki kâhyanın onunla ilgili iddialarını düşününce atını yavaşlattı. Henüz bin adım bile gitmemişken atının yönünü Kohlhaasenbrück'e çevirmeye karar verdi. Her şeyden evvel uşağının da ifadesini almanın akıllıca ve hakkaniyetli olacağını düşündü. Bir yandan, işitmiş olduğu tüm hakaretlere rağmen, kâhyanın iddia ettiği gibi uşağının bu meselede bir suçunun bulunması olasılığı, dürüstlüğü ve adalet duygusu gereğince atlarını kaybetmeyi bunun doğal sonucu olarak görmesini sağlıyordu; öte yandan, yollarda ilerledikçe uğradığı bütün yerlerde, Tronkenburg'dan geçen yolculara her gün uygulanan haksızlıklarla ilgili işittiklerinin içinde giderek daha derine yerleştirdiği aynı şekilde güçlü bir sezgi, kendi yaşamış olduklarının bir danışıklı dövüş olduğunu aklına

getiriyordu. Ve eğer durum böyleyse, bu sezgisi işitmiş olduğu hakaretlerin tarziyesi için ve gelecekte diğer yurttaşların da bu tip davranışlara maruz kalmasını engellemek adına ona var gücüyle savaşmayı emrediyordu.

Kohlhaasenbrück'e varır varmaz sadık karısına sarılıp, mutlulukla bacaklarına yapışan çocuklarını öper öpmez, eşine baş uşağı Herse'yi ve hakkında bir şey duyup duymadığını sordu. Eşi Lisbeth: "Evet sevgili Michael! Zavallı Herse, yaklaşık iki hafta evvel, nefes alamayacak şekilde fena halde dövülmüş olarak buraya geldi. Onu yatağa yatırdık. Sürekli kan tükürüyor ve ısrarlı sorularımıza anlaşılmaz bir hikâyeyle cevap veriyordu. Huduttan geçişine izin verilmeyen atlarla birlikte senin onu Tronkenburg'da bıraktığını, en alçakça davranışlarla onu şatodan nasıl kovduklarını ve atları yanında getirmesine imkân vermediklerini anlattı" diye söyledi. "Demek öyle" dedi Kohlhaas, paltosunu çıkartırken. "Şimdi daha iyi mi?" diye sordu. "Eh, şöyle böyle, kan tükürmeye devam ediyor" diye cevapladı eşi ve devam etti: "Ben de, sen dönene kadar, atların bakımı için Tronkenburg'a bir uşak göndermeyi düşünüyordum. Bize karşı her zaman kimsenin olmadığı derecede dürüst ve son derece sadık davranan Herse'ye ve bu kadar delil ile desteklediği ifadesine inandım; atları ihmali sonucunda kaybettiğini de düşünmedim. Ancak o, birini kurban vermek istemiyorsam, o haydut yuvasına başka bir uşak göndermemem ve atları feda etmem için bana yalvarıp yakardı." Fularını çıkartan Kohlhaas: "Herse hâlâ yatıyor mu?" diye sordu. "Birkaç gündür avluda dolaşmaya başladı" dedi Lisbeth ve devam etti: "Özetle sen de kısa zamanda bütün bunların doğru olduğunu ve bu durumun da Tronkenburg'da bir süredir yabancılara karşı işlenen suçlardan birisi olduğunu göre-

ceksin." Kohlhaas ise, "Bu durumu öncelikle incelemem gerekir. Lisbeth, Herse uyandığında lütfen onu yanıma çağır" diye cevapladı eşini ve koltuğuna oturdu. Evin hanımı, eşinin sakin olmasına memnundu ve uşağı çağırmaya gitti.

Lisbeth uşakla birlikte salona döndüğünde; Kohlhaas, Herse'ye: "Tronkenburg'ta ne yaptın?" diye sordu ve "Senden hiç memnun değilim" diye de ekledi. Kohlhaas'ın bu sözlerine karşı utançtan yüzü kızaran uşak, bir süre sessiz kaldı. Ardından: "Çok haklısınız efendim. Zira kovulduğum haydut yuvasını, Tanrı'nın emriyle yanımda taşıdığım bir kükürt ipliği ile ateşe vermeyi düşündüm; ancak küçük bir çocuğun ağlama sesini duyunca, kibriti Elbe Nehri'nin sularına attım. Allah'ın yıldırımı çarpsın ve kül etsin, belalarını benden bulmasınlar diye düşündüm" dedi. Kohlhaas etkilenmişti: "Ama Tronkenburg'dan kovulmanı neye borçlusun?" diye uşağına sordu. Bunun üzerine Herse: "Kötü bir şakaya borçluyum efendim" diyerek alnındaki teri sildi. "Ancak olan oldu. Atların tarlalarda çalıştırılarak harap edilmesini istemediğim için, henüz çok genç olduklarını ve daha hiçbir işe koşulmadıklarını söyledim." Kohlhaas şaşkınlığını saklamaya çalışarak, bunun hakikati çok yansıtmadığını, atların geçen ilkbahardan beri az da olsa koşulmuş olduklarını hatırlattı. "Şatoda bir nevi misafir olarak, mahsullerin aceleyle içeriye taşınması gereken durumlarda, arada sırada da olsa atların koşulmasına göz yumabilir ve yardımcı olabilirdin" dedi. Herse: "Ben de zaten onu yaptım efendim" diye cevap verdi ve devam etti: "Bana karşı çok asık suratlı davrandıkları için. 'Ne olacak, atlar ölmez ya' diye düşündüm. Üçüncü gün, öğleden evvel, onları koştum ve üç araba tahılı içeriye taşıdım." Yüreği şişen Kohlhaas, başı-

nı öne eğdi: "Bundan bana bahsetmediler Herse" dedi. Herse doğruyu söylediğini temin etti ve devam etti: "Öğle yemlerini henüz bitirmemiş olan atları tekrar koşmak istememem ve bana bırakmış olduğunuz yem parasını cebe indirmem için bana yemi bedava vermeyi teklif eden kâhya ve vekilharca –aslında onlara başka şeyler yapabilirdim– arkamı dönüp gitmem saygısızlık addedilmiş olabilir." Kohlhaas: "Ama bu saygısızlık sebebiyle Tronkenburg'dan kovulmuş olamazsın, değil mi Herse?" diye üsteleme gereği hissetti. "Tanrı aşkına, elbette hayır! Tamamıyla önemsiz bir suç yüzünden oldu. Akşamında Tronkenburg'a gelen iki şövalyenin atı ahıra konuldu ve benimkiler ahırın kapısına bağlandı. Atları getiren kâhyanın elinden yağız atlarımızı bizzat alıp nerede kalacaklarını sorduğumda, şato duvarına tahtalardan yapılmış bir domuz ahırını gösterdi bana." Kohlhaas onu böldü: "Yani demek istiyorsun ki, o kadar kötü durumda bir yapıydı ki, ahırdan çok domuz ahırına benziyordu." Herse: "Hayır efendim, orası bir domuz ahırıydı. Gerçekten düpedüz bir domuz ahırı! Domuzların girip çıktığı ve benim ayakta dik duramadığım bir ahır" diyerek cevapladı. Kohlhaas, "Belki bizim yağızları koyacak başka bir yerleri yoktu" diye itiraz etti. Bir bakıma şövalyelerin atlarının öncelikli olması doğaldı. Uşak, sesini hafif alçaltarak: "Şatoda bir anda yedi şövalye kalıyordu ve yer sıkıntısı olduğu doğrudur. Siz olsaydınız, atları sıkıştırır, yine ahıra yerleştirirdiniz. Ben köyde bir ahır kiralamayı önerdim. Ancak şatonun kâhyası atları göz önünde istediğini ve hiçbir surette onları şatodan uzaklaştırmaya kalkışmamamı söyledi" dedi. Kohlhaas: "Hım. Sen ne dedin?" diye sordu. Vekilharç, ziyaretçilerin sadece bir gece kalacağını ve ertesi sabah şatodan ayrılacaklarını söylediği için,

atlarımızı domuz ahırına bağladım. Ancak ertesi gün de geçmişti, hâlâ ayrılmamışlardı ve üçüncü günden sonra da beylerin birkaç hafta daha kalacakları konuşulmaya başlanmıştı." "Neticede domuz ahırı, ilk defa kafanı soktuğunda düşündüğün kadar kötü değildi, değil mi Herse?" dedi Kohlhaas. Herse: "Bu doğru! Ahırı biraz temizlediğim ve süpürdüğüm için idare ediyordu. Hizmetçi kıza domuzları başka bir yere götürmesi için bahşiş verdim. Atların gündüz vakti ayakta durabilmesi için, çatı olarak döşenmiş olan tahtaları gün ağardığında söküyor, akşamları tekrar takıyordum. Artık atlar başlarını kazlar gibi damdan uzatıp, Kohlhaasenbrück veya daha güzel başka tarafları aranıyorlardı." "Peki o zaman, Allah aşkına seni şatodan neden kovdular?" diye ısrarla sordu Kohlhaas. "Efendim, söylüyorum işte, benden kurtulmak istedikleri içindi. Ben olduğum sürece atları mahvedemeyeceklerdi. Şatonun her yerinde, avluda ve uşak odasında bana nahoş bakışlar atıyorlardı. Ben içimden: "Siz suratlarınızı çarpılana kadar büzüştürün!" diye düşünüp sessiz kalırken, onlar fırsattan istifade edip beni şatodan attılar." "Fakat sebep? Sonuçta bir sebepleri olmuş olmalı!" diye bağırdı Kohlhaas. "Şüphesiz! Hem de son derece haklı bir sebep buldular" dedi Herse ve sözüne devam etti: "Domuz ahırında geçirdiğim ikinci günün akşamında, çamurdan çok kirlenen atları sulama yerine götürüp yıkamak istedim. Henüz şatonun kapısından dönmek üzereydim ki arkamdan kâhyayı, vekilharcı ve uşakları ellerinde değnekleri ve köpekleriyle işçi kulübesinden bana doğru kudurmuşçasına koşarken gördüm. 'Tutun düzenbazı! Durdurun dolandırıcıyı!' diye bağırıyorlardı. Kapıdaki nöbetçi yolumu kesti. Üzerime doğru koşan kalabalığa ve nöbetçiye: 'Ne var? Neler oluyor?' diye sorduğumda,

kâhya atların dizginlerini elimden çekip: 'Atlarla nereye gidiyorsun öyle?' diye cevap verdi ve beni göğsümden yakaladı. 'Nereye mi gidiyorum? Tanrım! Atları yıkamak için sulama yerine gidiyorum! Siz ne düşünmüştünüz?' diye cevap verdim. Kâhya: 'Bak sen! Demek sulama yerine gidiyorsun!' diye bağırdı ve: 'Seni üçkâğıtçı seni! Ben sana şimdi Kohlhaasenbrück yolunda yüzmeyi öğretmesini bilirim!' deyip, bacağımdan tutan vekilharç ile birlikte beni attan yerdeki gübrenin içine haince düşürdü. 'Cinayet! Tanrım! Koşum takımları, örtüler ve çamaşırlarım halen ahırda duruyor' diye bağırdım. Ancak, vekilharç atları götürürken, o ve uşakları da ayakları, kırbaçları ve değnekleriyle üzerime saldırdılar. Sonunda yarı ölü vaziyette şatonun kapısının arkasında yere yığıldım. O halde doğrulmaya çalışıp, 'Sizi haydutlar! Atları nereye götürüyorsun?' diye sorduğumda da, kâhya: 'Defol git şatodan! Tut Kaiser! Yakala Jäger! Tut Spitz!..' diye bağırıp, on ikiden fazla köpeği üzerime saldı. O anda çitten bir sırık mıydı bilmiyorum, bir şey kopardım ve üç köpeği öldürdüm. Vücudumun her yeri korkunç ısırıklarla parçalandığından acı içinde kıvranıyordum ve oradan bir şekilde kaçmam gerekiyordu. Tam o sırada bir ıslık sesi duyuldu. Köpekler şato kapısından içeriye koştu, kapının kanatları kapatıldı ve sürgüsü sürüldü. Baygın bir halde yola yığıldım" diye yaşananları anlattı. Kohlhass, benzi atmış bir halde, zoraki muzip bir ifadeyle: "Sen oradan kaçıp gitmeyi düşünüyordun, değil mi Herse?" diye sordu. Herse, kıpkırmızı olan yüzünü öne eğmişti. "Hadi kabul et! Domuz ahırında kalmak hoşuna gitmedi. Kohlhaasenbrück'teki ahır daha güzeldi, oraya gidecektin." "Tanrım!" diye bağırdı Herse: "Hadi diyelim koşum takımlarını, örtüleri ve evet çamaşırlarımı da domuz ahı-

rında geride bırakmış olayım. Peki, kırmızı ipek fulara sarmış olduğum ve yemliğin arkasına saklamış olduğum üç guldeni almaz mıydım, Tanrı aşkına? Siz de böyle konuşunca, atmış olduğum kibriti yeniden ateşlemek istiyorum!" "Tamam, tamam!" diye onu sakinleştirmeye çalıştı at tüccarı: "Amacım seni kırmak değildi! Bak, yemin ederim ki, söylediğin her şeye kelimesi kelimesine inanıyorum. Bana hizmet ederken bunların başına gelmesine ve bu kadar sıkıntı çekmene üzüldüm. Hadi Herse, git yat. Söyle sana bir şişe şarap versinler. Onunla teselli bul. Adalet yerini bulacaktır!" diyerek ayağa kalktı ve baş uşağının domuz ahırında bırakmış olduğu eşyaların bir listesini yaptı. Değerlerini belirledi ve uşağına tedavi masraflarını da sordu. Ardından tekrar tokalaşarak uşağını uğurladı.

Bunun üzerine eşi Lisbeth'e hadisenin nasıl olduğunu ve iç yüzünü ayrıntılı olarak anlattı. Ona, bu konuda kendi adına adaleti sağlamak için kararlı olduğunu söyledi. Karısının da bu hususta kendisine tam destek vermesi onu memnun etti. Lisbeth, ona göre belki daha az sabırlı yolcuların da gelecekte bu şatodan mutlaka geçeceğini, bu kanunsuzluklara karşı savaşmanın Allah'ın emri olduğunu ve bu dava için oluşacak masrafları temin edeceğini söyledi. Kohlhaas eşine gururla: "Benim cesur kadınım!" dedi ve o günü ve ertesi gününü karısının ve çocuklarının yanında mutlulukla geçirdi. İşlerini bitirir bitirmez de mahkemeye şikâyet dilekçesini vermek üzere Dresden'e yola çıktı.

Dresden'e ulaştığında, tanıdığı bir avukat yardımıyla, Tronka'lı Asilzade Wenzel tarafından kendisine ve uşağına karşı yapılan suçu ayrıntılı bir şekilde tasvir ettiği ve asilzadenin kanunen cezalandırılmasını, atlarının eski

haline getirilmesini ve kendisi ile uşağının zararlarının tazmin edilmesini talep ettiği bir şikâyet dilekçesi hazırladı. Hukuken her şey açıktı. Atların kanunsuz olarak alıkonulması tüm diğer hususları da aydınlatıyordu. Atlar sadece tesadüf eseri hastalanmış olsalar dahi, at tüccarının onları sağlıklı bir şekilde geri alma talebi haklıydı. Kohlhaas bölgede dolaşırken, davasını canla başla desteklemeye hazır olan çok sayıda arkadaşı ile de karşılaştı. Geniş kapsamlı at ticareti, işini yaparkenki doğruluğu, ülkenin en önemli insanlarının kendisine karşı teveccühünü kazandırmıştı. Bizzat seçkin bir adam olan avukatının daveti üzerine onunla defalarca neşeli bir sofrada yemek yedi ve dava masrafları için ona bir miktar para bıraktı. Birkaç hafta sonra, davanın lehine sonuçlanacağına ilişkin avukatı tarafından teskin edilmiş olarak, Kohlhaasenbrück'e, karısı Lisbeth'in yanına geri döndü. Aylar geçiyordu, hatta bir yıl dolmak üzereydi ki davasıyla ilgili bir karar şurada kalsın, bir açıklama bile alamamıştı. Birkaç defa mahkemeye şahsen uğramasına rağmen sonuç alamayınca, avukatına özel bir mektup ile davanın bu şekilde gecikmesinin nedenini sordu. Kohlhaas, şikâyetinin, nüfuzlu birisinin üstü kapalı sözü üzerine Dresden Mahkemesi tarafından reddedildiğini öğrendi. At tüccarının canını sıkan bu gelişmenin nedenini sorması üzerine, yazmış olduğu cevap niteliğinde mektupta avukatı, Tronka'lı Asilzade Wenzel'in, birisi kralın sakisi, diğeri de mabeyincisi olan Hinz ve Kunz von Tronka adında iki asilzade ile akraba olduğunu yazmıştı. Mektubunda ayrıca mahkeme yolunda daha fazla ısrar etmeden, Tronkenburg'daki atlarını geri almanın bir yolunu bulması için at tüccarına tavsiyede bulunuyordu. Şu anda başkentte bulunan asilzadenin adamlarına, atları kendisine iade

etmelerini emrettiği izlenimini edindiğini de belirterek, Kohlhaas'ın bununla yetinmeyip bu dava ile ilgili başka talepleri olması durumunda, kendisini vekâletten affetmesini rica ederek mektubunu bitirmişti.

Yönetim bölgesinde Kohlhaasenbrück'ün de yer aldığı Vali Heinrich von Geusau, Brandenburg'un payına düşen yüksek miktarda bir fonla, hasta ve fakirler için birçok hayır müessesesi kurmakla meşgul olduğu bir sırada, Kohlhaas da orada bulunuyordu. Vali, özellikle de etraftaki köylerden birinden çıkan ve aslında beklenildiği kadar şifalı olmadığı sonradan anlaşılan doğal bir kaynak suyunun yaralıların yararına tanzim edilmesiyle ilgiliydi. Sarayda bulunduğu sürede aralarında bir alışveriş olmuş, Kohlhaas vali ile tanışmıştı ve onun bu faaliyetinden haberdardı. Bir gün, Tronkenburg'daki o felaket günden beri nefes alırken göğsündeki ağrısı geçmeyen baş uşağına, etrafı çevrelenmiş ve üzeri bir çatı ile örtülmüş olan bu küçük şifalı kaynağı denemesi için izin verdi. Kohlhaas'ın Herse'yi yıkamak için yatırdığı havuzun yakınında, vali de bazı talimatlar vermek üzere tesadüfen bulunuyordu. Kohlhaas tam o sırada Dresden'deki avukatının yazmış olduğu ve karısının özel bir ulak ile kendisine göndermiş olduğu üzücü mektubu aldı. Doktor ile konuşan vali, Kohlhaas'ın eline geçen mektubu açıp okuduktan sonra bir damla gözyaşının mektuba düştüğünü fark edince, ona yaklaştı ve nazik ve samimi bir şekilde onu bu denli üzen olayı sordu. At tüccarı cevap vermeden ona mektubu uzattı. Mektubu okuyan ve Tronkenburg'da Kohlhaas'a yapılan, ayrıca uşağının belki de hayatı boyunca kurtulamayacağı sağlık sorunlarına yol açan iğrenç haksızlıklardan haberdar olan bu vakur adam, omzuna elini koyarak: "Cesaretini kaybetme! Bu haksızlığın tar-

ziyesi için sana yardımcı olacağım" dedi. Kohlhaas, aldığı davete uyarak o günün akşamında valiyi şatosunda ziyaret etti. Vali, Kohlhaas'a, hadiseyi anlatan kısa bir açıklamaya avukatın mektubunu da ekleyerek dilekçeyi Brandenburg Kurfürstü'ne* göndermesini ve Saksonya eyaletinde kendisine karşı işlenen şiddetten dolayı yüksek himayelerini arz etmesini söyledi. Vali, bu dilekçeyi hazırda bekleyen diğer evrak ile birlikte şahsen Kurfürst'e teslim etmeye söz verdi ve Kurfürst'ün de koşullar uygun olması halinde, bu talebi ihmal etmeden Saksonya Eyaleti Kurfürstü'ne ileteceğine inandığını ifade etti. Ayrıca asilzade ve adamlarının Dresden Mahkemesindeki marifetlerine inat, davayı kazanmak ve hakkını temin etmek için bu dilekçeden fazlasına gerek olmadığını da belirtti. Duyduklarıyla fevkalade mutlu olan Kohlhaas, valiye kendisine göstermiş olduğu ilgi için yeniden candan teşekkür etti ve Dresden'de herhangi bir işlem yapmaksızın hadiseyi doğrudan Berlin'e intikal ettirdiği için validen özür diledi. Mahkemenin yazı işlerinde şikâyetini valinin talimatlarına göre yazdıktan ve dilekçesini valiye teslim ettikten sonra da hadisenin istediği gibi sonuçlanacağına hiç olmadığı kadar emin bir şekilde Kohlhaasenbrück'e geri döndü. Birkaç hafta sonra, valinin bazı işleri için Potsdamm'a giden bir hâkim, Kurfürst'ün şikâyetini nazırı Kont Kallheim'e ilettiğini; ancak onun, beklendiği üzere suçun incelenmesi ve suçluların cezalandırılması için meseleyi Dresden Sarayı'na götürmek yerine, öncelikle Asilzade von Tronka'dan bilgi almayı daha uygun bulduğuna dair can sıkıcı haberi getirdi. Kohlhaas'a bu haberi getirmekle görevli hâkim, onun evinin önünde

* Kurfürst: Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nda imparatoru seçme hakkına sahip prens. (ç.n.)

arabasında otururken, Kohlhaas'ın "Peki neden bu muameleyi yürüttüler?" diye şaşkınlık içinde sorduğu sorusuna tatminkâr bir cevap verememekle birlikte, hareketleriyle acelesi varmışçasına davrandı ve valinin Kohlhaas'a sabırlı olması gerektiğini iletmesini istediğini söyledi. Ancak bu kısa konuşmanın sonunda Kohlhaas, hâkimin ağzından kaçırdığı bazı kelimelerden Kont Kallheim'in, von Tronka ailesiyle hısım akraba olduğunu öğrendi. At yetiştirmekten, evinden barkından, karısından ve çocuklarından dahi artık zevk alamayan Kohlhaas, olumsuz düşünceleriyle bir ay daha bekledi. Tam da beklediği gibi bu sürenin sonunda, kaplıcadaki banyolardan az da olsa fayda gören ve Brandenburg'dan geri dönen Herse, valinin bir mektubunu ve ilişiğinde bir tebliği Kohlhaas'a getirdi. Vali, mektupta, bu meseleyle ilgili yardımcı olamadığı için üzgün olduğunu, ekte eyalet başkanlığının kararını gönderdiğini ve Tronkenburg'da bırakmış olduğu atları geri alıp bu meseleyi artık kapatmasının uygun olacağını yazıyordu. Karar şöyleydi: "Kohlhaas, Dresden Mahkemesinin raporuna göre işe yaramaz bir kavgacıdır. Atlarını bırakmış olduğu asilzade, kati surette atları alıkoymamıştır. Atları almak üzere ya birisini göndermeli veya asilzadeye en azından atları nereye göndereceğini bildirmeli ve eyalet başkanlığını bu tarz angaryalarla ve huysuzluklarla meşgul etmemelidir." Kohlhaas'ın derdi atlar değildi; aynı acıyı bir çift köpek söz konusu olsaydı da yaşardı. At tüccarı, almış olduğu bu mektup karşısında hiddetten köpürdü. Avludan her işittiği ses ile yüreğini kabartan nahoş bir beklentiyle büyük giriş kapısına bakıyordu. Asilzadenin adamları mı gelmişti, ona açlıktan kurumuş ve bakımsız atlarını ve hatta belki bir özür getirmiş olabilirler miydi? Doğuştan iyi

niyetli ruhu, ancak böyle bir durumda duygularına yenik düşmeden meseleyi kapatmaya razı gelebilirdi. Ancak kısa süre sonra, yoldan geçen bir tanıdıktan, başından beri olduğu gibi atlarının Tronkenburg'da asilzadenin diğer atlarıyla birlikte tarla işlerinde çalıştırılmaya devam edildiğini öğrendi. Bu haber, dünyadaki olağanüstü haksızlıkları görmekten dolayı içten içe duyduğu acıya karşın, kendi yüreğinin ezelden beri hak ve adalet için çarpıyor olmasına hissettiği gururu ve tutkuyu daha da kamçıladı. Uzun zamandan beri komşu toprakları da satın alarak mülkünü büyütmeyi düşünen memur komşusunu evine davet etti. Komşusu gelir gelmez konuya girdi ve ona Brandenburg ve Saksonya'daki mülklerinin tamamı için, ister ev ister arazi, ister sağlam ister harap olsun, toptan ne kadar para verebileceğini sordu. Bu sözleri işiten karısı Lisbeth'in benzi attı. Lisbeth, arkasını dönüp yerde oynayan en küçük çocuğunu kucağına aldı ve öldürücü bakışını, kolyeleriyle oynayan al yanaklı oğlundan geçirerek, elinde tuttuğu bir evrakı masaya atan at tüccarına dikti. Hayret içinde kalan memur, Kohlhaas'a bu tuhaf düşünceye nasıl vardığını sordu. Kohlhaas, elinden geldiğince zoraki bir neşeyle: "Havel Nehri kıyısındaki çiftliğimi satma fikri pek de yeni sayılmaz. Bu meseleyle ilgili seninle sıkça pazarlık etmişliğimiz var. Dresden'deki evim ise bunun yanında, çok da önemli olmayan, ek bir mülkten başka bir şey değil" dedi ve kısaca talebini yerine getirecek ve her iki mülkü de satın alacak ise mukaveleyi imzalamaya hazır olduğunu söyledi. Yine biraz zorlama bir nükte yaparak: "Sonuçta dünya Kohlhaasenbrück'ten ibaret değil!" dedi ve "Öyle emeller vardır ki, sadece haneyi namuslu ve düzgün bir baba olarak yönetmek, onların yanında kıymetsiz kalır. Özetle söylemem

gerekirse, ruhum, yakında belki sizlerin de haberdar olacağı daha büyük emellere yönelmem gerektiğini söylüyor" diye ekledi. Kohlhaas'ın bu sözleriyle rahatlayan memur, çocuğunu art arda öpen Lisbeth'e doğru neşeyle: "Ödemeyi herhalde derhal istemeyecektir, değil mi?" dedi. Dizlerinin arasına sıkıştırmış olduğu şapka ve bastonunu masaya koydu ve at tüccarının elinde tuttuğu mukaveleyi alıp okumaya başladı. Kohlhaas memura yanaştı ve kendisi tarafından hazırlanan bu belgenin, istenirse dört hafta içerisinde vazgeçilebilecek nitelikte bir satış sözleşmesi olduğunu açıkladı. Mukavelede bir tek imzaların, anlaşacakları fiyatın ve olur da dört hafta içerisinde satıştan vazgeçmesi durumunda, ödeyeceği tazminat bedelinin dışında bir eksik olmadığını söyledi. Teşvik edici bir tavırla memurdan bir teklif yapmasını istedi, fazla para istemediğini ve işi yokuşa sürmeyeceğini de temin etti. Karısı salonda bir ileri bir geri yürüyordu; göğsü öyle inip kalkıyordu ki oğlunun çekiştirdiği şalı az kalsın omuzlarından düşüyordu. Memur, Dresden'deki mülke değer biçmesinin mümkün olmadığını söyledi. Bunun üzerine Kohlhaas, ona bu mülkün alımıyla ilgili yazışmaları ve evrakları göstererek, aslında nerdeyse yüz elli altın guldene mal olan eve, yüz altın gulden fiyat biçtiğini ifade etti. Satış sözleşmesini tekrar gözden geçiren memur, hiç beklemediği halde, mukavelede kendisi için de vazgeçme hakkının var olduğunu görünce, nerdeyse kararlı bir şekilde, ahırlardaki damızlık atların işine yaramayacağını belirtti. Bunun üzerine Kohlhaas, atları ve cephanelikteki bazı silahları satmaya niyetli olmadığını söyleyince, karşısındaki bir süre tereddüt etti. En nihayetinde kendisine kısa süre evvel bir gezinti sırasında, yarı şaka yarı ciddi yaptığı ve söz konusu mülkün değerinin çok altın-

da olan teklifi yineledi. Kohlhaas, yazması için memura anında kalemini ve mürekkebi uzattı. Duyduklarına inanamayan memur, Kohlhaas'a bir defa daha emin olup olmadığını sorunca, Kohlhaas hafif gergin bir şekilde: "Seninle dalga geçtiğimi mi sanıyorsun?" diye karşılık verdi. Bunun üzerine memur düşünceli bir ifadeyle kalemi alıp boşlukları doldurmaya başladı. Ancak satıcının satıştan vazgeçmesi halinde ödemesi gereken tazminatla ilgili maddenin üzerini çizdi. Mülkiyetini almak istemediği Dresden'deki emlak üzerine yüz altın guldenlik borçlanmaya karşı bir ipotek koydu ve Kohlhaas'a bu anlaşmadan vazgeçmesi için iki aylık bir süre tanıdı. Onun bu davranışından son derece duygulanan at tüccarı, memur ile tüm içtenliğiyle tokalaştı. Beyler, satış fiyatının dörtte birinin derhal peşin olarak, geri kalanının da üç ay içinde Hamburg Bankası'na ödenmesi hususunda anlaşınca, Kohlhaas kendisini mutlu eden bu alışverişi kutlamak adına "Şarap getirin!" diye bağırdı. Elinde şişelerle odaya gelen hizmetçi kıza, uşak Sternbald'in kendisi için doru atını hazırlamasını söyledi. Kohlhaas, bazı işlerini halletmek için başkente gitmesi gerektiğini ve şimdilik kendisine saklaması gerekenleri kısa süre içinde döndükten sonra samimiyetle açıklayabileceğini ifade etti. Şarapları bardaklara doldururken de o sırada birbirleriyle savaş halindeki Polonya ve Türkiye'yi sordu ve memurla konu hakkında bazı siyasi tahminler üzerine sohbet etti. Nihayet işlerinin verimli gitmesi şerefine kadeh kaldırıp memuru uğurladı. Memur salonu terk eder etmez, Lisbeth önüne diz çökerek: "Eğer benim ve sana bahşettiğim çocukların azıcık da olsa kalbinde yeri varsa ve bizi evvelden, belki de bilmediğim bir sebepten ötürü kalbinden çıkartmadıysan, bana bu korkunç dav-

ranışlarının ne anlama geldiğini açıkla lütfen!" diye haykırdı. Kohlhaas: "Sevgili karıcığım, şu anki koşullarda tedirgin olmanı gerektirecek bir durum yok. Tronka'lı Asilzade Wenzel'e karşı açmış olduğum dava ile ilgili, şikâyetimin fuzuli bir huysuzluk olduğuna dair bir karar geçti elime. Burada bir yanlışlık olması gerektiğini düşündüğüm için de davamı hükümdara bir defa da şahsen arz etmeye karar verdim." Karısı perişan bir ifadeyle ayağa kalkarak, "Peki evini neden satmak istiyorsun?" diye bağırdı. Şefkatle onu bağrına bastıran at tüccarı: "Çünkü sevgili Lisbeth, haklarımı korumayan bir memlekette daha fazla yaşayamam. Onurum ayaklar altında ezilecekse, bir insan olarak yaşamaktansa bir köpek olmayı tercih ederim. Karımın da bu konuda benim gibi düşündüğüne eminim" diye cevap verdi. Çıldırmak üzere olan karısı: "Haklarının korunmayacağını nereden biliyorsun? Efendimize, sana yakışır nitelikte saygılı bir dilekçe ile başvurduğunda, talebinin bir kenara atılacağını veya seni dinlemeyi reddedeceklerini nereden çıkartıyorsun?" diye sordu. "İşte" dedi Kohlhaas: "Bu konudaki endişem haksız ise, evim de henüz satılmış değil. Efendimizin adil olduğunu iyi biliyorum. Etrafını saranlardan kendisine şahsen ulaşmayı başarırsam, hakkımı alacağıma dair şüphem yok. O zaman bir hafta bile dolmadan sana ve işlerime mutlu bir şekilde geri dönerim." Onu öperek ekledi: "Ve hayatımın sonuna kadar da senin yanında kalmaktan başka arzum olmaz!" Kohlhaas açıklamaya devam etti: "Fakat her ihtimale karşı hazırlıklı olmam daha doğru olur. Bu nedenle senin de çocuklarla birlikte bir süreliğine buradan uzaklaşmanı ve eğer mümkün ise, çoktandır ziyaret etmeyi düşündüğün Schwerin'deki yaşlı teyzene gitmenizi istiyorum." Karısı dehşet içinde ve nefes dahi

almakta zorlanarak karşılık verdi: "Nasıl? Schwerin'e mi gideceğim? Sınırı aşıp, çocuklarla Schwerin'deki teyzeme mi gideceğim?" "Elbette" dedi Kohlhaas: "Hatta mümkünse hemen. Böylece işim için atacağım adımlarda sizi düşünmek zorunda kalmam." "Demek öyle! Şimdi ihtiyacın olan tek şey silahlar ve atlar. Geri kalanını isteyen alsın diyorsun" diye bağırdı karısı. Arkasını dönerek kendisini orada duran koltuğa attı ve ağlamaya başladı. Kohlhaas duygulandı ve, "Biricik Lisbeth, neler diyorsun? Allah beni karımla, çocuklarımla ve evim barkımla kutsamış. Bugün ilk defa her şeyin farklı olmasını mı isteyeyim?" deyip, bu sözler karşısında kızaran ve sevgiyle boynuna sarılan karısının yanına dostça oturdu. Kohlhaas, karısının alnına düşmüş lüleleri yüzünden çekerek sordu: "Sen bana söyle, ne yapmalıyım? Davamdan vaz mı geçeyim? Tronkenburg'a gidip, şövalyeden nazikçe atlarımı geri isteyip, üzerlerine atlayıp onları buraya, sana mı getireyim?" Lisbeth: "Evet! Evet! Evet!" demeye cesaret edemiyordu. Ağlayarak başını sallıyor ve onu sıkıca kendine çekerek göğsünü öpücüklere boğuyordu. "O zaman... İşimi sürdürebilmem için, hakkımı almam gerektiğine sen de inanıyorsan, ihtiyacım olan özgürlüğü bana tanı lütfen" dedi Kohlhaas ve ayağa kalkarak doru atın hazır olduğunu haber vermek için odaya giren uşağına, ertesi gün karısını Schwerin'e götürmek için kahverengilerin de hazırlanması gerektiğini emretti. Lisbeth, ayağa kalkıp yüzündeki gözyaşlarını silerek, çalışma masasına oturmuş olan Kohlhaas'a: "Aklıma bir şey geldi!" dedi ve: "Dilekçeyi bana versen de ben onu senin yerine Berlin'e hükümdara götürsem, olmaz mı?" diye sordu. Karısındaki bu fikir değişikliğinden son derece etkilenen Kohlhaas, onu kucağına çekti: "Sevgili karıcığım, bu söylediğin imkân-

sız! Hükümdarımızın etrafı adamları tarafından sarılmıştır. Ona yaklaşan kişilerin can sıkıcı durumlarla karşılaşması muhtemeldir." Lisbeth, bir kadın olarak ona yaklaşmanın, bir erkeğe göre bin kere daha kolay olduğunu söyleyerek, "Dilekçeyi bana ver" diye tekrar etti ve, "Eğer dilekçenin ona ulaşmasından başka bir arzun yoksa onu ulaştıracağımı garanti ediyorum" dedi. Karısının zekâsına ve cesaretine birçok defa tanık olmuş olan Kohlhaas, ona bunu nasıl yapmayı planladığını sordu. Lisbeth utanarak başını önüne eğdi ve Kurfürst'ün saray muhafızının, eskiden Schwerin'de görevliyken kendisiyle evlenmek istediğini, artık evli ve çoluk çocuk sahibi olmasına rağmen kendisini halen unutamadığını anlattı. Kısacası, anlatması fazla uzun sürecek şu veya bu durumdan fayda sağlamayı sadece ona bırakmasını istedi. Kohlhaas onu büyük bir sevinçle öptü ve teklifini kabul ettiğini söyledi. Sarayda hükümdara ulaşmak için hükümdarın karısına yaklaşmasının yeterli olacağını da hatırlattı. Karısına dilekçeyi verdi ve kahverengi atları arabaya koşturarak, karısını sadık uşağı Sternbald ile birlikte emin bir şekilde yolcu etti.

Fakat bu seyahat, Kohlhaas'ın davasıyla ilgili attığı başarısız adımları arasında en yanlışı oldu. Zira Sternbald, birkaç gün sonra, adım adım yürüttüğü arabasıyla çiftliğe geri döndü. Göğsünde tehlikeli bir ezik bulunan kadın, arabanın içinde yatıyordu. Benzi atmış halde arabaya koşan Kohlhaas, bu felakete neyin yol açtığına ilişkin açıklayıcı bir bilgi alamadı. Uşağın söylediğine göre saray muhafızı evde değildi. Bu nedenle mecburen sarayın yakınındaki bir hana gitmek zorunda kalmışlardı. Ertesi gün Lisbeth, uşağa atların yanında kalmasını emrederek hanı terk etmiş ve akşam saatlerinde bu halde geri dön-

müştü. Anlaşılan, Lisbeth hükümdara fazla cüretkâr yaklaşmıştı. Hükümdarın haberi dahi olmaksızın, etrafındaki muhafızların aşırı titiz davranması sonucunda aralarından birisinin mızrak darbesiyle yaralanmıştı. En azından onu baygın halde hana getiren insanlar bu şekilde anlatmıştı. Zira kendisi, ağzından fışkıran kanlar nedeniyle pek konuşamıyordu. Bir şövalye, dilekçeyi sonradan Lisbeth'ten almıştı. Sternbald, aslında hemen atına atlayıp Kohlhaas'ı bu felaket hakkında haberdar etmek istediğini, ancak çağrılmış olan cerrahın ısrarlarına rağmen, Lisbeth'in evvelden haber iletilmeden, Kohlhaasenbrück'e kocasının yanına geri götürülmekte direndiğini anlattı. Kohlhaas, yolculuktan iyice bitap düşen ve acı içinde nefes almaya çalışan karısını bir yatağa taşıdı. Başına gelenler hakkında az da olsa bir şeyler öğrenebilmek için bilincini yerine getirmeye çalıştılarsa da, zavallı, feri kaçmış gözlerle tek bir noktaya sabitlenmiş olarak yatıyor ve sorulara cevap vermiyordu. Bu şekilde ancak birkaç gün daha yaşayabildi. Sadece ölümünden kısa süre önce bilinci yerine gelmişti. Tam o sırada Luther mezhebinden bir papaz (o dönemde yeni yayılmaya başlayan bu mezhebi kendisi de kocasına uyarak kabul etmişti), yatağının yanında duruyor, yüksek ve etkileyici bir ses ile İncil'den bir parça okuyordu. Birdenbire karanlık bir ifade ile papaza bakmış ve sanki söylediklerini duymaya ihtiyacı yokmuşçasına, elinden İncil'i almış ve sayfalarını karıştırmaya başlamıştı. Bir şey ararcasına sayfaları çevirmişti. Nihayetinde yatağında oturan Kohlhaas'a işaret parmağı ile: "Düşmanlarını bağışla; senden nefret edenlere de iyilik et" ayetini gösterdi. Kocasına son derece duygulu bir biçimde baktı, elini sıktı ve öldü. Kohlhaas, "Asilzadeyi affedersem, Allah beni asla affetmesin!" diye

düşündü, gözlerinden boşalan yaşlarla onu öptü, gözlerini kapattı ve odayı terk etti. Memurun Dresden'deki ahırlar için gönderdiği yüz altın guldeni aldı ve karısına prenseslere layık bir cenaze töreni düzenledi. Bol miktarda madeni süslemelerle bezenmiş meşe ağacından bir tabut, gümüş ve altın saçaklı ipek yastıklar ve sekiz arşın derinliğinde, iri çakıllarla ve kireçle örülmüş bir mezar hazırlattı. En küçük oğlunu kucağında taşıyarak bizzat mezarın başında çalışmaları takip etti. Defin gününde, kar gibi beyaz hazırlanan cenaze, Kohlhaas tarafından siyah kumaşla kaplattırılan bir salona kondu. Papaz, tabutun başında henüz dokunaklı konuşmasını bitirmişti ki merhumenin götürdüğü dilekçeye hükümdarın kararını bildiren cevabı Kohlhaas'a verdiler. Kararda, atları Tronkenburg'dan alması, bu işin peşini bırakması, aksi halde hapse atılacağı yazıyordu. Kohlhaas mektubu cebine soktu ve tabutu arabaya yükletti. Cenaze gömülüp, üzerine haç dikildikten ve cenaze törenine katılanlar dağıldıktan sonra, Kohlhaas kendini son bir kere daha karısının ölümüyle ıssızlaşan yataklarına attı ve orada intikam almaya kesin olarak karar verdi. Oturdu ve Tronka'lı Asilzade Wenzel'e, doğuştan gelen yeteneğiyle bir hukukî karar metni yazdı. Bu emir niteliğinde kararla, asilzadeyi, elinden almış olduğu ve tarlalarda çalıştırarak mahvettiği yağız atları, tebligattan itibaren üç gün içerisinde Kohlhaasenbrück'e geri getirmeye ve oradaki ahırlarda şahsen besleyip semirtmeye mahkûm ediyordu. Söz konusu emirnameyi, atlı bir ulak vasıtasıyla asilzadeye gönderdi ve ulağa evrakı teslim eder etmez acilen yanına, Kohlhaasenbrück'e geri dönmesini emretti. Atlar, söz konusu üç gün geçmesine rağmen geri getirilmediğinden, Hersen'i çağırdı ve asilzadeye hayvanlarla ilgili göndermiş

olduğu emirnameyi anlattı. Hersen'e kendisiyle birlikte Tronkenburg'a gidip asilzadeyi yakalayıp buraya getirmeyi ve Kohlhaasenbrück'teki ahırlarda tembellik yapıp kararı yerine getirmemesi halinde onu kırbaçlamayı teklif etti. Herse onun bu söylediklerini duyar duymaz: "Hemen şimdi gidelim efendim!" diyerek sevinçten şapkasını havalara fırlattı ve Kohlhaas'a asilzadeye tımar etmeyi öğretmek için on düğümlü bir kayış ördürteceğini taahhüt etti. Bunun üzerine Kohlhaas evi sattı, çocuklarını bir arabaya bindirip sınırın ötesine gönderdi ve akşam karanlığı çökünce kendisine son derece sadık diğer yedi uşağını daha çağırdı. Hepsini silahlandırdı. Atlara bindiler ve Tronkenburg'a yola koyuldular.

Üçüncü günün akşamında, şatonun kapısında muhabbet eden gümrük memuru ve nöbetçiyi çiğneyerek, bu küçük grupla şatoya girdi. Şatonun içindeki tüm barakaları aniden ateşe verdikten sonra, Herse, döner merdiven üzerinden, yarı soyunmuş halde oyun başında bulduğu kâhya ve vekilharcın oturduğu kuleye çıktı ve onları darbelerle ve bıçaklayarak etkisiz hale getirdi. Aynı anda Kohlhaas da Asilzade Wenzel'i yakalamak için şatoya girdi. Adalet meleği gökten iniyordu... Az evvel at tüccarının kendisine yazmış olduğu karar mektubunu kahkahalarla genç dostlarına okuyan asilzade, onun sesini avludan duyar duymaz yanındaki beylere soluk bir benizle: "Kurtarın kendinizi kardeşler!" diye bağırdı ve ortadan kayboldu. Kohlhaas, salona girerken karşısına çıkan Asilzade Hans von Tronka'yı göğsünden tuttuğu gibi salonun bir köşesine öyle fırlattı ki beyni patlayarak taşlara sıçradı. Silahlarına sarılan diğer şövalyeleri uşakları zapt ederken Kohlhaas: "Wenzel von Tronka nerede?" diye bağırdı. Ancak sersemlemiş olan şövalyeler soruya cevap

veremediler. Bunun üzerine şatonun yan kanatlarına giden odaların kapılarını tekme darbeleriyle açıp her tarafı kolaçan etmesine rağmen kimseyi bulamayınca, Kohlhaas küfrederek şato avlusuna inip çıkışları tutmaya karar verdi. Bu esnada barakalardaki yangın, şatoya ve etrafındaki binalara kadar yayılmış, göğe yükselen dumanlar her yeri kaplamıştı. Üç güçlü uşağıyla birlikte Sternbald, önlerine çıkan ve taşıyabilecekleri her şeyi atların arasına ganimet olarak yığarken, Herse sevinç çığlıklarıyla kâhya ve vekilharcın cesetlerini, eşleri ve çocuklarıyla birlikte odalarının penceresinden aşağıya atıyordu. Merdivenlerden aşağıya inerken ayaklarına kapanan, asilzadenin gut hastalığına yakalanmış yaşlı kadın kâhyasına Kohlhaas basamakta durarak: "Tronka'lı Asilzade Wenzel nerede?" diye bağırdı. Korku içindeki kadın onu alçak ve titrek bir sesle: "Sanıyorum kiliseye kaçtı" diye cevaplayınca, Kohlhaas ellerinde meşale taşıyan iki uşağını çağırdı. Anahtarları olmadığından kilisenin girişini küskü ve baltalarla açtırdı, mihrapların ve sıraların altını üstüne getirdi, ancak her şeye rağmen asilzadeyi bulamadı. Kohlhaas kiliseden dönerken, Tronkenburg şatosunda çalışan genç bir uşak, alevlerin tehdit etmeye başladığı taştan örülü büyük bir ahırdan asilzadenin savaş atlarını kurtarmak için koşuyordu. O anda üzeri samanlarla örtülü bir kulübede kendi yağızlarını fark eden Kohlhaas, uşağa niçin onları kurtarmadığını sordu. Uşak, anahtarı büyük ahırın kapı kilidine sokarken, "Orayı alevler sarmış" deyince, Kohlhaas, hiddetle kilitten çekip çıkarttığı anahtarı duvarın üzerinden fırlattı, kılıcının düz yanıyla arka arkaya vurduğu darbelerle uşağı yanan kulübeye iteledi ve etraftakilerin kahkahaları altında onu yağızlarını kurtarmaya zorladı. Korkudan beti benzi atmış olan uşak, elinde iki

atla birlikte çıktıktan hemen sonra kulübe ardından yıkıldı, ancak Kohlhaas artık orada değildi. Uşakların yanına avluya giden ve kendisine defalarca sırtını çeviren at tüccarına atları ne yapacağını soran genç uşağa Kohlhaas dehşetli bir tavırla tekme atacak gibi aniden bacağını savurdu; eğer o tekme isabet etseydi uşağın ölümüne yol açardı. Diğer uşaklar şatoyu yağmalamaya devam ederken, o cevap vermeden kahverengi atına bindi ve kale kapısının altında sabırsız ama sessizce günün ağarmasını bekledi.

Şato, şafak vaktinde, duvarlarına kadar yanmıştı ve Kohlhaas ile yedi uşağı dışında içinde başka kimse kalmamıştı. Kohlhaas atından indi. Gün ışığında güneşle aydınlanmış olan alanı köşe bucak bir kere daha aradı. Her ne kadar kendisine ağır gelse de şatoya yaptığı baskının başarısız olduğunu kabul etmek zorundaydı. Bu nedenle yüreği acı ve keder içinde, bilgi toplaması için Herse'yi birkaç uşak ile birlikte asilzadenin kaçmış olabileceği yöne doğru gönderdi. Onu özellikle tedirgin eden, Mulde Nehri'nin kıyısında bulunan Erlabrunn ismindeki zengin rahibeler manastırıydı. Bu manastırın baş rahibesi Tronka'lı Antonia, bu bölgede dindar, yardımsever aziz bir kadın olarak biliniyordu. Kohlhaas, asilzadenin düştüğü sefil durumda, kendisini küçük bir çocukken yetiştiren, öz halası olan baş rahibenin yanına, bu manastıra kaçmış olabileceğini düşünüyordu. Bu olasılıklar hakkında bilgi topladıktan sonra Kohlhaas, idari kulede yer alan halen oturulabilir durumdaki bir odaya çıktı ve bir tür "Kohlhaas Emirnamesi" yazdı. Bu yazısıyla Kohlhaas, ülkeye, haklı bir savaş halinde bulunduğu Tronka'lı Asilzade Wenzel'i himaye etmemeyi, özellikle asilzadenin akrabaları ve dostları da dâhil olmak üzere her vatanda-

şın onu kendisine teslim etmeye yükümlü kılındıklarını, aksi halde ölüm ve işkence cezasına maruz kalacaklarını, tüm mal ve mülklerinin yakılacağını buyurdu. Kohlhaas bu tebliğini seyyahlara ve yabancılara dağıtarak etrafta yayılmasını sağladı. Ve uşak Waldmann'a tebliğin bir suretini vererek, Erlabrunn'da Rahibe Antonia'ya vermesini emretti. Ayrıca asilzadenin emrinde çalışan, ancak hoşnut olmayan ve ganimetlerden pay alma hevesiyle hizmetine girmek isteyen bazı uşaklarla görüştü. Onları piyadeler gibi yaylı tüfek ve hançerlerle silahlandırdı, atlı uşaklarının arkasında ata binmeyi öğretti. Tüm çetenin ganimet olarak topladığı her şeyi paraya çevirdikten ve parayı çete üyelerine dağıttıktan sonra, sefil işlerine biraz ara vererek kale kapısının altında birkaç saat dinlendi.

Öğlene doğru Herse döndü ve ona her zaman en kötü ihtimalleri sezen yüreğinin haklı olduğunu söyleyerek, asilzadenin, halası Rahibe Antonia'nın yanında Erlabrunn'da olduğunu teyit etti. Herhalde şatonun arka duvarından dışarıya açılan bir kapıdan çıkmış ve üzeri küçük bir damla örtülü dar bir taş merdivenden Elbe Nehri'ndeki kayıklara inip kaçmıştı. En azından Herse, asilzadenin gece yarısı, dümensiz ve küreksiz bir kayıkla gelerek Tronkenburg'daki yangın için toplanmış olan Elbe kıyısındaki köylülerde şaşkınlık yarattığını ve oradan da bir köylünün atlı arabasıyla Erlabrunn'a gittiğini anlattı. Kohlhaas bu haberi alınca derin bir iç çekti. Atların beslenip beslenmediğini sordu ve olumlu cevap alınca, adamlarına atlara binmelerini emretti. Üç saat içinde Erlabrunn'a ulaşmışlardı. Köyün yakınında yaktıkları meşaleler ve ufuktan gelen gök gürültüsü sesleri eşliğinde adamlarıyla manastırın avlusuna giriş yaptı. Karşısına çıkan uşağı Waldmann, tebliğinin emrine uygun teslim edildiğini

söylerken, baş rahibenin manastırın kâhyasıyla dehşete kapılmış şekilde tartışarak manastır kapısının önüne geldiği görüldü. Ufak tefek, kar gibi beyaz bir ihtiyar olan kâhya, Kohlhaas'a öfkeli bakışlar atarak zırhını giyindi ve etrafını saran uşaklara küstah ifadelerle tehlike çanlarını çalmaları için emir verdi. O esnada yüzü kâğıt gibi beyaz olan başrahibe, elinde İsa'nın gümüş heykelciği ile rampadan inerek, kendisini bütün bakirelerle birlikte Kohlhaas'ın atının önüne attı. Herse ve Sternbald, elinde kılıcı olmayan kâhyanın üstesinden gelip onu esir olarak atların arasına getirirken, Kohlhaas baş rahibeye: "Tronka'lı Asilzade Wenzel nerede?" diye sordu. Rahibe, kuşağından anahtarların takılı olduğu büyük halkayı çıkarttı ve: "Wittenberg'de! Saygıdeğer Beyim, Kohlhaas!" diye cevap verdi. Korkudan titrek bir sesle de: "Allahtan kork ve haksızlık etme!" diye ilave etti. Kohlhaas bunun üzerine, yeniden dinmeyen intikam duygusunun cehennemine düşerek atını çevirdi ve tam, "Ateşe verin!" diye bağıracaktı ki hemen yanında şiddetli bir yıldırım toprağa düştü. Kohlhaas atını tekrar rahibeye çevirerek buyruğunu alıp almadığını sordu. Kadın, nerdeyse duyulamayacak alçaklıkta bir ses ile, "Az önce!" diye cevapladı. "Ne zaman?" diye sordu at tüccarı. "Tanrı şahidim, yeğenim asilzadenin buradan ayrılmasından iki saat sonra!" dedi başrahibe. Kohlhaas'ın kızgın bakışlarla döndüğü uşağı Waldmann da kekeleyerek bu durumu teyit etti ve Mulde Nehri'nin suları yağmurdan taştığı için daha erken gelemediğini söyledi. Aniden bastıran şiddetli bir yağmur, meşaleleri söndürerek meydanın taşlarına boşalırken Kohlhaas'ın kederli yüreğindeki acısını canlandırdı. Toparlandı, şapkasını düzelterek kadını kısaca selamladı, atını çevirdi ve: "Beni takip edin kardeşler!

Asilzade Wittenberg'de!" diyerek atını mahmuzlayıp manastırdan ayrıldı.

Akşam karanlığı bastırdığında, atların da aşırı yorgun olması sebebiyle yol üzerinde bir handa bir gün dinlenmeye karar verdi. On kişilik çetesiyle (zira artık bu sayıya ulaşmışlardı) Wittenberg gibi bir yere meydan okuyamayacağının bilincinde olduğu için de buyruk niteliğinde bir yazı daha yazdı. Burada da kısaca eyalette başına gelenlerden bahsettikten sonra, "Tüm Hristiyanların ortak düşmanı sayılacak Tronka'lı Asilzade'ye karşı güttüğü davasında, her gerçek Hristiyan'dan kendisine, ücret ve ganimet vaadiyle, yardım etmesini" talep etti. Kısa süre sonra hazırladığı bir başka tebliğde, kendisinden "devletten ve dünyevi hayattan bağımsız, sadece Tanrıya tabi bir efendi" olarak bahsetti. Kendine hayranlığını hastalıklı ve abartılı sözlerle ifade edişi, Polonya ile barış anlaşması sonrasında ekmeksiz kalan ayaktakımında para ve ganimet elde etme ümidinin doğmasına ve çok sayıda insanın kendisine katılmasına sebep oldu. Öyle ki, Wittenberg'i yakmak için Elbe Nehri'nin sağ tarafına geçtiklerinde, kendisine eşlik eden otuzun üzerinde adam vardı. O zamanda bu bölgeyi çevreleyen sık bir ormanın ıssızlığında yer alan yıkık dökük kiremit ambarına, atları ve uşaklarıyla kamp kurdular. Hazırlamış olduğu yeni tebliğ ile birlikte kılık değiştirterek şehre gönderdiği Sternbald'den, halkın tebliğinden haberdar olduğunu öğrendi. Halk derin uykudayken, Kutsal Hamsin yortusunun arifesinde, gece saatlerinde adamlarıyla birlikte bölgeyi farklı noktalardan aynı anda ateşe verdi. Uşaklar kenar mahalleleri yağmalarken, o da bir kilisenin kapı sütununa bir not yapıştırdı. Notta şöyle diyordu: "Ben, Kohlhaas, şehri ateşe verdim. Asilzade bana teslim edilmezse,

onu bulmak için arkasına bakacağım hiçbir duvar kalmayacak şekilde şehri yakarak yerle bir ederim." Eşi görülmemiş bu cinayet karşısında şehir halkı tarifsiz bir endişe duyuyordu. Şans eseri oldukça sakin bir yaz gecesine isabet eden bu yangın, sabaha kadar nispeten kontrol altına alınabilmiş ve aralarında bir kilisenin de yer aldığı en fazla on dokuz evi yerle bir etmişken, ihtiyar Vali Otto von Gorgas, bu korkunç zalimi yok etmek üzere elli kişilik bir müfreze gönderdi. Ancak müfrezeyi yöneten Yüzbaşı Gerstenberg, "Kohlhaas seferinde" o kadar beceriksiz davrandı ki, Kohlhaas'ı alt etmek yerine, daha çok onun son derece tehlikeli bir savaşçı olarak nam salmasına yardımcı oldu. Zira aklınca, Kohlhaas'ın etrafını sarıp sonra sıkıştırmak için adamlarını birbirinden farklı bölgelere ayıran bu subay, adamlarını bir arada tutan Kohlhaas tarafından münferit noktalarda saldırıya uğradı ve mağlup düşürüldü. Öyle ki ertesi günün akşamında, tüm şehrin ümit bağlamış olduğu müfrezeden kendisine karşı savaşabilecek tek bir kişi dahi kalmadı. Bu çarpışmalarda birkaç adamını kaybeden Kohlhaas, ertesi günün sabahında şehri tekrar ateşe verdi. Kohlhaas'ın bu korkunç hareketleri o kadar başarılıydı ki yine kenar mahallelerdeki çok sayıda ev ve neredeyse tüm samanlıklar kül olup gitti. Bu esnada halk tarafından artık bilinen tebliğinin nüshalarını belediye binasının köşelerine bizzat yapıştırdı ve vali tarafından gönderilmiş olan ve kendisinin yok ettiği Yüzbaşı Gerstenberg'in akıbetini bildiren bir not ekledi. Bu küstahça hareketlere fazlasıyla sinirlenen vali, birçok şövalye ile birlikte yüz elli kişilik bir kıtanın başına bizzat geçti. Tronka'lı Asilzade Wenzel'in yazılı ricası üzerine, kendisinin acilen şehirden çıkmasını isteyen halkın şiddetinden koruyacak bir muhafız tahsis etti.

Saldırılara karşı korumak için çevredeki tüm köylere ve şehir surlarına nöbetçiler yerleştirdikten sonra, ülkeyi harap eden ejderhayı yakalamak için Aziz Gervasius* gününde yola çıktı. At tüccarı bu kıtadan kendisini koruyabilecek zekâya sahipti. Kurnazca ilerleyerek, valiyi şehrin beş mil dışına çekti ve birtakım manevralarla bu üstün güç karşısında Brandenburg bölgesine kaçacağına onu inandırdı. Ancak üçüncü günün akşamında aniden dönüş yapıp, atını dörtnala sürerek Wittenberg'e geri döndü ve şehri üçüncü kez ateşe verdi. Bu korkunç savaş sanatının uygulayıcısı, farklı bir kılıkta şehre giren Herse'ydi. Sert esen kuzey rüzgârı nedeniyle hızla yayılan yangın felaketinin yıkıcı etkisi, üç saatten az bir sürede kırk iki evin, iki kilisenin, birçok manastır ve okulun ve hatta Kurfürstlüğün hükümet binasının kül olmasına yol açtı. Günün ağarmasıyla rakibinin Brandenburg'a ulaşmış olması gerektiğini düşünen vali, olanlardan haberdar edildikten sonra telaşlı bir yürüyüş ile geri döndüğünde, şehirde genel bir isyan havasıyla karşılaştı. Binlerce kişi, sırıklar ve direklerle korunan asilzadenin evinin önünde toplanmış ve çılgınca haykırışlarla onun şehirden çıkarılmasını istiyordu. Resmi kıyafetleriyle belediye meclisinin başında bulunan Jenkens ve Otto adındaki iki belediye başkanının, ulağın dönmesini beklemek zorunda olduklarına dair halkı ikna etme çalışmaları nafileydi. Bu ulak, asilzadenin, bazı sebeplerden ötürü kendisinin de gitmek istediği Dresden'e götürülmesi için, bizzat Eyalet Başkanı'ndan izin alması için gönderilmişti. Ancak mızraklar ve sopalarla silahlanmış olan çılgına dönmüş halk için bu sözler bir şey ifade etmiyordu. Tam, daha

* Gervasius ve Protasius kardeşler, Milano şehitleri olarak anılan Hıristiyan azizlerdir. (ç.n.)

sert tedbirlerin alınması gerektiğini talep eden belediye meclisi üyelerini hırpalayarak, asilzadenin olduğu evi basıp yerle bir etmek üzereydiler ki, Vali Otto von Gorgas, müfrezesinin başında şehre giriş yaptı. Tek başına varlığı ile bile halkta derin bir saygı ve itaat duygusu yaratmaya alışkın olan bu muhterem adam, yenilmiş olarak geri döndüğü başarısız seferinin telafisi için, şehrin sur kapılarının yakınında kundakçı çetesinden ayrı düşmüş olan üç uşağı yakalamayı başarmıştı. Vali, yakalamış olduğu adamları halkın önünde zincire vurdurturken, belediye meclisine zekice bir konuşma yaparak, Kohlhaas'ın da izini sürdüklerini ve en kısa zamanda onu da zincirleyip getireceklerini taahhüt etti. Böylelikle tüm bu yatıştırıcı koşulların desteğiyle, toplanmış olan halkın korkusunu bir nebze azaltmayı ve ulak Dresden'den dönene kadar asilzadenin mevcudiyetiyle ilgili sakinleşmesini sağlayabildi. Birkaç şövalye eşliğinde atından indi ve evin etrafındaki siperleri ve kazıkları kaldırdıktan sonra, kendisini çeşitli esanslarla ayıltmaya çalışan iki doktorun himayesi altında bulduğu, ardı ardına baygınlıklar geçiren asilzadenin evine girdi. Sebep olduğu olayları asilzade ile konuşmanın vakti olmadığını anlayan Bay Otto von Gorgas, ona sessizce aşağılayıcı bir bakış attıktan sonra, sadece giyinmesini ve kendi güvenliği için şövalye hapishanesine gitmek üzere kendisini takip etmesini söyledi. Asilzade, bir mintan giydirilip başına bir miğfer geçirildikten sonra, nefes darlığı sebebiyle göğsü yarı açık halde vali ile eniştesi Kont von Gerschau'un kollarında sokağa çıkarıldığında, halkın ona karşı sarf ettiği küfür ve korkunç beddualar yeri göğü inletti. Ücretli askerler tarafından güçlükle engellenebilen halk, ona sülük, sefil baş belası ve işkenceci, Wittenberg şehrinin laneti ve

Saksonya'nın felaketi diye bağırıyordu. Harabeye dönen şehrin sokaklarından sefil bir şekilde yürütülürken, başındaki miğferi o farkına dahi varmadan defalarca düştü ve arkasındaki şövalye tarafından tekrar başına geçirildi. En nihayetinde hapishaneye ulaştıklarında asilzade güçlü koruma altında tutulan kuleye girdi ve gözden kayboldu. Bu esnada ulağın getirmiş olduğu Kurfürst'ün kararı şehri yeniden endişeye düşürmüştü. Zira Dresden halkının doğrudan doğruya başvurmuş olduğu eyalet hükümeti, kundakçı yakalanmadan asilzadenin başkente getirilmesini istemiyordu. Tam tersine, valiyi, kendisine verilmiş olan yetkileriyle, asilzadeyi bulunduğu yerde korumaya yükümlü kılıyordu. Ayrıca benzer başka saldırılara karşı sükûnetin sağlanması amacıyla güzel şehir Wittenberg'e Meißen Prensi Friedrich komutasında beş yüz kişilik bir kıtanın yola çıkarılmış olduğunu bildiriyordu. Vali, bu tarz bir kararın halkı sakinleştirmek için yeterli olmadığının farkındaydı. Zira at tüccarının şehrin kenar mahallelerinde çeşitli noktalardaki çatışmalarda sağlamış olduğu başarılarının yanı sıra, çetesini ne kadar büyüttüğü ile ilgili de kulağına hoşa gitmeyecek haberler geliyordu. Kohlhaas'ın gece karanlığında, kılık değiştiren serseri güruhu yardımıyla katran, saman ve kükürt ile yürüttüğü ahlaksız ve benzeri olmayan savaş, Meißen Prensi'nin yanında getirdiği kuvvetten daha büyüğünü bile etkisiz hale getirebilecek nitelikteydi. Kısa bir süre düşündükten sonra vali, eline geçen hükümet kararını tamamıyla gizli tutmaya karar verdi. Sadece Meißen Prensi'nin ulaşmış olduğunu bildiren ilanı şehrin çeşitli noktalarına yapıştırdı. Gün ağarırken üzeri kapatılmış ve ağır silahlandırılmış dört atlı asker tarafından korunan bir arabayı erkek zindanının avlusundan Leipzig'e doğru yola

çıkardı. İlgili askerlerden de Pleißenburg'a gittiklerini belli belirsiz yaymalarını istedi. Böylece, varlığıyla şehirde yangın ve savaşa yol açan rezil asilzadeyle ilgili halk biraz sakinleşince, vali de toplamış olduğu üç yüz adam ile birlikte Meißen Prensi Friedrich'e katılmak üzere yola çıktı. Bu arada Kohlhaas'ın çetesi gerçekten de halk arasında kazandığı hayret verici konumu sayesinde, artık yüz dokuz adama kadar büyümüştü. Kohlhaas, Jassen'de ele geçirmiş olduğu mühimmat ile adamlarını baştan aşağıya silahlandırdığından, haberini almış olduğu çifte fırtınaya, o henüz kendisine vurmadan kasırga şiddetinde karşılık verme kararı aldı. Bu doğrultuda Meißen Prensi'ne Mühlberg yakınlarında bir gece baskınında saldırdı. Kohlhaas, bu çarpışmada ilk kurşunlarla maalesef hemen yanı başında vurulan Herse'yi kaybetmenin derin üzüntüsüyle iyice öfkelendi. Ani baskın yüzünden kendini bir türlü toparlayamayan Prens'i üç saatlik bir muharebe sonucunda öyle bir hale getirdi ki, almış olduğu çok sayıda yara ve adamlarının tamamen dağılmış olması sebebiyle Prens, sabaha karşı Dresden'e geri çekilmek zorunda kaldı. Bu başarısıyla iyice gözü kara hale gelen Kohlhaas, henüz olup bitenlerden haberi olmayan valiye yönelerek, ona da öğlen saatlerinde, güpegündüz Damerow köyü yakınlarında açık arazide saldırdı. Bu çarpışmada her ne kadar çok sayıda adamını kaybettiyse de karanlık çökene kadar aynı başarıyla savaştı. Bir keşif eri tarafından Prens'in Mühlberg yakınlarındaki hezimeti hususunda haberdar olan vali, bu nedenle daha uygun bir zamana kadar aynı şekilde Wittenberg'e geri çekilmeye karar vermemiş olsaydı, ertesi sabah Kohlhaas kalan adamlarıyla, sığınmış olduğu Damerow yakınlarındaki kilise mezarlığında ona mutlaka yine saldırırdı. Bu iki

kuvvetin püskürtülmesinden beş gün sonra Kohlhaas Leipzig'e ulaştı ve şehri üç noktadan ateşe verdi. Bu esnada yeniden kaleme almış olduğu ve şehirde dağıttığı tebliğinde, kendisinden "Dünyada hâkim olan kötülüğe karşı, asilzade ile ilgili davasında taraf olan herkesi ateş ve kılıçla cezalandırmaya gelmiş Başmelek Mikail'in vekili" olarak bahsetti. İnsanları gafil avlayarak zapt ettiği ve yerleşmiş olduğu Lützen Sarayı'ndan halka seslenerek de yeni, daha iyi bir düzen kurmak için kendisine katılmaya çağrıda bulundu. Tebliğini çılgın sayılabilecek bir imza ile sonlandırdı: "Yeryüzündeki geçici hükümetimizin merkezi olan Lützen Sarayı'nda kaleme alınmıştır." Leipzig halkının şansı eseri, gökyüzünden aralıksız boşalan yağmur, yangının etrafa yayılmasını engellerken, itfaiyenin hızlı davranması sayesinde sadece Pleißenburg etrafındaki bazı dükkânlar yandı. Yine de, çılgın kundakçının şehirlerine ulaşmış olması ve asilzadenin şehirlerinde saklandığına ilişkin sanrısıyla şehir halkının yaşadığı endişe tarifsizdi. Kohlhaas'a karşı gönderilmiş olan yüz seksen kişilik atlı grubu da bozguna uğratılmış bir halde şehre dönünce, şehrin zarara uğramasını engellemek isteyen belediye meclisinin, bütün şehir kapılarını kapatıp, halkına gece gündüz duvarların dışında nöbet tutturmaktan başka çaresi kalmadı. Belediye meclisi, asilzadenin Pleißenburg'da olmadığını taahhüt eden ilanlar hazırlayıp çevredeki köylere dağıtsa da fayda etmiyordu. At tüccarı cevap olarak yine benzer ilanlarla asilzadenin Pleißenburg'da bulunduğu konusunda ısrar ediyor ve orada bulunmaması durumunda dahi, nerede bulunduğu kendisine açıkça söylenmediği sürece oradaymışçasına davranmayı sürdüreceğini ilan ediyordu. Leipzig şehrinin içinde bulunduğu sıkıntı hususunda bir ulak tarafından

haberdar edilen Kurfürst, Kohlhaas'ı yakalamak için kendisinin bizzat başına geçeceği iki bin kişilik bir ordu toplamaya başladığını bildirdi. Ayrıca Bay Otto von Gorgas'a Wittenberg bölgesinde kundakçıdan kurtulmak için başvurmuş olduğu iyi düşünülmemiş manasız manevra yüzünden ağır bir ihtarda bulundu. Leipzig civarındaki köylerde Kohlhaas'a yönelik, Asilzade Wenzel'in kuzenleri Hinz ve Kunz'un yanında Dresden'de olduğunu bildiren ve kim tarafından asıldığı bilinmeyen ilanlar dağıtılmıştı. Saksonya bölgesinin genelinde ve özellikle de başkentte bu ilanlarla ilgili şaşkınlık büyüktü.

Bu koşullarda, Doktor Martin Luther bu işe el atmaya karar verdi. Dünyadaki mevkii sayesinde kazanmış olduğu itibarına güvenerek ve kundakçı Kohlhaas'ın yüreğinde kalmış olmasını ümit ettiği insanlık duygularına dayanarak, yatıştırıcı kelimelerin gücüyle hazırlattığı bir ilanı Kurfürstlüğün bütün şehir ve köylerine astırdı. İlanın içeriği şöyleydi:

"Kohlhaas, sen ki kendinin adaletin kılıcı olarak gönderildiğini söylüyorsun, kibrin ve kör ihtirasının çılgınlığı içinde tepeden tırnağa adaletsiz olan sen değil misin? İtaat etmekle yükümlü olduğun hükümdarın, önemsiz bir mal yüzünden açmış olduğun davada sana hakkını vermediği için, sen uğursuz, ateş ve kılıçla başkaldırıyor ve onun himayesinde huzurlu bir şekilde birlikte yaşayan halka çöldeki kurt gibi saldırıyorsun. Sen ki insanları yalan söylemlerinle ve hile ile kandırıyorsun, günahkâr olarak, yüreğindeki tüm katmanların aydınlanacağı kıyamet gününde Allah karşısında cezalarından kurtulabileceğini mi sanıyorsun? Gaddar yüreği alçakça intikam hevesiyle atan ve olumsuz sonuçlanan birkaç basit deneme sonucunda hakkını elde etme çabalarından vaz geçen

sen değil misin? Hakkının teslim edilmediğini nasıl iddia edebilirsin? Bir hükmü hasıraltı eden veya gitmesi gereken yere ulaştırmayan bir dizi mübaşir veya yardakçıya mı tabisin? Ey Allahsız, senin hükümdarının davandan haberdar bile olmadığını ben mi sana söylemeliyim? Ne diyeyim? Başkaldırdığın hükümdarının, senin adını dahi duymadığını, öyle ki mahşer gününde Allah'ın huzuruna çıktığında ve onu suçladığında, onun gülümseyen bir ifadeyle: "Allah'ım ben bu insana haksızlık etmedim, zira varlığından ruhum dahi haberdar değil" diyebileceğini mi? Bil ki taşıdığın kılıç, bir soyguncu ve caninin kılıcıdır; sen adil Tanrı'nın savaşçısı değil, bir asisin. Bu dünyada sonunda gideceğin yer işkence çarkı ve darağacıdır. Öbür dünyada ise günahların ve tanrıtanımazlığın için cehennem azabına uğrayacaksın."

Wittenberg, v.s. Martin Luther

Asilzade Wenzel'in Dresden'de olduğunu bildiren ve çevre köylere asılmış olan ilan, at tüccarının talebinin aksine bırakın belediye meclisinin, hiç kimsenin imzasını taşımadığından, öfkeli Kohlhaas için bir şey ifade etmiyordu. Bu yüzden de, Lützen Saray'ında Leipzig'i ateşe vermek için yeni bir plan hazırlamaktaydı; o sıralarda Sternbald ve Waldmann, sarayın büyük kapısına doğru giden yolda Luther'in ilanını şaşkınlıkla fark ettiler. Sadece bunun için huzuruna çıkmak istemedikleri Kohlhaas'ın ilanı görmesini günlerce nafile beklediler. Her ne kadar akşam saatlerinde içine kapanık ve asık suratlı haliyle, sadece kısaca emirlerini vermek üzere gelse de, hiçbir şey görmedi. Ancak bir sabah, emirlerine uymayarak etrafı yağmalayan uşaklarını astırmak için geldi-

ğinde, uşakları ona ilandan bahsetmeye karar verdi. İlan etmiş olduğu son duyurusundan beri adet haline getirmiş olduğu alayıyla, idam meydanından henüz dönüyor, korkan halk da iki yana kaçarak yolu boşaltıyordu. Alayda, en önden altın püsküllü kırmızı deriden bir yastık üzerinde büyük bir baş melek kılıcı taşınıyor, on iki uşak da ellerinde yanan meşalelerle onu takip ediyordu. Koltuklarının altına sıkıştırmış oldukları kılıçlarıyla iki adam, ilanın asılı olduğu sütunun etrafında Kohlhaas'ın dikkatini çekmek için tuhaf hareketlerde bulunuyordu. Ellerini belinde bağlamış ve derin düşüncelere dalmış olan Kohlhaas, büyük kapıya ulaştığında başını kaldırarak gözlerini açtı ve durakladı. Uşaklar onu görünce saygıyla geri çekilince, Kohlhaas onlara düşünceli bir bakış atarak, birkaç hızlı adımla sütuna yaklaştı. Ancak, kendisini adaletsizlikle suçlayan bu ilanın, tanımış olduğu en aziz ve saygıdeğer isim olan Martin Luther tarafından imzalandığını gördüğünde ruhunda nelerin geçtiğini kim tasavvur edebilir ki? Yüzü gittikçe koyulaşan bir kırmızıya büründü, miğferini çıkartarak yazıyı baştan sona iki defa okudu. Tereddütlü bakışlarla, bir şey söylemek istercesine uşaklarına doğru döndü, ancak hiç bir şey söylemedi. İlanı sütundan söktü ve bir defa daha okudu ve bağırdı: "Waldmann! Atımı eyerle!" Ardından da: "Sternbald! Sen de arkamdan saraya gel!" diye seslendi ve kayboldu. Onu içinde bulunduğu çöküntü halinden aniden çıkartmak için ilandaki bu az sayıdaki kelime yeterli olmuştu. Thüringenli bir arazi simsarının kılığına girerek, Sternbald'e son derece önemli bir iş için Wittenberg'e gitmesi gerektiğini söyledi. İleri gelen birkaç uşağının önünde de, Lützen'deki diğer adamlarının idaresini ona devretti. Herhangi bir saldırı endişesine gerek olma-

dığını ve üç gün içinde döneceğini bildirerek Wittenberg'e yola koyuldu.

Başka bir isim altında bir hana giriş yaptı ve gece olur olmaz abasını giyip Tronkenburg'da gasp ettiği bir çift tabanca ile Luther'in odasına girdi. Evrakların ve kitapların arasında çalışma masasında oturan Luther, kapıyı açan ve içeriye girdikten sonra arkasından sürmeleyen tuhaf yabancıya kim olduğunu ve ne istediğini sordu. Saygıyla şapkasını elinde tutan adam, Luther'de yaratacağı dehşeti önceden tahmin edercesine: "At tüccarı, Michael Kohlhaas" diye cevaplayınca, Luther masasından kalkarak bir zile doğru ilerledi ve: "Defol git! Senin nefesin veba, yakınlığın da felakettir!" diye bağırdı. Buna karşılık Kohlhaas yerinden kımıldamadan, tabancasını çekerek: "Muhterem Beyim, zile dokunduğunuz anda bu tabanca beni cansız olarak ayaklarınızın önüne serer. Oturun ve beni dinleyin. İlahilerini yazdığınız meleklerin arasında dahi benim yanımda olduğunuzdan daha güvende değilsiniz" dedi. Luther yerine otururken: "Ne istiyorsun?" diye sordu. Kohlhaas: "Adaletsiz bir adam olduğuma dair benimle ilgili kanaatinizi değiştirmek istiyorum! İlanınızla bana üst düzey yetkililerin benim davamdan haberdar dahi olmadıklarını söylemişsiniz. Peki, o zaman bana yolu açın, ben de Dresden'e gideyim ve davamı şahsen arz edeyim" dedi. Bu sözlere şaşırmış olsa da bir nebze sakinleşmiş olan Luther: "Seni uğursuz ve menfur adam seni! Tronka'lı Asilzade'nin şatosunu kendi keyfi kararın doğrultusunda baskına uğratma ve asilzadeyi orada bulamayınca, onu koruyan toplumun tamamına karşı ateş ve kılıçla savaş açma hakkını sana kim verdi?" diye hesap sordu. "Saygıdeğer Beyim, hiç kimse! Dresden'den aldığım bir haber beni yanılttı, beni

yanlış yola düşürdü. İnsanların alçaklığına karşı açmış olduğum savaş, sizin de teyit etmiş olduğunuz gibi, bu toplumdan dışlanan ben olmasaydım, çok kötü sayılabilirdi" diye cevap verdi Kohlhaas. "Toplumdan dışlanmak mı?" diye yüzüne bakarak bağırdı Luther: "Nasıl çılgın fikirlerle hareket ettin sen? İçinde yaşadığın toplumdan kim seni dışlamış? Hatta devletler var olduğundan beri, kim olursa olsun, bir kimsenin toplumdan dışlandığı görülmüş bir şey midir?" Elini yumruk haline getiren Kohlhaas: "Bana göre kanunun koruyamadığı kişi, toplumdan dışlanmış sayılır! Zira huzur içinde işimle gücümle uğraşabilmem için bu korunmaya ihtiyacım var. Elde ettiğim her şeyle bu topluma sığınmam bundan dolayıdır. Bunu benden esirgeyen, beni ıssız yerlerde yaşayan yabanilerle bir tutmuş olur. Bunu nasıl inkâr edebilirsiniz? Bana doğrudan kendimi korumam için silahı elime vermiş olur." "Kanunların himayesini kim senden esirgedi?" diye bağırdı Luther ve devam etti: "Hükümdara sunulmak üzere teslim etmiş olduğun dilekçeden, hükümdarın haberinin bile olmadığını sana yazmadım mı? Memurlar, arkasından davaları saklar veya onun haberi dahi olmaksızın kutsal adıyla alay ederlerse, bu tarz memurlar seçtiği için Allah'tan başka kim ondan hesap sorabilir? Ey Allah'ın belası korkunç adam, onu bu yüzden yargılama yetkisini nereden alıyorsun?" "Peki," dedi Kohlhaas, "eğer hükümdarımız beni toplumdan dışlamıyorsa, ben de onun himayesi altında korunan topluma geri dönerim. Tekrar ediyorum, Dresden'e gidebilmem için bana yolu açarsanız, Lützen Sarayı'ndaki adamlarımı dağıtır ve reddedilen davamı bir defa daha eyalet mahkemesinde açarım." Luther, hırçın bir ifadeyle masasındaki evrakları üst üste fırlatarak sustu. Bu tuhaf

adamın devlete karşı takındığı dik kafalı tutum, onun canını sıkıyordu. Luther, Kohlhaasenbrück'ten asilzadeye hitaben yayımlamış olduğu karar metnini düşünerek, Kohlhaas'e Dresden Mahkemesi'nden ne talep ettiğini sordu. Kohlhaas: "Asilzadenin kanunlar doğrultusunda cezalandırılmasını, atların eski haline getirilmesini ve bize karşı işlenen şiddet eylemleri sonucunda, Mühlberg yakınlarında kaybettiğim uşağımın ve benim zararlarımın tazmin edilmesini talep ediyorum" diye cevapladı. Luther: "Zararların tazmini mi? Sorduklarında, çılgın intikam emellerini gerçekleştirmek için Yahudilerden ve Hıristiyanlardan senet ve rehin karşılığında almış olduğun toplamı binleri bulan tutarı da fatura edip talep edecek misin?" diye bağırdı. "Allah korusun!" dedi Kohlhaas, "Ne evvelden sahip olduğum evimi barkımı ve refahımı, ne de karımın cenaze masraflarını geri istiyorum. Herse'nin ihtiyar annesi, oğlunun tedavi masraflarını ve Tronkenburg'da uğramış olduğu zararı gösteren bir beyan hazırlayıp getirir. Yağızlarımı satamamaktan dolayı uğramış olduğum zarar ile ilgili de hükümet tarafından bir bilirkişiye değer biçtirilebilir." Luther, doğrudan ona bakarak: "Kudurdun mu? Ne kadar anlaşılmaz ve korkunç bir insansın! Kılıcınla asilzadeden akla gelebilecek en ağır intikamı aldıktan sonra, eğer sonunda dava senin lehine sonuçlanırsa, onu bu derece az etkileyecek bir talepte bulunma ısrarının sebebi nedir?" diye sordu. Kohlhaas, yanaklarından bir damla gözyaşı süzülürken: "Saygıdeğer Beyefendi, bu dava bana karıma mal oldu. Kohlhaas olarak, onun haksız bir dava uğruna ölmediğini dünyaya ispat etmek istiyorum. Bu doğrultuda siz talebimi kabul edin ve mahkemenin karar vermesine izin verin, onun dışında tartışmalı olan tüm diğer hususlarda ben size

boyun eğeceğim" dedi. Luther: "Bak, koşullar gerçekten de umumi kanaatin aksi yönündeyse, taleplerinde haklısın. Kendi başına intikam alma yoluna girmeden evvel, davanı hükümdarımızın kararına sunabilmiş olsaydın, şüphesiz talebin noktası noktasına kabul edilirdi. Ancak daha düşünceli davranarak, asilzadeyi İsa hürmetine affetseydin, atına binerek sıska ve cılız yağızlarını oldukları gibi alıp besiye çekmek üzere Kohlhaasenbrück'teki ahırına götürseydin, her şey daha iyi olmaz mıydı?" Kohlhaas, pencerenin önüne geçerek cevap verdi: "Olabilir! Olabilirdi ama olmayabilirdi de! Muhterem Efendim, onları sevgili karımın kalbinden akan kanla tekrar ayağa kaldırmak zorunda kalacağımı bilseydim, bu olabilirdi. O zaman dediğiniz gibi davranırdım ve bir kile yulafı esirgemezdim! Ancak bana bir defa bu kadar pahalıya mal olduklarına göre, bırakın dava seyrinde ilerlesin. Hakkım olan karar verilsin ve yağızlarımı asilzade kendi elleriyle beslemek zorunda kalsın." Karmaşık düşüncelerle evraklarını karıştıran Luther, Kurfürst ile kendisi adına görüşeceğini söyledi. Bu süre zarfında, Lützen Sarayı'nda sakin durmasını istedi ve hükümdarın onun Dresden'e gitmesine izin vermesi halinde, ona bunun umumi ilanlar yoluyla haber verileceğini bildirdi. Luther henüz sözünü bitirmemişken, Kohlhaas elini öpmek için hamle yaptı. "Gerçi, Kurfürst'ün hak uğruna merhametli davranıp davranmayacağını da bilmiyorum. Duyduğuma göre seni Lützen Sarayı'nda yakalamak üzere bir ordu topluyormuş. Ancak söylediğim gibi, senin için elimden gelen yardımı esirgemeyeceğim" diye devam etti Luther ve ayağa kalkarak Kohlhaas'ı uğurlamak için davrandı. Kohlhaas, Luther'in bu meselede kendisini savunmasının sakinleşmesi için yeterli olduğunu ifade ettiğinde, Luther

tokalaşmak için elini uzattı. Kohlhaas ani bir hamleyle Luther'in önünde diz çökerek, ondan tek bir ricasının daha olduğunu söyledi. Sürdürmüş olduğu bu savaş dolayısıyla, hamsin yortusunda her zaman geleneksel olarak gittiği İsa'nın mihrabına bu sefer gidememişti. Luther'e, fazla bir ön hazırlığa gerek duymadan, huzurunda günah çıkarıp ona şefaat etme lütfunda bulunup bulunamayacağını sordu. Ona keskin bakışlarını dikerek bir an toparlanmaya çalışan Luther: "Peki Kohlhaas, bunu yaparım! Yaklaşmak istediğin İsa Efendimiz, düşmanlarını affetmişti" dedi. Mahcup bir ifadeyle ona bakan Kohlhaas'a: "Sen de, seni gücendiren asilzadeyi affedecek misin? Tronkenburg'a gidip, yağızlarını alıp, onları besiye çekmek üzere Kohlhaasenbrück'e geri getirecek misin?" diye sordu. Çehresi kızaran Kohlhaas, Luther'in ellerine sarılarak: "Saygıdeğer Efendim, İsa Efendimiz de düşmanlarının tamamını affetmedi. İzin verin, ben de Kurfürst'ü, şatonun kâhyası ile vekilharcını, Asilzade Hinz ve Asilzade Kunz'u ve bu meselede beni gücendiren diğer kişileri affedeyim. Ancak mümkünse asilzadeyi yağızlarımı besiye çekmek zorunda bırakayım" dedi. İşittiği bu sözler üzerine, Luther mutsuz bir ifadeyle yine Kohlhaas'a sırtını döndü ve zile uzanarak onu çaldı. Çağırdığı uşak, elinde ışığıyla ön salona geldiğinde, Kohlhaas üzgün bir şekilde gözyaşlarını silerek yerden ayağa kalkıyordu. Uşak, kilidi sürmeli kapıyı nafile açmaya çalışıyordu. Luther de tekrar evraklarının bulunduğu çalışma masasına oturduğundan, adama kapıyı Kohlhaas açtı. Yabancıya kısaca yan gözle bakan Luther, uşağa: "Işığı tut!" diye seslendi. Uşak, bunun üzerine gördüğü ziyaretçiye şaşkın bir ifadeyle göz atarak, duvardan kapı anahtarını alıp, Kohlhaas'ın odadan çıkması için beklemek üzere yarı açık oda kapısına döndü.

Duygulu bir şekilde şapkasını iki elinin arasına alan Kohlhaas: "O takdirde, Muhterem Efendim, anladığım kadarıyla sizden kendim için rica etmiş olduğum şefaate nail olamayacağım" dedi. Luther kısaca: "Mesih adına, hayır! Sana söz verdiğim gibi hükümdarla ilgili desteğimi saklı tutuyorum!" diyerek, uşağına ona vermiş olduğu görevi bir an evvel yerine getirmesi için eliyle işaret etti. Kohlhaas ise içinde hissettiği acısının bir ifadesi olarak iki elini göğsüne götürdü ve ona merdivenleri aydınlatan adamı takip ederek gitti.

Ertesi sabah Luther, Saksonya Kurfürstü'ne bir mektup gönderdi. Mektupta, Kurfürst'ün yakın çevresinde bulunan ve herkesin bildiği üzere davayı hasıraltı eden hazinedarı ve mabeyincisi Hinz ve Kunz von Tronka'yı acı bir şekilde eleştirdi. Kendisine has açıksözlülüğü ile bu tarz sinir bozucu koşullarda, at tüccarının teklifini kabul etmekten ve davasının yeniden açılması için, olanlardan ötürü onu affetmekten başka çare olmadığını ifade etti. Ayrıca kamuoyunun son derece tehlikeli bir şekilde bu adamın tarafını tuttuğunu, hatta üç defa kendisi tarafından ateşe verilmiş olan Wittenberg'de dahi, ondan yana kanaatin hâkim olduğunu da belirtti. Talebinin reddedilmesi durumunda at tüccarının bunu kindar ifadelerle halkın bilgisine sunacağının kesin olduğunu ve böylelikle devlet gücünün ona karşı etkisiz hale gelecek kadar halkı kolaylıkla ayartabileceğini ifade etti. Bu olağandışı durumda, silaha sarılmış bir vatandaşla müzakereye oturulmuş olunduğu gerçeğini aşmak gerektiğini, söz konusu şahsın, kendisine karşı yürütülen muamelelerle, gerçekten de bir nevi devletle bağlantısının kesilmiş olduğunu ekledi. Kısaca ifade etmek gerekirse, bu meselenin hallolabilmesi için ona tahta başkaldıran bir asiden

çok, kendisinin de ifade ettiği gibi, yabancısı olduğu bir ülkeye yolu düşen bir güç olarak bakmanın daha doğru olacağını söyleyerek mektubunu bitirdi. Kurfürst, başkomutanı ve Mühlberg yakınlarında mağlup düşüp halen yaralı yatan Meissen Prensi Friedrich'in amcası Meissen Prensi Christiern, Mahkeme Başkanı Kont Wrede, Eyalet Başbakanı Kont Kallheim ile hükümdarın gençlik arkadaşları ve sırdaşları olan adı geçen hazinedar ve mabeyinci Tronka'lı Hinz ve Kunz kardeşler yanında bulundukları bir sırada mektubu aldı. Hükümdarın gizli yazışmalarını yürütme, adını ve mührünü kullanma yetkisine sahip istihbarat müsteşarı konumundaki mabeyinci Kunz, sözü alan ilk kişi oldu. Kunz, at tüccarının, kuzeni asilzade aleyhine mahkemeye verdiği davayı, yanlış beyanlarla aldatma amaçlı, tamamıyla asılsız ve gereksiz bir angarya olarak görmemiş olsaydım, asla keyfi olarak yetkimi kullanıp durdurmazdım, diye teferruatlı bir izahat verdikten sonra, meselenin bugünkü durumuna geçip bu yanılgı nedeniyle, gerçekleştirmiş olduğu boyutta bir intikam alma hakkını ona ne Tanrı ne de insan kanunlarının tanıdığını ifade etti. Kohlhaas'ın yasal bir savaş gücü olarak kabul edilerek, onunla müzakereye oturulmasının kahrolasıca adama nasıl bir şan kazandıracağını tasvir etti. Böyle bir müzakereye giriştiğinde Kurfürst'ün kutsal şahsiyetine yapışacak olan leke kabul edilemez derecede ağır olacağından, Doktor Luther'in teklifini kabul etmektense, olabilecek en kötü sonuçları göze alarak, çılgın asinin talebini yerine getirerek, kuzeni asilzadenin yağızları besiye çekmesi için Kohlhaasenbrück'e götürülmesini görmeyi tercih ettiğini ateşli bir ikna edici konuşma ile bildirdi. Mahkeme Başkanı Kont Wrede, ona yarı dönük bir şekilde, bu son derece nahoş

meselenin çözülmesinde hükümdarlarının şanına göstermiş olduğu titizliği meselenin başında göstermediği için eseflendi. Kurfürst'e, adaletsizliği aşikâr bir tedbir için devlet gücünü kullanmasıyla ilgili tereddütlerini arz etti. At tüccarının giderek artış gösteren taraftarlarına dikkat çekerek, bu şekilde yasadışı hareketlerin ipinin ucunun kaçarak, sonsuza dek uzaması tehdidi ile karşı karşıya olduklarını belirtti. Ancak sorumluluk doğrudan ve başka bir şey düşünmeden üstlenilir, atılmış olan yanlış adım da telafi edilirse, gidişatın durdurulmasının ve hükümetin de bu iğrenç pazarlıktan kurtarılmasının mümkün olabileceğini ifade etti. Hükümdarın bu hususta ki fikrini sorduğu Meißen Prensi Christiern, saygıyla Mahkeme Başkanı'na dönerek, sunmuş olduğu fikirlerine sonsuz hürmet duyduğunu, ancak Kohlhaas'a hakkının verilmesini desteklerken, bunun Wittenberg ve Leipzig ile onun tecavüzüne uğrayan bütün bölgelerin haklı tazminat veya en azından at tüccarının cezalandırılması talebini kısıtladığını düşünmediğini beyan etti. Devlet düzeni bu adam yüzünden fazlasıyla bozulmuş olduğundan, bu durumu hukuk bilimine dayalı bir ilkeyle düzeltmenin mümkün olmadığını söyledi. Bu nedenle, mabeyincinin fikrine katıldığını ve bu tarz durumlar için devreye sokulması gereken çareye başvurmak gerektiğini belirtti. Çare olarak kastı, yeterli kuvvette bir ordunun toplanması ve Lützen Sarayı'nda bulunan at tüccarının canlı veya cansız ele geçirilmesi gerektiğiydi. Prens ve Kurfürst için duvara dayalı duran iki sandalyeyi alıp saygıyla odaya getiren mabeyinci, onun gibi faziletli ve algısı yüksek bir zatın, bu muğlak meseleyi çözme şekli konusunda kendisiyle hemfikir olmasından dolayı memnuniyet duyduğunu ifade etti. Oturmadan sandalyeyi

elinde tutan ve mabeyinciye yönelen Prens, bunun için sevinmesini gerektirecek bir durumun olmadığını, zira bu bağlamda alınması gereken ilk tedbirin, kendisi aleyhine bir tutuklama kararının çıkartılması ve hükümdarın ismini kötüye kullanmaktan dolayı aleyhine dava açılmasının olduğunu temin etti. Nasıl devam edeceğini öngörmenin mümkün olmadığı bir dizi zorbalığı engellemenin tek yolu olarak, adalet kürsüsü önündeki sis perdesinin aralanma gereği doğduysa, bunu adalet divanında kendini göstermeye yer bulamayan şahsın, bu zorbalıkları işlemesine sebep olan birincil yasadışı hareketine atfetmenin doğru olmadığını da ekledi. Sadece yaşam ve ölüme ilişkin bir dava, herkes tarafından bilindiği üzere kavgasında son derece haklı olan ve kullandığı kılıç bizzat bizim tarafımızdan eline verilmiş olan at tüccarını ezmeye devleti yetkili kılacaktır. Bu sözler üzerine asilzadenin şaşkın bir şekilde kendisine baktığı Kurfürst, yüzü kıpkırmızı kesilmiş olarak arkasını döndü ve pencerenin önüne geçti. Sıkıntılı bir sessizliğin ardından Kont Kallheim söz alarak, içinde bulundukları kısırdöngüden bu şekilde çıkamayacaklarını söyledi. Aynı gerekçeyle o zaman yeğeni Prens Friedrich'e de dava açmanın mümkün olabileceğini, zira onun da Kohlhaas'a karşı yürüttüğü garip seferde, yetkilerini bir şekilde aştığını ifade etti. Öyle ki içinde bulunulan sorunlara yol açanların geniş kapsamlı olarak kimler olduğu sorulduğunda, onun da adının geçeceğini ve Mühlberg yakınlarında olanlarla ilgili hükümdara hesap vermesi gerektiğini belirtti. Kurfürst şüpheli bakışlarla yeniden masasına geçerken, Tronka'lı saki Bay Hinz sözü aldı ve burada toplanmış olan bilge zatların, alınması gereken devlet kararını nasıl fark edemediğini anlayamadığını ifade etti: "Bildiğim kadarıyla, at tüccarı

sadece Dresden'e yolunun açılması ve davasının yeniden incelenmesi karşılığında, ülkeyi harap ettiği adamlarını dağıtmaya söz verdi. Bu talepten, yasadışı intikamından dolayı onu affetmemiz gerektiği çıkarılmamalıdır. Bunlar Doktor Luther ve devlet konseyinin birbirine karıştırdıkları iki farklı hukuk kavramıdır" dedi ve parmağını burnuna götürerek sözüne devam etti: "Eğer Dresden Mahkemesi'nde yağızlarla ilgili herhangi bir karar çıksa bile, bu Kohlhaas'ı kundakçılığı ve soygunculuğundan dolayı hapse atmaya engel değildir. Bu, her iki devlet adamının görüşlerinin yararlı yanlarını birleştiren ve günümüzde de, gelecekte de takdir toplayacak zekice bir siyasi dönüş olur" diye devam etti. Prens ve Mahkeme Başkanı, saki Bay Hinz'e bu konuşması üzerine sadece boş bakışlarla cevap verdiklerinden ve müzakere böylece sona ermiş gibi göründüğünden, Kurfürst, kendisine sunulmuş olan birbirinden farklı fikirleri bir sonraki devlet konseyi toplantısına kadar düşüneceğini ifade etti. Prens'in aklına gelen geçici tedbir, Kohlhaas'a karşı düzenlenecek ve her şeyiyle hazır olan seferi yürütme hevesini, Kurfürst'ün dostluk duygularını son derece hassas olan gönlünden silmiş gibi gözüküyordu. Fikirleri, ona hiç değilse en yatkın gibi gelen Mahkeme Başkanı Kont Wrede'yi yanında tutmuştu. Kont Wrede'nin ona gösterdiği mektuplardan, at tüccarının gerçekten de dört yüz adamdan oluşan bir kuvvet toplamış olduğu anlaşılıyordu. Ülkede mabeyincinin uygunsuz davranışları yüzünden genel anlamda hâkim olan memnuniyetsizlikten dolayı, bu sayı yakın zamanda iki, hatta üç katına çıkabilirdi. Bu halde Kurfürst, üzerinde daha fazla düşünmeden, Doktor Luther'in tavsiyesini kabul etmeye karar verdi. Bu doğrultuda Kohlhaas meselesinin tüm idaresine Kont Wre-

de'yi atadı. Hemen birkaç gün sonra, içeriği esas hatlarıyla aşağıda yer alan bir ilan yayımlandı:

"Biz, vb. vb. Saksonya Kurfürstü, Doktor Martin Luther'in bize göndermiş olduğu tavsiyeyi lütufkârca göz önünde bulundurarak, Brandenburg'lu at tüccarı Michael Kohlhaas'ın, bu tebliğin kendisine ulaşmasından sonra üç gün içerisinde silahlarını bırakması koşuluyla, davasının yeniden görülmesi için serbestçe Dresden'e gelmesine izin veriyoruz. Bununla birlikte, adı geçenin yağızlarıyla ilgili davasının, beklenenin aksine Dresden Mahkemesi tarafından reddedilmesi durumunda, hakkını temin etmek için giriştiği başına buyruk hareketleri yüzünden, kendisine karşı kanunun bütün şiddetiyle işlem yapılacaktır. Ancak davasının kabulü durumunda, adaletin yerini bulması için kendisiyle birlikte bütün adamlarına müsamaha gösterilerek, Saksonya'da yapmış oldukları zorbalıklardan ötürü tümüyle affedileceklerdir."

Kohlhaas, ülkenin tüm meydanlarına asılmış olan ilanın bir örneğini daha Doktor Luther'den alır almaz, ilandaki şartlar son derece ağır olmasına karşın, adamlarını şükranla, hediyelerle ve son gerekli uyarıları da yaparak dağıtmıştı. Ele geçirmiş olduğu para, silah ve alet anlamında her şeyi Kurfürstlüğün mülkü olarak Lützen Mahkemesi'ne teslim etti. Mümkünse çiftliğini tekrar satın almak için mektuplarla Waldmann'ı Kohlhaasenbrück'teki memur komşusuna, yeniden yanına almak istediği çocuklarını getirmesi için de Sternbald'ı Schwerin'e gönderdikten sonra, kendisi senet olarak yanına aldığı geriye kalan küçük servetiyle, tanınmadan Lützen Sarayı'ndan ayrılarak Dresden'e yola çıktı.

Pirna dış mahallesinde, kendisine memurun dürüstlüğü sonucunda kalan ufak mülkünün kapısını çaldığında, güneş yeni doğuyor ve tüm şehir henüz uyuyordu.

Ona şaşkınlık ve telaşla kapıyı açan, evin idaresinden sorumlu ihtiyar Thomas'a, hükümet binasına gidip Meißen Prensi'ne kendisinin, at tüccarı Kohlhaas'ın geldiğini, haber vermesini söyledi. Haberi alan Meißen Prensi, bu adamla ilişkileri bizzat takip etmenin doğru olacağını düşünerek, beraberinde bir dizi şövalye ve uşaklarıyla Kohlhaas'ın evinin bulunduğu sokağa yaklaştığında, etrafta sayılamayacak kadar büyük bir insan kalabalığının toplanmış olduğunu gördü. Halkı ezenlere karşı ateş ve kılıcıyla savaşan ölüm meleğinin geldiği haberi, Dresden şehrini ve tüm kenar mahallelerini ayağa kaldırmıştı. Meraklı insanların yarattığı izdiham yüzünden evin kapısını sürmelemek zorunda kalmışlardı. Evde kahvaltı eden kundakçıyı görebilmek için gençler pencerelere tırmanıyordu. Prens, kendisine yolu açan muhafızların yardımıyla eve varıp Kohlhaas'ın odasına girer girmez, bir masanın yanında duran yarı çıplak adama, kendisinin at tüccarı Kohlhaas olup olmadığını sordu. Bunun üzerine Kohlhaas, durumunu anlatan belgelerin yer aldığı cüzdanını kemerinden çıkartarak kendisine hürmetle uzattı ve "Evet!" diye cevap vererek, çetesini dağıttıktan sonra hükümdarın ona bahşetmiş olduğu serbesti şartlarına uygun olarak, Tronka'lı Asilzade Wenzel aleyhine yağızlarıyla ilgili davasını mahkemeye vermek üzere Dresden'e geldiğini bildirdi. Onu göz ucuyla tepeden tırnağa süzen Prens, cüzdandan çıkartmış olduğu evrakı inceledi. Belgelerin arasında bulduğu, Lützen Mahkemesi tarafından Kurfürstlüğün hazinesi lehine hazırlanmış bir emanet belgesinin maiyetini sordu. Ardından adamı çocukları, serveti ve gelecekte sürdürmeyi düşündüğü hayatıyla ilgili sorguladıktan sonra, kendisiyle ilgili her yönden rahat olunabileceğine dair kanaate varıp, cüzda-

nını iade etti. Davası için herhangi bir maninin bulunmadığını ve davayı açabilmek için doğrudan Mahkeme Başkanı Kont Wrede'ye bizzat başvurmasını söyledi. Bu arada Prens, bir aradan sonra, pencerenin önüne geçip evin önünde toplanmış olan halkı hayretle seyrederek: "İlk günlerde, seni evinde ve dışarıya çıktığında koruyacak bir muhafıza ihtiyacın olacak" dedi. Kohlhaas mahcup bir şekilde başını önüne eğdi ve sustu. Prens pencereden ayrılırken: "Bu davanın sonuçları her ne olursa olsun senin sorumluluğundadır" dedi ve evden ayrılmak üzere tekrar kapıya yöneldi. Bu arada toparlanmış olan Kohlhaas, Prens'e: "Lütufkâr efendim! İstediğinizi yapmakta serbestsiniz! Sadece istediğim zaman, muhafızları geri çekmeyi bana söz veriniz. O zaman bu tedbire hiçbir itirazım olmaz" diyerek ricada bulundu. Prens buna karşılık: "Sözü bile olmaz!" dedikten sonra kendisine bunun için tahsis edilen üç ücretli askere, evinde beraberinde kalacakları bu adamın serbest olduğunu ve sadece evden dışarıya çıktığında onu takip ederek korumakla sorumlu olduklarını emrederek, at tüccarını elini aşağıya sallayarak selamladı ve evden ayrıldı.

Öğlene doğru Kohlhaas, kendisi için tahsis edilmiş olan muhafızlar eşliğinde ve peşinden gelen, polis tarafından kendisine zarar vermemeleri yönünde uyarılan sayısız bir insan topluluğuyla, Mahkeme Başkanı Kont Wrede'ye gitti. Kendisini nezaketle ve sıcak bir şekilde karşılayan başkan, Kohlhaas ile tam iki saat boyunca sohbet etti. Meselenin seyrini baştan sonuna kadar dinleyen başkan, dava dilekçesinin yazılması ve mahkemeye sunulması için, Kohlhaas'ı mahkemede memur olarak görevli, şehrin ünlü avukatına gönderdi. Kohlhaas fazla geciktirmeden avukatın evine gitti. Dava dilekçesi, red-

dedilmiş olan ilki ile aynı içerikle, asilzadenin kanunlar gereğince cezalandırılması, atların eski haline getirilmesi, kendi zararlarının tazmininin yanı sıra, Mühlberg yakınlarında hayatını kaybeden uşağı Herse'nin zararlarının ihtiyar annesi lehine tazmin edilmesi şeklinde hazırlandı. Ardından Kohlhaas, halen onu şaşkın bakışlarla takip eden halk eşliğinde, zorunlu olmadığı takdirde çıkmayı düşünmediği evine döndü.

Bu esnada asilzade de Wittenberg'den serbest bırakılmıştı. Tehlikeli bir yılancık nedeniyle ayağı iltihaplanan asilzade, tedavi edildikten sonra, at tüccarı Kohlhaas'ın kendisi aleyhine, yağızlarını haksız yere alıkoyduğu ve yıprattığı gerekçesiyle açmış olduğu davaya ilişkin sorguya çekilmek üzere Dresden Eyalet Mahkemesi'ne buyurgan bir tebligat ile davet edildi. Asilzade, kuzenleri Tronka'lı mabeyinci ve saki kardeşlerin evine ulaştığında, kendisini son derece öfkeli ve nefretle karşıladılar. Ona, aileye utanç ve beladan başka bir şey getirmeyen sefil ve şerefsiz diyerek hakaret ettiler ve davasını mutlaka kaybedeceğini söylediler. Besiye çekmek üzere yağızları almaya mahkûm edileceğini anlatıp dünyanın alay konusu olacağını, bir an evvel bu işe hazırlanması gerekeceğini söylediler. Asilzade, zayıf ve titrek bir sesle, dünyanın en acınası insanı olduğunu mırıldandı. Onu felakete sürükleyen bu uğursuz mesele hakkında pek az haberi olduğuna dair yemin etti. Haberi ve talebi dahi yokken atları hasat zamanında, kısmen kendi tarlalarında aşırı çalıştırarak mahvedenlerin, dolayısıyla asıl suçluların şatonun kâhyası ve vekilharcı olduğunu anlattı. Hakaretlerle ve kırıcı sözlerle henüz kurtulmuş olduğu belaya onu yeniden atmamalarını rica ederek oturdu. Ertesi gün, kundaklanarak yerle bir edilmiş durumdaki Tronkenburg

civarında mülkleri bulunan Hinz ve Kunz Beyler, başka çareleri kalmadığından kuzenleri asilzadenin ricası üzerine, söz konusu uğursuz günde kaybolan ve o günden beri izi dahi bulunamayan yağız atlarla ilgili bilgi toplamak için orada bulunan idareci ve kiracılarına bir mektup yazdılar. Fakat harabeye çevrilmiş ve nerdeyse tüm sakinleri katledilmiş olan bu yerden öğrenebildikleri tek şey, kundakçının kamçısıyla itelediği bir uşağın, altında durdukları yanan sundurmadan yağızları kurtardığı, ancak uşağın onları nereye götürmesini istediğine dair sorusunu, vahşi canavarın onu tekmeleyerek cevap verdiği oldu. Asilzadenin Meißen'e kaçmış olan gut hastalığından muzdarip ihtiyar hizmetçisi, mektuplarına cevaben, uşağın söz konusu korkunç gecenin ertesi gününde atlarla birlikte Brandenburg sınırına doğru gittiğini kesin bir dille söylemiş, ancak orada da yapılan tüm araştırmalar boşa çıkmıştı. Asilzadenin, Brandenburg'lu veya oraya giden yollardaki kasabalardan gelen bir uşağı da olmadığı için, bu haberin bir yanılgı olması gerektiği düşünülüyordu. Tronkenburg'daki yangından birkaç gün sonra Wilsdruf'ta bulunan Dresdenli bazı adamlar, söz konusu tarihlerde bir uşağın yularlarından tuttuğu iki atla oraya geldiğini ve atların durumu ilerleyemeyecek kadar sefil olduğundan, onları yeniden toparlaması için bir çobanın inek ahırında bıraktığına dair ifade verdi. Birkaç nedenden ötürü, büyük ihtimalle davanın konusu olan yağızlar bunlardı. Ancak oradan gelenlerin ifadelerine göre, Wilsdruflu çoban, onları tanımadıkları birisine yeniden satmıştı. Bir diğer, kime ait olduğu bilinmeyen üçüncü dedikodu ise, atların ruhlarını çoktan Allah'a teslim ettikleri ve Wilsdruf'taki kemik çukurunda yerlerini aldıklarıydı. Kolaylıkla anlaşılacağı üzere, durumun

bu şekilde farklı bir boyut kazanmasından Hinz ve Kunz Beyler gayet memnundu; ancak kuzenleri asilzadenin ahırları olmadığı için, yağızları kendi ahırlarında beslemek zahmetinden onları kurtaracak bu dedikodunun doğruluğundan öncelikle tam olarak emin olmak istiyorlardı. Bu doğrultuda veraset, tasarruf ve adli sorumlusu olarak Tronka'lı Bay Wenzel, Wilsdruf'taki mahkemeye bir mektup yazdı. Mektubunda, kendisine emanet edilmiş ve bir kaza sonucunda kaybolmuş olan yağızları teferruatlı bir şekilde tarif etti ve atların şimdiki yerinin tespit edilmesini; kim olursa olsun şu anki sahiplerinden, atların tüm masraflarının fazlasıyla karşılanmak üzere, Dresden'e, saray mabeyincisi Bay Kunz'un ahırlarına teslim etmesi talebinde bulunmalarını, gerekirse zorlamalarını nazikçe rica etti. Bunun üzerine birkaç gün sonra gerçekten de Wilsdruflu çobanın yağızları satmış olduğu adam, cılız ve yalpalayan atları arabasının kenarına bağlamış olarak şehrin pazar meydanına getirdi. Bay Wenzel'in, daha ziyade dürüst Bay Kohlhaas'ın talihsizliği şuradan anlaşılıyordu ki bu adam Döbbeln'li deri yüzücüsüydü.

Kuzeni mabeyincinin yanındayken, Bay Wenzel'in kulağına, bir adamın Tronkenburg yangınından kurtulabilen iki siyah atla kente ulaştığına dair kaynağı belli olmayan bir dedikodu geldi. Her ikisi hemen evden topladıkları birkaç uşağı da yanlarına alarak saray meydanına yola koyuldu. Söz konusu atların Kohlhaas'ın yağızları olması durumunda masraflarını karşılamak suretiyle adamdan atları alıp hemen eve getireceklerdi. Ancak şövalyeler, iki tekerli arabaya bağlanmış olan hayvanların etrafına toplanmış ve gittikçe artan meraklı insan kalabalığını gördüklerinde çok şaşırdılar. Halk, nerdeyse hükümetin devrilmesine sebep olan atların, deri yüzücü-

sünün eline düştüğünü birbirine kahkahalar eşliğinde bağrışarak anlatıyordu. Her an ölmek üzere olan sefil durumdaki hayvanları inceleyebilmek için arabanın etrafından dolanan asilzade, mahcup bir ifadeyle, bunların Kohlhaas'tan almış olduğu atlar olmadığını söyledi. Ancak mabeyinci Bay Kunz, ona demiri dahi eritebilecek derecede öfkeli ve suskun bir ifadeyle bakıp, nişan ve zincirini ortaya çıkaracak biçimde mantosunu geriye atarken deri yüzücüsünün yanına geçti. "Bu atlar Tronka'lı Wenzel'in sahibi olduğu, mahkeme tarafından talep edilen ve Wilsdruflu çobanın sahiplendiği atlar mı?" diye sordu. Elindeki bir kova suyu, arabasını çeken besili beygire içirmekle meşgul olan deri yüzücüsü, elindeki kovayı yere bıraktı ve beygirin ağzından gemini çıkartırken: "Şu siyahlar mı?" diye sordu. Arabaya bağlı olan yağızları Hainichen'li bir domuz çobanından satın aldığını, ama bu çobanın atları kimden aldığını, yani Wilsdruflu çobandan alıp almadığını bilmediği cevabını verdi. Kovayı tekrar arabanın şaftı ve dizleri arasına sıkıştırırken, Wilsdruflu mübaşirin ona atları Dresden'de Tronkalılar'ın evine götürmesini söylediğini, ama görüşmesi gereken asilzadenin adının da Kunz olduğunu açıkladı ve arkasını dönerek beygirin kovada bıraktığı suyu kaldırım taşlarının üzerine boşalttı. Kalabalığın alaylı bakışlarıyla çevrelenmiş olan mabeyinci, olup bitenlerden hiç etkilenmeden işlerini sürdüren deri yüzücüsünün kendisine bakmasını bir türlü sağlayamıyordu. Sonunda kendisinin Tronka'lı mabeyinci Kunz olduğunu, ona teslim etmesi gereken yağız atların kuzeni asilzadenin atları olduğunu anlattı; aslında at tüccarı Kohlhaas'a ait olan, Tronkenburg'daki yangında kaçmayı başaran bir uşak tarafından kurtarılmış ve bir şekilde Wilsdruf'taki çobana bırakılmış yağızları aradı-

ğını söyledi. Bacaklarını genişçe açmış bir vaziyette karşısında duran ve pantolonunu yukarıya çeken herife: "Bütün bunlardan hiç mi haberin yok?" diye sordu ve Hainichen'li domuz çobanının bunları bir şekilde Wilsdruf'lu çobandan veya daha önce ondan satın almış üçüncü bir kişiden almış olma ihtimalinin olup olmadığını bilmek istedi. Üzerindeki suları silkeleyerek arabaya yaslanan deri yüzücüsü, yağızları Dresden'e götürüp karşılığında Tronka'lılardan parasını alması için görevlendirildiğini, onun nelerden bahsettiğini anlamadığını söyledi. Yağızların, çalınmış olmadıkları sürece, Hainichen'li domuz çobanından evvel Peter'e mi, Paul'a mı veya Wilsdruf'lu çobana mı ait olduklarının kendisini ilgilendirmediğini de ekledi. Kamçısını geniş sırtında tutarak aç olan karnını doyurmak üzere kahvaltı etmek için meydandaki bir meyhaneye doğru yürüdü. Hainichen'li domuz çobanının Döbbeln'li deri yüzücüsüne satmış olduğu atların şeytanın Saksonya'da cirit attığı atlar olmaması ihtimalinin şaşkınlığıyla ne yapacağını bilemeyen mabeyinci, asilzadeye fikrini sordu. Asilzade, titrek soluk dudaklarla, Kohlhaas'ınkiler olsun veya olmasın, yağızları almayı tavsiye etti. Bunun üzerine mabeyinci, mantosunu geriye itti ve onu dünyaya getiren anne ve babasına lanet ederek ne yapacağını bilmez bir halde kalabalıktan geri çekildi. O sırada yoldan atıyla geçen ve tanışıklığı olan Wenk Baronu'nu yanına çağırdı ve kendisinden Mahkeme Başkanı Kont Wrede'ye uğraması ve onun aracılığıyla Kohlhaas'ı yağızları incelemek üzere buraya getirtmesi için ricada bulundu. Alaycı bakışlarla ona bakarken ağızlarını ellerindeki mendillerle gizlemeye çalışan, kahkahalarla gülmek için sadece onun meydandan ayrılmasını bekliyor görünen ve patlamamak için

kendine zor hâkim olan etrafta toplanmış güruha inat, meydanı terk etmemeye kararlıydı. Baron yukarıda bahsi geçen niyetle Kont Wrede'nin odasına girdiğinde, iyi bir tesadüf sonucu Kohlhaas da Lützen'deki emanetlerle ilgili ifade vermek üzere bir polis memuru tarafından oraya getirilmiş bulunuyordu. Mahkeme Başkanı asık suratlı bir ifadeyle koltuğundan kalkıp, Baron'un şahsen tanımadığı at tüccarını elindeki kâğıtlarla kenarda bırakırken, Baron da Tronkalı beylerin içinde bulunduğu müşkül durumu izah etti. Döbbeln'li deri yüzücüsünün Wilsdruf Mahkemeleri'nin yetersiz talepleriyle iki atla meydana ulaştığını, atların durumunun tedavi edilemez derecede kötü olduğunu, Asilzade Wenzel'in bunları Kohlhaas'ın atları olarak kabul etmekte zorlandığını ancak buna rağmen atlar şövalyelerin ahırlarında iyileştirilmeye çalışılacak ise, tereddütleri ortadan kaldırmak için öncelikle Kohlhaas'ın atları tespit etmesinin gerekli olduğunu anlattı. "Bu nedenle at tüccarının bir muhafız ile evinden aldırılmasını ve atların durduğu pazar meydanına götürülmesini rica ediyorum" diyerek sözünü bitirdi. Mahkeme Başkanı gözlüğünü çıkartarak karşısındakine, birincisi, söz konusu tereddüdün ortadan kaldırılmasının ancak Kohlhaas'ın incelemesiyle mümkün olduğunu ve ikinci olarak da Mahkeme Başkanı'nın Kohlhaas'ı asilzadenin istediği herhangi bir yere bir muhafız ile gönderme yetkisinin bulunduğunu düşünerek, çifte bir yanılgı içerisinde olduğunu ifade etti. Bu esnada yeniden gözlüğünü takıp yerine otururken, arkasında ayakta duran at tüccarını Baron'a takdim ederek, bu hususta at tüccarının şahsına başvurabileceğini söyledi. Ruhunda olup bitenleri hiçbir şekilde yüzüne yansıtmayan Kohlhaas, deri yüzücüsünün şehre getirmiş olduğu yağızları incelemek

üzere kendisiyle pazar yerine kadar gitmeye hazır olduğunu ifade etti. Baron şaşkın bir şekilde ona yönelirken, Kohlhaas tekrar Mahkeme Başkanı'nın masasına dönerek Lützen'de teslim etmiş olduğu eşyalar ile ilgili evrakı cüzdanından çıkartıp bilgi verdikten sonra iznini istedi. Kıpkırmızı bir yüzle pencerenin yanına geçmiş olan Baron da aynı şekilde Mahkeme Başkanı'na veda etti. İkisi, Meißen Prensi tarafından görevlendirilmiş olan üç ücretli muhafız eşliğinde ve kalabalık bir güruh katılımıyla pazar meydanına gitti. Çevresinde toplanmış olan dostlarının düşüncelerinin aksine, Döbbeln'li deri yüzücüsünün karşısında halk arasındaki mevkiini meydanda inatla muhafaza etmiş olan mabeyinci Bay Kunz, Baron'la birlikte meydana gelen at tüccarının hemen yanına yaklaştı. Gururlu ve mağrur bir tavırla kılıcını koltuğunun altına yerleştirerek, ona arabanın arkasında duran atların kendisine ait olup olmadığını sordu. At tüccarı, kendisine bu soruyu yönelten tanımadığı beye mütevazı bir şekilde dönerek şapkasıyla selamladıktan sonra, cevap vermeden orada bulunan bütün şövalyelerin eşliğinde deri yüzücüsünün arabasına yaklaştı. Titrek bacaklar üzerinde, başları öne eğik duran ve deri yüzücüsünün önlerine koymuş olduğu samanları dahi yemeyen hayvanları, on iki adımlık bir mesafeden üstünkörü inceledi ve tekrar mabeyinciye döndü: "Muhterem efendim! Deri yüzücüsü haklıdır. Arabasına bağlı bulunan yağızlar bana aittir" diyerek etrafını çevreleyen beylere bakıp yeniden şapkasıyla selam verdi ve muhafızları eşliğinde meydanı terk etti. Bu sözleri üzerine mabeyinci, miğferinin tüylerini sarsacak kadar acele bir adımla deri yüzücüsüne yaklaştı ve ona para dolu bir kese fırlattı. Deri yüzücüsü, kurşuni bir tarakla saçlarını geriye tarayıp elindeki paraya bakarken, mabe-

yinci uşaklarından birisine atları derhal arabadan çözüp eve götürmesi için emretti. Efendisinin emri üzerine uşak, toplanmış olan halk arasındaki dost ve akrabalarından oluşan gruptan ayrılıp, ayakları önündeki gübreli bir su birikintisine basarak, hafif kızarmış bir sima ile atların yanına geçti. Atları çözmek için henüz yularından tutmuştu ki, kuzeni Himboldt Usta onu kolundan tuttu ve: "Bu işe yaramaz atlara dokunmayacaksın!" diyerek onu arabadan öteye fırlattı. Usta, tekrar gübreli su birikintisinden güvensiz adımlarla geçerek, olay karşısında nutku tutulan mabeyinciye doğru yöneldi ve bu tür bir emri yerine getirmesi için kendisine bir deri yüzücüsü çırağı bulması gerektiğini söyledi. Sinirden köpürerek bir an ustaya bakan mabeyinci, arkasını döndü ve kendisini çevreleyen şövalyelerin başları üzerinden muhafızları çağırdı. Wenk Baronu'nun emri üzerine saraydan bir subay ve birkaç saray muhafızı meydana ulaşır ulaşmaz, şehir halkının çirkin isyanından kısaca bahsettikten sonra, elebaşı Himboldt Usta'nın tutuklanmasını talep etti. Göğsünden yakaladığı ustayı, emri üzerine yağızları çözen uşağını arabadan fırlatmak ve ona kötü davranmakla suçluyordu. Çevik bir hareketle kendini kurtarıp mabeyinciye itiraz eden usta: "Saygıdeğer efendim! Yirmi yaşlarında bir delikanlıya ne yapması gerektiğini söylemek, onu kışkırtmak anlamına gelmez! Arabaya bağlı bulunan atlarla, görgüsüne ve adabına rağmen ilgilenmek isteyip istemediğini ona sorun. Eğer söylediklerime rağmen ilgilenmek istiyorsa, ilgilensin! İsterse onları burada şimdi boğazlasın ve derilerini yüzsün, beni ilgilendirmez!" dedi. Ustanın bu sözleri üzerine mabeyinci, uşağa dönerek, Kohlhaas'a ait atları arabadan çözüp eve götürme emrini yerine getirmeye itirazı olup olmadığını sordu. Uşak,

halkın arasına karışarak çekingen bir şekilde bunu kendisinden talep etmeden evvel, ilk olarak atların ayıbının giderilmesi gerektiğini söyleyince, mabeyinci arkasından yaklaşarak, hanedan armasını taşıyan şapkasını kafasından çekip ayaklarıyla yerde ezdi ve küfredip, kılıcıyla üzerine saldırarak şiddetli vuruşlarla uşağı meydandan ve görevinden kovdu. Himboldt Usta: "Şu zalim canavarı yere serin hemen!" diye bağırdı. Bu komut üzerine mabeyincinin davranışlarına kızgın bir şekilde bir araya gelen halk, muhafızların üzerine yürürken, usta da mabeyinciye arkadan saldırarak onu yere yatırdı ve mantosunu, yakasını, miğferini aldı ve elindeki kılıcını hiddetle meydanın ilerisine fırlattı. Kargaşadan zorla kurtulmayı başaran Asilzade Wenzel, şövalyelere kuzenine yardım etmeleri için boşuna seslendi. Şövalyeler yardım etmek için henüz bir adım dahi atamadan, halkın hücumuyla öyle bir dağıtılmıştı ki, artık düşerken başını yaralamış olan mabeyinci, kitlenin tüm gazabıyla karşı karşıyaydı. Mabeyinciyi ancak tesadüfen meydandan geçen ve Kurfürst muhafızları subayının kendisini desteklemek için çağırdığı ücretli atlı askerler müfrezesi kurtarabildi. Subay, kalabalığı dağıttıktan sonra sinirli ustayı yakaladı ve birkaç süvari onu hapishaneye götürürken, iki arkadaşı, kan revan içinde kalan şansız vekilharcı yerden kaldırdı ve evine götürdü. At tüccarına yapılmış olan haksızlığın telafisi için bu iyi niyetli ve samimi denemenin sonu çok fena olmuştu. İşi biten Döbbeln'li deri yüzücüsü, daha fazla oyalanmak istemediğinden, halk dağılmaya başlayınca atları bir fener direğine bağladı. Atlar, gün boyunca ilgisiz bir şekilde sokak çocuklarının ve serserilerin alay konusu olarak orada kaldılar. Her türlü ilgi ve bakımdan yoksun kaldık-

ları için, polis akşam saatlerinde atları himaye altına almak zorunda kaldı ve atlara ikinci bir emre kadar şehir dışındaki yerinde bakması için Dresden'li deri yüzücüsünü çağırdı.

Her ne kadar at tüccarının burada bir kabahati olmasa da, bu hadise ılımlı ve olumlu düşünenlerde dahi davanın sonucuyla ilgili endişe verici bir hava yarattı. Kohlhaas'ın hükümetle ilişkisine tahammül edilemiyordu. Özel mekânlarda ve kamuya açık meydanlarda, ona bu kadar önemsiz bir konuyla ilgili, sadece öfkeli dik kafalılığını tatmin etmek için, şiddet eylemleriyle direttiği adaleti sağlamak yerine, açıkça haksızlık edip, konuyu yeniden reddetmenin daha doğru olacağına dair bir kamuoyu oluşmaya başlamıştı. Mahkeme Başkanı'nın aşırı adalet duygusu ve bundan dolayı Tronka ailesine karşı duyduğu nefret de bu havanın yerleşip yayılması sonucunu doğuruyor ve zavallı Kohlhaas'ı büsbütün mahvediyordu. Şu anda Dresden'li deri yüzücüsünün beslediği atların Kohlhaasenbrück'teki ahırdan çıktıkları duruma yeniden kavuşmaları son derece imkânsızdı. Aralıksız bakım ve ustalıkla atların eski hallerine getirilmesi durumunda dahi, mevcut koşullarda, ülkenin mevki itibariyle önde gelen ve en asil ailesi olarak asilzadenin ailesine yapışan utanç o kadar büyük olacaktı ki, atları ücret karşılığında almaktan daha ucuz ve uygun başka bir çözüm akla gelmiyordu. Birkaç gün sonra rahatsızlıkları kendisine mani olduğundan, mabeyinci adına Eyalet Başbakanı Kont Kallheim, Mahkeme Başkanı'na yazdığı mektupta bu öneriyi getirdi. Mahkeme Başkanı da Kohlhaas'a yazarak kendisine bu tarz bir teklifte bulunulduğu takdirde bunu hemen reddetmemesi için tembihte bulundu. Öte yandan ise Eyalet Başkanı'na kısa ve öz bir not

yazarak, kendisini bu konuyla ilgili şahsi işlere karıştırmaması için ricada bulundu ve mabeyinciden de, son derece makul ve mütevazı bir adam olarak nitelendirdiği at tüccarına şahsen başvurmasını istedi. Pazar meydanındaki hadise yüzünden gerçekten de hevesi kırılmış olan at tüccarı, olup bitenleri Mahkeme Başkanı'nın tavsiyesine razı, tamamıyla affetmeye hazır bir şekilde, asilzade veya yakınları tarafından bu hususta ilk adımın atılmasını bekler hale gelmişti. Ancak bu ilk adımı atmak, kibirli şövalyeler için fazla ağırdı ve Mahkeme Başkanı'ndan almış oldukları cevap onları o kadar öfkelendirmişti ki söz konusu mektubu Kurfürst'e gösterdiler. Kurfürst bunun üzerine ertesi günün sabahı yaralı bir şekilde yatan mabeyinciyi ziyarete gitti. Mabeyinci, rahatsızlıklarından kaynaklı zayıf ve dokunaklı bir ses ile bu meseleyi hayatı pahasına Kurfürst'ün arzusu doğrultusunda çözmek için çabaladığını ifade edip, şimdi de namus ve şerefini dünya âlemin tenkidine düşürerek, kendisi ve ailesinin başına akla gelebilecek utanç ve ayıpların tamamını getiren bu adamın karşısına geçip af ve uzlaşma mı dilemesi gerektiğini sordu. Mektubu okuyan Kurfürst, Kont Kallheim'e sıkılgan bir şekilde, Kohlhaas'a yeniden danışmadan atların bir daha eski haline getirilmesinin mümkün olamayacağından hareketle ölü sayılarak sadece tazmin edilmesine karar vermeye mahkeme yetkili değil midir, diye sordu. Kont: "Saygıdeğer Efendimiz, onlar zaten ölü. Hukuki açıdan ölüler, zira hiçbir değerleri yoktur ve deri yüzücüsünden alınıp şövalyelerin ahırlarına götürülene kadar fiziksel olarak da ölü olacaklardır" diye cevap verdi. Bunun üzerine mektubu cebine sokan Kurfürst, bu hususu Mahkeme Başkanı ile şahsen görüşeceğini söyledi. Yatağından kısmen doğrularak elini müteşekkir bir şe-

kilde sıkan mabeyinciyi sakinleştirdi, sağlığına dikkat etmesini tembih etti ve nezaketle koltuğundan kalkarak odadan çıktı.

Dresden'de hal böyleyken, Lützen'den kurnaz şövalyelerin Kohlhaas'ın bahtsız başına sarmayı başarıyla becerdikleri daha büyük bir bela gelmekteydi. At tüccarı tarafından bir araya getirilmiş ve Kurfürst'ün affının ilanından sonra dağıtılmış olan uşaklardan Johann Nagelschmidt, birkaç hafta sonra Bohemya sınırında, Kohlhaas'dan öğrenmiş oldukları işi kendi adına devam ettirmek için, her türlü alçakça harekete hazır olan gürühun bir kısmını yeniden bir araya toplamıştı. Hiçbir işe yaramaz bu herif, bir yandan kendisini takip eden hafiyeleri korkutmak, öte yandan da alışkın olduğu şekilde yerel halkı haydutluklarına iştirak etmeye yöneltmek için, kendisini Kohlhaas'ın bir valisi olarak tanıtıyordu. Efendisinden öğrenmiş olduğu kurnazlıkla, sakin bir şekilde, memleketlerine dönen uşaklardan birçoğunda verilen af sözüne uyulmadığını, hatta Kohlhaas'ın kendisinin dahi Dresden'e ulaşır ulaşmaz, söylenenlerin tam aksine, yakalandığını ve gözaltına alındığını yaydı. Öyle ki Kohlhaas'ın afişlerine son derece benzeyen ilanlarda kendi kundakçı çetesi, Kurfürst'ün kendilerine söz vermiş olduğu af hakkını korumak için Tanrı'nın onuru adına ayaklanmış seçkin ahlak savaşçıları olarak yer alıyordu. Elbette yukarıda da söylendiği gibi bunların ne Tanrı'nın onuruyla, ne de akıbetini umursamadıkları Kohlhaas'a bağlılık ile alakası vardı. Onların amacı, bu aldatmaca ile daha da rahat ve cezasız bir şekilde ortalığı kundaklamak ve yağmalamaktı. Bunlarla ilgili ilk haberler Dresden'e ulaştığında, şövalyeler, meseleye bambaşka bir boyut kazandıran bu gelişmeden memnuniyetlerini gizlemekte

zorlandılar. Somurtkan ve ukalâ bakışlarla sürekli yineleyerek tekrar ettikleri ısrarlı ihtarlarına rağmen Kohlhaas'ın affedilmesinin bir hata olduğunu, bununla her türlü kötü niyetli adamlara onun yolunda gitmeleri için yol gösterilmiş olduğunu hatırlatmaktan geri kalmıyorlardı. Şövalyeler, Nagelschmidt'in sadece baskı altında tutulan efendisini korumak ve güvenliğini sağlamak için silahlandığına dair söylemlerine inanılmasından memnun değildiler. Bu gösterilerin tamamının hükümeti korkutmak ve mahkeme kararını harfi harfine istekleri doğrultusunda hızlıca aldırtmak için, çılgın inatçılığı ile bilinen Kohlhaas'ın bizzat kendisi tarafından kurulmuş bir senaryodan başka bir şey olmadığı fikrini savunuyorlardı. Hatta saki Bay Hinz, yemekten sonra Kurfürst'ün yemek salonunun girişinde etrafına toplanmış olan bazı avcı asilzadeler ve saray mensuplarına, Lützen'deki bu haydutlar sürüsünün dağıtılmasını lanetli bir danışıklı döğüş olarak göstermekten dahi geri kalmıyordu. Mahkeme Başkanı'nın adalet tutkusu ile alay ederek, söz konusu sürünün halen Kurfürstlüğün ormanlarında ateş ve kılıç ile yeniden etrafa saldırmak için sadece at tüccarının bir işaretini beklediğini nükteli bir şekilde bir araya getirmiş olduğu bazı örneklerle savunuyordu. Meselenin böyle farklı bir şekil almasından ve efendisinin şanına leke düşürmesinden endişe duyan Meißen Prensi Christiern, hemen Kurfürst'ü sarayında ziyaret etti. Şövalyelerin, Kohlhaas'ı mümkün olduğunca yeni gelişmelerden ötürü alt etme arzusunu açıkça sezen Prens, at tüccarıyla ilgili acilen bir sorgulama yapabilmek için Kurfürst'ten müsaade istedi. Hükümete çağrıldığı için şaşıran at tüccarı, iki küçük oğlu Heinrich ve Leopold'u kucağına alarak, bir polis memuru eşliğinde hükümet binasına geldi. Uşağı

Sternbald, beş çocuğunu bulundukları Mecklenburg'dan bir gün önce geri getirmişti. Burada ayrıntıya girmemek adına açıklamaya gerek olmayan bazı düşünceleri, evden ayrılırken çocukça gözyaşları içerisinde kucağa alınmayı bekleyen oğullarını kıramayıp sorguya getirmesine yol açmıştı. Kohlhaas çocuklarını yanına oturttuktan sonra, onları güler yüzle gözlemleyen Prens, sevecen bir ifadeyle yaşlarını ve isimlerini sordu ve ardından Kohlhaas'a eski uşağı Nagelschmidt'in Erzgebirge vadilerinde ne işler karıştırdığını anlattı. Ona Nagelschmidt'in yaydığı sözde emirnamelerini uzattı ve Kohlhaas'tan kendisini temize çıkarmak için ne biliyorsa anlatmasını istedi. Bu çirkin ve hain ilanlar onu her ne kadar ürküttüyse de Kohlhaas, Prens gibi adil bir adam karşısında kendisine yöneltilen suçlamaların haksız ve asılsız olduğunu tatmin edici bir şekilde ifade etmekte zorlanmadı. İfadesinde gayet iyi giden ve karara bağlanmak üzere olan davasında üçüncü bir kişinin yardımına ihtiyaç duymadığını söyledi; dahası, yanında getirdiği ve Prens'e gösterdiği bazı mektuplardan da Nagelschmidt'in kendisine yardım etme eğiliminde dahi olmadığı anlaşılıyordu. Zira Kohlhaas, çetesini dağıtmadan evvel Nagelschmidt'i ülkede yaptığı ırza geçme ve başka rezil davranışları nedeniyle Lützen'de astırmak istemiş, ancak Kurfürst'ün affının ilanı, aralarındaki ilişkiyi de sonlandırarak onu da kurtarmış ve ertesi gün her ikisi de birbirlerinden can düşmanı olarak ayrılmıştı. Kohlhaas, Nagelschmidt'e bir mektup yazma teklifi Prens tarafından kabul edilince, mektubu kaleme almak için oturdu. Mektubunda onun kendisi ve adamlarına vaat edilen affın olması gerektiği gibi yerine getirilmediği için ayaklandığı doğrultusundaki söylemlerini rezil ve alçakça bir yalan olarak tanımladı. Dresden'e

ulaştığında ne hapse atıldığını, ne de gözaltına alındığını ve hukuki davasının tam da istediği şekilde ilerlediğini yazdı. Affın ilanından sonra Erzgebirge bölgesinde gerçekleştirmiş olduğu kundaklama eylemleri nedeniyle, etrafına topladığı güruha da bir ihtar olarak, onu intikam alması için adalete teslim edeceğini bildirdi. Bu hiçbir işe yaramayan ve daha o zaman asılmaktan son anda Kurfürst'ün affı sayesinde kurtulan herifin işlediği ve at tüccarının Lützen Sarayı'nda yukarıda bahsi geçen ahlaksızlıklarıyla ilgili başlatmış olduğu ceza yargılamalarına ilişkin bazı belgeler, halkı aydınlatmak için kentin duvarlarına asıldı. Bunun üzerine Prens, sorgulama esnasında koşullar gereğince kendisine yöneltmek zorunda kaldığı şüphe nedeniyle Kohlhaas'ı yatıştırdı ve ona söz verilen affın, kendisi Dresden'de olduğu sürece hiçbir surette ihlal edilmeyeceği sözünü verdi. Oğulları ile at tüccarına masada duran meyvelerden ikram ettikten sonra tekrar tokalaştı ve Kohlhaas'ı selamlayıp gitmesine izin verdi. Aynı şekilde, at tüccarının başında dolaşan tehlikeyi fark eden Mahkeme Başkanı da meseleyi, yeni hadiselerle karışıp bulanmadan sonuçlandırmak için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Ancak politik davranan şövalyelerin istediği ve amaçladığı tam da buydu. Eskiden olduğu gibi, suçlarını sessizce kabul edip sadece daha ılımlı bir ceza kararı için direnmeyle yetinmek yerine, şimdi suçlarını hilekâr ve safsatacı yöntemlerle tamamıyla inkâr etme yolunu seçiyorlardı. Kâh Kohlhaas'ın yağızlarının asilzadenin tamamen bilgisi dışında veya çok sınırlı bilgisiyle şatonun vekilharcı ve kâhyası tarafından kendi şahsi işleri için Tronkenburg'da alıkonulduğunu anlatıyor, kâh atların daha oraya geldiklerinde tehlikeli bir öksürük ile hasta olduklarını ileri sürüyor ve bu sav-

larını ispatlamak için yalancı şahitler tutup onların ifadelerine dayanıyorlardı. Geniş çaplı incelemeler ve tartışmalar sonucunda bu delilleri de reddedilince bir hayvan hastalığı salgını nedeniyle, on iki yıl evvel gerçekten de Brandenburg'tan Saksonya'ya atların sokulmasını yasaklayan Kurfürst'ün bir fermanını dahi getirmişlerdi. Bu, Kohlhaas'ın sınırdan geçirmek istediği atların asilzade tarafından alıkonulması için sadece bir yetki belgesi olmayıp, aynı zamanda onu bu hususta açıkça yükümlü de kılan bir belgeydi. Bu esnada Kohlhaas, Kohlhaasenbrück'lü dürüst memurdan zararını düşük bir bedel karşılığında tazmin ederek çiftliğini geri alabileceğini öğrendiğinden, bu işi hukuki olarak sözleşmeye bağlamak için Dresden'i birkaç günlüğüne terk edip memleketine gitmek istedi. Bu kararının amacı, yukarıda bahsi geçen meselenin halledilmesinden ziyade, her ne kadar gerçekten acil olsa da yalnızca kışlık tohumlarının ekilmesi değildi şüphesiz. Asıl amacı, böylesine tuhaf ve düşündürücü koşulların kendi mevkiini anlamasını gerekli kılmış olmasıydı. Belki bunun için sezgilerini dinleyenlerin tahminine bıraktığımız başka sebepleri de vardı. Bu doğrultuda kendisine tayin edilmiş olan muhafızlarını evde bırakarak Mahkeme Başkanı'na gitti ve kendisine Kohlhaasenbrück'lü memurun mektuplarını elden gösterdi. Mahkeme Başkanı'na, mahkemenin kendisine, görüldüğü üzere, ihtiyaç duymaması halinde, sekiz veya on iki günlük bir süre için şehri terk edip Brandenburg'a gitmek istediğini söyledi ve bu sürenin sonunda tekrar geri döneceğini taahhüt etti. Bu talepten dolayı pek memnun olmayan, düşünceli bir ifadeyle başını öne eğen Mahkeme Başkanı: "İtiraf etmeliyim ki, mevcudiyetin hiç olmadığı kadar asıl şimdi gerekli; zira karşı tarafın hilekâr ve kurnazca hare-

ketleri yüzünden mahkeme önceden tahmin edilmesi zor binlerce durumda senin ifadene ve açıklamalarına ihtiyaç duyacaktır" dedi. Ancak Kohlhaas, mesele konusunda en ince ayrıntısına kadar bilgilendirmiş olduğu avukatının bu işi üstlenebileceğini söyleyip, süreyi sekiz gün ile sınırlayabileceğine söz vererek mütevazı ısrarını sürdürünce, Mahkeme Başkanı kısa bir duraklamadan sonra: "Umarım bu seyahatin için Meißen Prensi Christiern'den gerekli pasaportu temin edersin" diyerek onu uğurladı. Mahkeme Başkanı'nın yüz ifadesinden her şeyi anlayan Kohlhaas, talebinde daha da kararlı bir halde herhangi bir sebep belirtmeksizin hükümetin başkanı olarak Meißen Prensi'nden, sekiz gün içinde Kohlhaasenbrück'e gitmek ve dönmek için gerekli iki pasaportu rica etti. Bu yazılı talebine, Wenk Baronu Siegfried imzalı hükümet kararını cevap olarak aldı. Kararda: "Kohlhaasenbrück'e gitmek için pasaport talebiniz Kurfürst Hazretleri'ne sunulacak ve yüksek iradeleri çıkar çıkmaz pasaportlar tarafınıza gönderilecektir" yazıyordu. Kohlhaas, hükümet kararının, neden başvurmuş olduğu Meißen Prensi Christiern tarafından değil de Wenk Baronu Siegfried tarafından imzalanmış olabileceğini avukatına sorduğunda, avukatı ona Prens'in üç gün evvel mülklerine seyahat ettiğini ve yokluğunda hükümet işlerini yukarıda adı geçen efendinin bir kuzeni olan saray komutanı Wenk Baronu Siegfried'e devrettiğini söyledi. Tüm bu gelişmeler karşısında gittikçe kalbi daha huzursuz atmaya başlayan Kohlhaas, Kurfürst'e asap bozucu bir yavaşlıkla sunulan ricasına ilişkin kararı uzun bir süre bekledi. Fakat ne buna ilişkin karar ne de kendisine söz verilen mahkeme kararı eline ulaştı ve bir hafta, ardından daha uzun bir süre geçti. Öyle ki Kohlhaas, on ikinci günde, kendi-

siyle ilgili tutumu ne olursa olsun, hükümeti konuşturmak için, gerekli pasaportları acilen bir defa daha talep ettiğine ilişkin oturup yeniden bir yazı yazdı. Fakat henüz beklediği cevabı alamadan geçen ertesi günün akşamında, durumunu ve özellikle de Doktor Luther tarafından kendisi için sağlanmış olan affı düşünerek arkadaki odasının penceresine yaklaştığında, Meißen Prensi tarafından Dresden'e geldiğinde kendisine tahsis edilmiş olan muhafızları avluda kendilerine ayırmış olduğu ek binada göremeyince fazlasıyla şaşırdı. Evin eski emektarı Thomas'ı çağırıp: "Bu ne demek oluyor?" diye sorduğunda, adam iç çekerek: "Ah efendim! Hiçbir şey olması gerektiği gibi değil ki. Bugün sayıca her zamankinden fazla olan muhafızlar, karanlık çökünce evin dört bir yanına dağıldı. İkisi kalkan ve mızraklarla ön kapının yanında sokakta duruyor, ikisi arkadaki bahçe kapısının yanında ve ikisi de ön odadaki saman yığının üzerinde, geceyi orada geçireceklerini söylüyor" diye anlattı. Rengi atan Kohlhaas arkasını döndü ve: "Burada oldukları sürece, kaç kişi oldukları fark etmez. Koridora gelir gelmez görebilmeleri için onlara ışık yakacağım" dedi. Bir çanağı boşaltmak bahanesiyle öndeki pencereyi açıp, tam o sırada bu düzenleme uygulandığından beri kimsenin düşünmediği şekilde sessizce nöbet değişimi yapıldığını görüp ihtiyarın ona anlattıklarının doğruluğundan emin olduktan sonra, pek uykusu olmasa da, ertesi gün yapacaklarıyla ilgili kararlı bir şekilde yatağına yattı. Zira ilişki içerisinde bulunduğu hükümetin gerçekte ona bağışlamış olduğu affı ihlal ederken, adilmiş gibi davranması kadar tahammül edemediği başka bir şey yoktu. Artık şüphe götürmez bir şekilde bir tutsak ise, hükümetin bunu açıkça ve doğrudan itiraf etmesini de sağlama-

ya kararlıydı. Bu doğrultuda ertesi sabah gün aydınlanır aydınlanmaz, uşağı Sternbald'e atlarını arabaya koşmasını ve evin önüne getirmesini emretti. Birkaç gün evvel Dresden'de görüşmüş olduğu ve çocuklarıyla birlikte davet edildiği mütevelli konumundaki eski bir dostunu ziyaret etmek üzere Lockewitz'e gideceğini söyledi. Bunun için evde yapılan hazırlıkları fark eden ücretli askerler, kafa kafaya vererek aralarından birisini gizlice şehre gönderdi. Sadece dakikalar sonra birkaç polis memuru, başlarında resmi bir görevli ile geldi ve sanki özel bir işleri varmışçasına karşıdaki eve girdi. Oğullarını giydirmekle meşgul olan Kohlhaas, aynı şekilde bu hareketliliğin farkındaydı ve bu nedenle arabasını gerektiğinden uzun bir süre kapının önünde bekletti. Polislerin tedbirlerinin sona erdiğini görünce, onları dikkate almadan çocuklarıyla birlikte kapısının önüne çıktı. Geçerken kapının yanında duran ücretli askerlere kendisini takip etmelerine lüzum olmadığını söylerken oğullarını arabaya bindirdi ve emri üzerine ihtiyar emektarının kızının yanında kalacak olan ağlayan kızlarını öperek teselli etti. Kendisi de arabaya binmişti ki, resmi görevli, polis memurlarıyla birlikte karşıdaki evden çıktı, ona doğru yaklaştı ve nereye gitmek istediğini sordu. Kohlhaas'ın, birkaç gün evvel kendisini oğullarıyla birlikte çiftliğine davet eden memur arkadaşına, Lockewitz'e gideceğine ilişkin cevabına, resmi görevli bunun için biraz beklemesi gerektiğini, zira Meißen Prensi'nin emri gereğince birkaç süvarinin onunla geleceğini söyledi. Kohlhaas arabasından aşağıya doğru gülerek: "Beni sofrasına davet eden bir dostun evinde güvende olmayacağımı mı düşünüyorsunuz?" diye sordu. Memur, neşeli ve nazik bir tavırla, tehlikenin gerçekten de büyük olmadığını ifade ederek, askerlerin hiçbir su-

rette kendisine yük olmayacaklarını da sözlerine ekledi. Kohlhaas ciddi bir edayla, Dresden'e vardığı zaman, Meißen Prensi'nin muhafız isteyip istemediğini kendisine bıraktığını belirtti. Karşısındaki memur bu durum karşısında şaşırarak, temkinli sözlerle burada bulunduğu sürece nöbetçilerin evde sürekli nöbet tuttuğunu dayanak gösterince, at tüccarı ona muhafızların evine konmasına yol açan hadiseyi anlattı. Resmi görevli, ona şu anda polis müdürü olan saray komutanı Wenk Baronu'nun emirleriyle kendisini istisnasız bir şekilde korumakla yükümlü olduğunu kararlı biçimde belirtti ve eğer kendisine kimsenin eşlik etmesini istemiyorsa, olası bir yanlışlığın düzeltilmesi için doğrudan doğruya hükümete başvurmasını rica etti. Kohlhaas, memura anlamlı bir bakış fırlatarak bu meseleyi öyle veya böyle çözmeye kararlı olduğunu, bunu yapacağını söyledi ve kalp atışları hızlanırken arabadan indi. İhtiyar emektarına çocukları eve taşıttırdı ve uşağı arabasıyla evin önünde beklemeye devam ederken, kendisi memur ve muhafızlarıyla hükümete doğru yola koyuldu. At tüccarı, yanındakilerle birlikte salona girdiğinde, tesadüfen, saray komutanı Wenk Baronu, Nagelschmidt'in güruhundan bir önceki akşam Leipzig çevresinde yakalanmış olan bir haydut çetesini inceliyor ve yanında bulunan şövalyeler de öğrenmek istedikleri hakkında onları sorguya çekiyordu. At tüccarını görür görmez Baron ona doğru gelip ne istediğini sorduğunda, şövalyeler uşakların sorgulamasına ara vererek aniden sessiz kaldılar. At tüccarı, Lockewitz'te mütevelli olan dostuna öğlen yemeğine gitmeyi arzuladığını açıklayıp, ihtiyacı olmadığından muhafızlarını evde bırakmak için izin istediğini saygılı bir şekilde ifade ettiğinde Baron'un rengi attı, dudağına kadar gelen başka bir

cümleyi yutmuş gibi gözükürken: "Sakince evinde oturursan ve Lockewitz'deki ziyafetten şimdilik vaz geçersen iyi edersin!" dedi. Bu esnada görüşmelerini yarım bırakarak arkasını döndü ve memura yönelerek: "Bu adam ile ilgili sana vermiş olduğum emrin bir sebebi var ve onun yanında altı süvari olmadan şehri terk etmesi yasak" dedi. Kohlhaas: "Ben tutuklu muyum? Yoksa dünya âlemin önünde bana resmen bağışlanan affın ihlal edildiğini mi düşünmem gerekiyor?" diye sordu. Bu sorusu üzerine Baron kıpkırmızı kesildi, ona dönerek iyice yaklaştı ve gözlerinin içine bakarak: "Evet! Evet! Evet!" diye cevapladı, arkasını dönerek onu orada bıraktı ve tekrar Nagelschmidt'in uşaklarının yanına gitti. Bunun üzerine Kohlhaas salonu terk etti. Her ne kadar elindeki tek kurtuluş yolu olan firarı bu davranışı ile son derece zorlaştırdığının farkında olsa da, bu şekilde hareket etmiş olmaktan memnundu; zira artık umumi af ile taahhüt etmiş olduğu yükümlülükleri yerine getirmekten kurtulmuştu. Eve döndüğünde atların koşumlarını çözdürdü ve memur ile birlikte son derece üzgün ve sarsılmış bir halde odasına çekildi. Adam, at tüccarını tiksindirecek şekilde her şeyin bir yanlış anlaşmadan kaynaklı olması gerektiğini, yakında her şeyin mutlaka çözüleceğini anlatıp dururken, muhafızlar onun işaretiyle evin avluya açılan tüm kapılarını sürmeliyorlardı. Bu esnada memur, evin ön kapısının her zamanki gibi kullanabilmesi için açık olduğunu Kohlhaas'a temin ediyordu.

Bu arada Nagelschmidt, Erzgebirge'nin ormanlarında polisler ve ücretli askerler tarafından her yönden o kadar sıkıştırılmıştı ki, girişmiş olduğu bu işi yardım almadan yürütemeyeceğinden, gerçekten de Kohlhaas'ı bu işe dâhil etmenin onun için faydalı olacağı fikrine kapılmıştı. Dres-

den'de devam eden davanın gidişatı hakkında, yoldan geçen bir yolcu tarafından ayrıntılı bilgi sahibi olduğundan, at tüccarı ile arasında açıkça bulunan düşmanlığa rağmen, kendisiyle yeniden bağlantı kurmak için onu harekete geçirebileceğine inanıyordu. Bu doğrultuda nerdeyse anlaşılmayacak düzeyde bozuk bir Almanca ile yazılmış bir mektup yazarak, uşaklarından birisine verdi ve ona gönderdi. Mektupta: "Altenburg'a gelip, dağıtmış olduğun adamların bir kısmından oluşan çetemizin tekrar başına geçmek istersen, sana Dresden'deki hapishaneden firar edebilmen için at, adam ve para desteği sağlamaya hazırım. Gelecekte daha itaatkâr, düzgün ve genel anlamda daha iyi birisi olacağıma söz veriyorum ve sadakat ve bağlılığımın ispatı olarak seni hapishaneden kurtarmak için bizzat Dresden yakınlarına geleceğime söz veriyorum" diye yazmıştı. Şanssızlık bu ki, mektubu at tüccarına götürmesi için görevlendirmiş olduğu uşak, Dresden yakınlarında bir köyde, gençliğinden beri şikâyetçi olduğu korkunç sara krizlerinden birini geçirerek yere yığıldı. Bu esnada ona yardıma gelen kişiler, göğüslüğünde taşıdığı mektubu buldu ve uşak kendine gelir gelmez tutuklanarak, kalabalık bir halk topluluğu eşliğinde muhafızlar tarafından hükümet binasına götürüldü. Saray komutanı Wenk Baronu, mektubu okur okumaz derhal Kurfürst'ün yanına, saraya gitti; yaraları iyileşen Bay Kunz, Bay Hinz ve Eyalet Başbakanı Kont Kallheim'i de orada buldu. Beyler Kohlhaas'ın tereddütsüz tutuklanması ve Nagelschmidt ile gizli anlaşması olduğu gerekçesiyle aleyhinde dava açılması gerektiği görüşündeydi. Bu tür bir mektubun, ancak at tüccarının evvelden yazmış olduğu bir mektuba cevap olarak yazılmış olabileceği ve durum böyle olmasa dahi yeni dehşet ve-

rici faaliyetler planlamak maksadıyla, aralarında suç niteliğinde canice bir bağlantı kurmak için yazılmış olabileceği inancındaydılar. Kurfürst, sadece bu mektuba dayanarak Kohlhaas'a bağışlamış olduğu affı bozmayı kararlı bir şekilde reddetti. Kendisi, tersine, Nagelschmidt'in mektubundan, aralarında evvelden bir münasebetin olmadığının çıkarılabileceğine inanıyordu. Bu nedenle bu hususta emin olabilmek için, Başbakanın teklifi üzerine uzun bir tereddütten sonra, mektubu, sanki hiç tutuklanmamışçasına serbest biri olarak, Nagelschmidt tarafından gönderilmiş olan uşak aracılığıyla Kohlhaas'a teslim ettirmeye ve Kohlhaas'ın mektuba cevap verip vermeyeceğini beklemeye karar verdi. Hapishaneye tıkılmış olan uşak bu doğrultuda ertesi gün hükümet binasına götürüldü. Orada saray komutanı ona mektubu tekrar geri verdi ve kendisinin serbest bırakılacağını, şimdiye kadar işlemiş olduğu suçlardan dolayı cezalandırılmayacağını vaat ederek, başına herhangi bir şey gelmemiş gibi Kohlhaas'a mektubu teslim etmesini emretti. Adam da tereddütsüz bir şekilde bu kötü niyetli hile için kendisini kullandırtmaya razı oldu. Hükümet memurunun pazardan alıp kendisine vermiş olduğu yengeçleri satma bahanesiyle, sözde gizlenerek Kohlhaas'ın odasına girdi. Çocuklar yengeçlerle oynarlarken mektubu okuyan Kohlhaas, koşulları farklı olsaydı, bu hergeleyi mutlaka yakasından tutup kapısının önünde bekleyen muhafızlara teslim ederdi. Ancak bu moralle, böyle bir adım atsa dahi kayıtsız bir yorum ile karşılaşacağına ve dünyada hiçbir şeyin onu karışmış olduğu bu beladan kurtaramayacağına iyice emin olduğundan, siması kendisine gayet tanıdık olan karşısındaki herife üzgün bir ifadeyle nerede yaşadığını sordu. Efendisiyle ilgili cevabını almak üzere birkaç saat sonra

tekrar yanına gelmesini söyledi. Tesadüfen kapıya gelen Sternbald'e, adamdan epeyce sayıda yengeç satın aldırdı. Aralarındaki alışveriş bittikten ve her ikisi birbirini tanımadan ayrıldıktan sonra, kendisi oturdu ve Nagelschmidt'e cevap mektubunu yazdı. Mektubun içeriğinde, Altenburg'daki çetesinin başına geçmesi için yapmış olduğu teklifi kabul ettiğini; şu anda beş çocuğu ile birlikte tutulmakta olduğu geçici gözaltından kurtarılabilmesi için iki atlı bir arabayı Dresden yakınlarındaki Neustadt'a göndermesini; hızlı ilerleyebilmek adına, Wittenberg'e giden yolda da bir çift koşum atına daha ihtiyacı olduğunu, zira burada anlatılması uzun sürecek sebeplerden ötürü ancak bu sapa yoldan ona gelebileceğini; kendisini gözetim altında tutan muhafızları her ne kadar rüşvet ile kazanabileceğine inansa da, olası bir çatışma ihtimali için kendisine yardım edecek birkaç sadık, cesur ve iyi silahlandırılmış adamın Dresden Neustadt bölgesinde hazır bekletildiğine güvenmesi gerektiğini; bütün bu faaliyetlerle ilgili masrafların karşılanması için uşağıyla kendisine yirmi altın kron göndermesini ve iş bitiminde bu paranın nasıl harcandığıyla ilgili kendisiyle hesaplaşacağını; bu arada gereksiz olduğu için, ona şahsen Dresden'e gelmeyi men ettiğini, hatta çetenin lidersiz kalması doğru olmayacağından, geçici idaresi için kendisine Altenburg'da kalmayı emrettiği yazıyordu. Akşam vaktinde uşak geldiğinde ona bu mektubu verdi, kendisine bolca ikramda bulundu ve dikkatli olmasını tembihledi. Niyeti, beş çocuğuyla birlikte Hamburg'a, oradan da gemi ile Levant ülkelerine veya Hindistan'ın doğusuna ya da mavi gökyüzünün uzanabildiği yerlerde tanımadığı insanların yaşadığı ülkelere göç etmekti. Zira yağızlarının besiye çekilmesi meselesinde Nagelschmidt ile işbirliği yapmak

zorunda kalmasına hissettiği nefretten bağımsız olarak, yaşamış olduğu kederden fazlasıyla kırılmış olan yüreği artık pes etmişti. Herif, Kohlhaas'ın bu cevabını saray komutanına teslim eder etmez, Mahkeme Başkanı görevinden alındı ve Mahkeme Başkanlığı görevine Eyalet Başbakanı Kont Kallheim getirildi. Kohlhaas, Kurfürst'ün emriyle tutuklandı ve ağır zincir altına alınarak, şehir kulelerindeki zindana kapatıldı. Şehrin her yerine yapıştırılan bu mektubundan dolayı aleyhine dava açıldı. Mahkeme parmaklıklarının arkasından, mahkeme heyetinin ona göstermiş olduğu mektuptaki el yazısını tanıyıp tanımadığına dair soruya: "Evet!", kendisini müdafaa için söyleyecek bir şey olup olmadığına dair soruya ise başını önüne eğerek: "Hayır!" diye cevap verdiği için, deri yüzücüsü çıraklar tarafından vücudunun kızdırılmış kıskaçlarla parçalanmasına ve yakılmasına mahkûm edildi.

Zavallı Kohlhaas'ın Dresden'deki durumu böyleyken, Brandenburg Kurfürst'ü onu ezici gücün ve keyfiliğin elinden kurtarmak için, Kurfürstlüğün kançılaryasına bizzat verdiği bir nota ile Kohlhaas'ı Brandenburg yurttaşı olarak ilan etti. Zira cesur komutanı Bay Heinrich von Geusau, ona Spree Nehri sahilinde birlikte yaptıkları bir yürüyüş esnasında bu yabana atılmayacak tuhaf adamın hikâyesini anlatmıştı. Duydukları karşısında hayrete düşen efendisinin ısrarlı sorularına maruz kalınca, Baş Kançılar Kont Siegfried von Kallheim'in korkunç hareketlerinin kendisine de sıkıntı verdiğini itiraf etmekten kaçamamıştı. Bu duruma son derece öfkelenen Kurfürst, Baş Kançılar'ı çağırarak sorguya çekti ve bütün bunlara onun Tronka ailesiyle olan akrabalığının sebep olduğuna kanaat getirdi. Kurfürst fazla uzatmadan itiba-

rını kaybeden Kont Kallheim'i derhal görevinden azletti ve yerine Bay Heinrich von Geusau'u Baş Kançılar olarak tayin etti.

Tesadüfen aynı dönemde, bilmediğimiz bir sebepten dolayı Polonya Hükümdarlığı, Saksonya Hanedanlığı ile anlaşmazlık içindeydi ve Brandenburg Kurfürstü'nü Saksonya Hanedanlığı'na karşı kendisiyle birleşmek için defalarca teklifte bulunarak ikna etmeye çalışıyordu. Öyle ki, bu konularda hiç de beceriksiz biri olmayan Baş Kançılar Bay Geusau, efendisinin ne pahasına olursa olsun Kohlhaas'a adaleti sağlama isteğini, tek bir kişinin hakkını ararken umumi huzuru riske atmadan çözmeyi umut ediyordu. Bu nedenle Baş Kançılar, orada tamamıyla keyfî ve kimsenin hoş karşılamayacağı muamelelere tabi tutulan Kohlhaas'ın suçlu olması durumunda, dava esasına göre, Dresden'in Berlin'e göndereceği bir avukat tarafından hazırlanacak şikâyetname ile Brandenburg Kanunları gereğince yargılanabileceğini ileri sürerek, kayıtsız şartsız acilen gönderilmesini talep etmekle kalmadı; aynı zamanda, Kohlhaas'ın Saksonya topraklarında elinden alınmış olan yağızlar ve maruz kaldığı diğer akıl almaz kötü davranışlar ve şiddet eylemleri nedeniyle Asilzade Wenzel von Tronka aleyhine hakkını aramak üzere, kendisinin Dresden'e göndermek istediği avukat için gerekli pasaportları da talep etti. Saksonya'daki devlet dairelerinde yapılan değişikliklerle Devlet Kançılaryası Başkanlığı'na getirilmiş olan ve diğer sebeplerin yanı sıra içinde bulunduğu sıkıntılı durum nedeniyle de Berlin Sarayı'nı küstürmek istemeyen mabeyinci Bay Kunz, almış olduğu notaya pek üzülmüş olan efendisi adına cevap verdi. Cevabında, Kohlhaas'ı ülkede işlemiş olduğu suçlarla ilgili kanunlar gereğince yargılama hakkını Dresden Mahke-

mesi'nden almak isteyerek yapılan dostane olmayan haksız davranışa hayret ettiklerini, Kohlhaas'ın başkentte büyük bir mülke sahip olduğunun herkesçe bilindiğini ve kendisinin de zaten hiçbir zaman Saksonya vatandaşlığını inkâr etmediğini ifade etti. Ancak tam da bu sıralarda Polonya Hükümdarlığı, isteklerinin yerine gelmesi için Saksonya sınırında beş bin kişilik bir ordu toplamış ve Baş Kançılar Bay Heinrich von Geusau, at tüccarının adını taşıdığı yer olan Kohlhaasenbrück'ün Brandenburg sınırlarında bulunduğunu ve at tüccarı hakkında verilmiş olan idam kararının yerine getirilmesinin devletler hukukunun ihlali olarak kabul edileceğini açıklamıştı. Bunun üzerine Kurfürst, bu işten geri çekilmeyi arzu eden mabeyinci Bay Kunz'un tavsiyesi üzerine Meißen Prensi Christiern'i çiftliğinden geri çağırdı ve bu akıllı beyin birkaç sözüyle Kohlhaas'ı talepleri doğrultusunda Berlin Sarayı'na teslim etmeye karar verdi. Bu meselede şimdiye kadar yaşanmış olan ahlaksızlıklardan dolayı pek hoşnut olmayan Prens, sıkışmış vaziyette olan efendisinin isteği üzerine Kohlhaas meselesinin yönetimini üstlenmek durumunda kalınca, Kurfürst'e Berlin Yüksek Eyalet Mahkemesi'nde at tüccarı aleyhine hangi şikâyetle davacı olmak istediğini sordu. Şüpheli ve belirsiz koşullarda Nagelschmidt'e yazılmış o can sıkıcı mektuba ve hatırlatılmak dahi istenmeyen af ilânı öncesi yağma ve kundakçılık faaliyetlerine dayanarak dava açılamayacağından, Kurfürst, Viyana İmparatoru Majesteleri'ne, Kohlhaas'ın Saksonya'daki silahlı saldırıları hakkında bir rapor sunmaya karar verdi. Koruyucusu olduğu kamu düzenini bozduğu için at tüccarını şikâyet edecek ve hiçbir afla bağlı olmayan Majesteleri'nden, Kohlhaas aleyhine davacı olmak için Berlin Mahkemesi'ne bir imparatorluk avu-

katı göndermesini arz edecekti. At tüccarı ve ricası üzerine farklı yurt ve yetimhanelerden toparlanıp bir araya getirilmiş olan beş çocuğu, sekiz gün sonra Brandenburg Kurfürstü'nün altı atlı süvari ile Dresden'e göndermiş olduğu şövalye Friedrich von Malzahn tarafından kapalı bir arabaya bindirilerek Berlin'e götürüldü. Tesadüf eseri, Saksonya Kurfürstü, o dönemde Saksonya sınırında geniş arazileri bulunan Vali Kaliheim Kontu Aloysius'un daveti üzerine, kendisine hava değişimi amacıyla tertip edilmiş olan büyük geyik avı için Dahme'ye gitmişti. Mabeyinci Bay Kunz ve eşi, valinin kızı ve başkanın kız kardeşi Bayan Heloise, tabii ki söylemeye gerek yok, başka seçkin bay ve bayanlar, avcı asilzadeler ve saray mensupları da ona eşlik etmişti. Öyle ki, bu topluluk bir tepede yola çapraz bir şekilde kurulmuş olan flamalı çadırlarda, bir meşe ağacının gövdesinden gelen neşeli bir müzik eşliğinde, üzerleri henüz avın tozu toprağıyla kaplı bir şekilde sofrada oturmuş uşaklar ve soylu delikanlılar tarafından hizmet görürlerken, at tüccarı da atlı süvariler eşliğinde Dresden yolundan yavaşça yaklaşıyordu. Kohlhaas'ın narin yapılı küçük çocuklarından birisinin rahatsızlanması, ona eşlik eden Şövalye von Malzahn'ı Herzberg'de üç gün kalmaya mecbur bırakmıştı. Şövalye, sadece hizmet ettiği Prens'e karşı yükümlü olduğundan, bu durumu Dresden hükümetine bildirme gereği duymamıştı. Kurfürst, başında avcı geleneklerine uygun olarak çam ağacının dallarıyla süslü tüylü şapkası ve bağrı yarı açık bir şekilde, gençliğinden beri ilk göz ağrısı olan Bayan Heloise'nin yanında oturuyordu. Etrafındaki eğlencenin büyüsüne kapılarak: "Haydi oraya gidelim ve kim olursa olsun bu talihsize şarap dolu şu kadehi sunalım!" diye neşeli bir şekilde seslendi. Ona sevgi dolu bir

bakış atarak ayağa kalkan Bayan Heloise, bir uşağın ona uzattığı gümüş bir kâseyi, sofrayı yağmalarcasına meyveler, kek ve ekmek ile doldurdu. Bir anda çadırdaki topluluğun tamamı ayaklanarak topluca dışarıya çıkmıştı ki, vali onları telaşlı bir ifadeyle karşılayarak geride durmalarını ve oraya gitmemelerini rica etti. Kurfürst'ün şaşkın bir şekilde neden bu kadar telaşlı olduğunu sorması üzerine vali, mabeyinciye döndü ve kekeleyerek Kohlhaas'ın arabada olduğunu söyledi. Kohlhaas'ın altı gün evvel yola çıktığı herkesçe bilindiğinden, anlaşılması güç bu haber üzerine mabeyinci Bay Kunz, çadıra geri döndü ve şarap dolu kadehini kuma boşalttı. Kıpkırmızı kesilen Kurfürst, kendi kadehini mabeyincinin işareti üzerine bunun için kendisine uzatılan bir tepsiye bıraktı. Şövalye Friedrich von Malzahn, tanımadığı topluluğu saygıyla selamlayarak, yolu kesen çadır iplerinin arasından yavaşça Dahme'ye yoluna devam ederken, grup da hadiseye daha fazla ilgi göstermeden valinin daveti üzerine çadıra geri döndü. Vali, Kurfürst yerine geçer geçmez, at tüccarının oyalanmadan naklini sağlamak için el altından Dahme Belediye Meclisi'ne bir adam gönderdi. Ancak şövalye, vaktin geç olduğunu ileri sürerek, o gece mutlaka orada kalmak istediğinde ısrar edince, onları belediyeye ait, çalılıklar arasında saklı bir çiftliğe sessizce yerleştirmekten başka çare kalmadı. Seçkin topluluk, akşama doğru şarabın ve zengin tatlı ikramlarının da keyfiyle olup bitenleri unutmuştu. Bu sırada vali, bölgede görünmüş olan bir geyik sürüsünü avlamak için tekrar pusuya yatma fikrini ortaya atınca, topluluğun tamamı bunu sevinçle karşıladı. Tüfeklerini alıp ikişer ikişer çukurlardan ve hendeklerden geçerek aceleyle yakındaki ormanlık alana daldılar. Kurfürst ve bu sahneyi izlemek için koluna giren Bayan He-

loise, kendilerine tahsis edilmiş olan bir ulak tarafından doğrudan ilginç bir şekilde Kohlhaas ve Brandenburg'lu süvarilerin bulunduğu çiftlik evinin avlusuna getirildiler. Bundan haberdar olan Bayan Heloise: "Geliniz lütufkâr efendim, geliniz! Kalabalık arkamızdan gelmeden, sessizce eve girelim ve geceyi burada geçiren bu esrarengiz adamı görelim!" diyerek Kurfürst'ün boynundan sarkan kolyeyi flört edercesine onun ipek gömleğinin içine soktu. Kızararak elinden tutan Kurfürst: "Heloise! Bu da nerden çıktı?" diye seslendi. Heloise, ona alınmış bir şekilde bakarak, üzerindeki avcı kıyafetiyle onu kimsenin tanımayacağını söyleyip Kurfürst'ü çekiştirmeye başladı. Tam o anda, meraklarını az önce gidermiş olan bazı avcı asilzadeler evden çıkarken, valinin almış olduğu tedbirler sayesinde ne şövalye ne de at tüccarının Dahme bölgesinde kimlerin toplanmış olduğunu bilmediğini söyleyince, Kurfürst gülümseyerek şapkasını gözlerine indirdi ve: "Çılgınlık, dünyayı sen yönetiyorsun ve meskenin de güzel bir kadının ağzı!" dedi. Kurfürst ve bayan onu ziyaret etmek için çiftlik binasına girdiklerinde, sırtını duvara dayamış olan Kohlhaas, bir saman balyasının üzerinde oturarak Herzberg'de hastalanan çocuğunu çörek ve süt ile besliyordu. Bayan Heloise, bir muhabbet başlatmak için kimliğini, çocuğun rahatsızlığını, aynı zamanda suçunun ne olduğunu ve bu denli bir koruma ile nereye götürüldüğünü sorunca, Kohlhaas bayanı şapkasıyla selamlayarak, meşgalesine ara vermeksizin, kısa ancak tatminkâr cevaplar verdi. Avcı asilzadelerin arkasında duran ve Kohlhaas'ın boynunda ipek bir kurdeleye bağlı küçük bir kurşun muhafaza şeklindeki muskayı fark eden Kurfürst, sohbeti sürdürmek için aklına daha iyi bir konu gelmediğinden, kolyenin anlamını ve muskanın içerisin-

de ne olduğunu sordu. Kohlhaas: "Evet, Saygıdeğer Efendi! Bu muska..." dedi, boynundan kolyeyi çıkararak açtı ve içerisinden yapıştırılmış bir küçük kâğıt çıkarttı. "Bu muskanın çok tuhaf bir mahiyeti var! Karımın gömüldüğünün ertesi günündeydi, tam yedi ay geçmiş olmalı, belki sizin de bildiğiniz gibi, bana fazlasıyla haksızlık eden Tronka'lı Asilzade'yi yakalamak üzere Kohlhaasenbrück'ten yola çıktım. Yolculuğum sırasında geçtiğim bir ticaret noktası olan Jüterbock kasabasında, Saksonya Kurfürstü ve Brandenburg Kurfürstü, konusunu bilmediğim bir toplantı için bir araya gelmişti. Akşama doğru istekleri doğrultusunda anlaşmış bir halde dostça muhabbet ederlerken şehrin sokaklarında dolaşmış ve o sıralarda kurulmuş olan yıllık panayırı görmeye gelmişlerdi. Orada bir tabureye oturmuş ve etrafını saran ahaliye fal bakan bir çingene kadına rastladılar. Çingeneye şakayla karışık kendilerine de sevindirici kehanetlerde bulunup bulunamayacağını sordular. Çetemle birlikte bu olayın yaşandığı meydanda bir hana gelmiştik. Ben, bir kilisenin kapısında dururken, etrafına toplanan kalabalıktan bu garip kadının o beylere ne dediğini duyamamıştım; ancak insanların gülüşerek birbirlerine kadının bilgisini herkesle paylaşmadığını fısıldadığına ve oradaki sahneyi yakından görebilmek için izdiham yarattığına şahit oldum. Kendim pek de meraklanmadığımdan, meraklılara yer açmak için arkamda bulunan kilisenin girişine oyulmuş bir banka çıktım. Durduğum bu noktadan, efendileri ve bir kâğıda bir şeyler karalıyor gibi gözüken, taburede oturan o kadını açıkça görebiliyordum. Kadın aniden koltuk değneklerinden destek alarak ayağa kalktı ve etrafında toplanmış olan insanları gözden geçirdi. Sonra hayatında kendisiyle tek bir kelime konuşmamış

ve hayatı boyunca uğraştığı bilimden haz etmemiş olan beni gözüne kestirdi. Bütün o kalabalığın arasından bana kadar sokuldu ve: "İşte! Efendi öğrenmek istiyorsa, bunu sana sorsun!" dedi ve ardından Saygıdeğer Beyim, zayıf kuru elleriyle bana bu kâğıdı uzattı. Bütün halk bana doğru dönünce utanarak: "Anacığım, bana böyle ne hediye ediyorsun?" diye sorduğumda, o, şaşırtıcı bir şekilde arasında adımın geçtiğini duyabildiğim, anlamsızca bir sürü şey mırıldadıktan sonra: "Bu bir muska, at tüccarı Kohlhaas. Onu iyi sakla. Bu muska günün birinde senin hayatını kurtaracak!" dedi ve kayboldu. Kohlhaas: "İşte böyle! İtiraf etmem gerekirse tüm sert koşullara rağmen bu muska Dresden'de hayatımı kurtardı ve Berlin'de durumumun nasıl olacağını ve orada da hayatımı kurtarıp, sağ çıkıp çıkmayacağımı gelecek gösterecek" diye iyi niyetle sözüne devam etti. Kohlhaas'ın bu sözleri üzerine bir banka oturan Kurfürst, telaşlanan bayanın: "Neyiniz var?" sorusuna: "Yok bir şey! Bir şeyim yok!" diye cevap verdiyse de, kadın yanına ulaşıp onu kollarına alamadan bayılarak yere yığıldı. Tam o sırada bir iş için odaya giren Şövalye von Malzahn: "Aman Tanrım! Efendi'ye ne oldu?" dedi. Kadın: "Su getirin!" diye bağırıyordu. Asilzade avcılar onu yerden kaldırarak yan odada duran bir yatağa taşıdılar. Uşaklardan birinin çağırdığı mabeyincinin Kurfürst'ü tekrar hayata döndürmek için sonuçsuz kalan uğraşılarından sonra, onun kalp krizi belirtileri gösterdiğini söylemesi üzerine, orada bulunanlar arasında telaş son raddeye ulaştı. Saki, atlı bir ulağı bir doktor getirmesi için Luckau'a gönderdiği sırada Kurfürst gözlerini açtığından, vali onu bir arabaya koydurdu ve adım adım ilerleyerek o bölgede bulunan av köşküne götürttü. Ancak bu seyahat, köşke ulaştıktan sonra Kurfürst'ün iki bay-

gınlık daha geçirmesine sebep oldu. Kurfürst, ancak ertesi sabahın geç saatlerinde, Luckau'dan doktorun köşke ulaştığı sırada, yaklaşan bir sinir nöbetinin ciddi belirtilerine rağmen kendisini kısmen de olsa bu baygınlıklardan toparlayabilmişti. Kurfürst, bilinci yerine gelir gelmez yatakta yarı doğrularak, Kohlhaas'ın nerede olduğunu sordu. Sorusunu yanlış anlayan mabeyinci, elini tutarak, bu korkunç insanla alakalı olarak rahatlamasını, Dahme'deki çiftlikte olan garip ve anlaşılmaz hadiseden sonra verdiği emirle onun Brandenburg'lu muhafızlarıyla orada kaldığını söyledi. En derin teessürlerini dile getirerek, sorumsuz ve dikkatsiz davranışıyla onu bu adamla bir araya getiren eşine en ağır ithamlarda bulunduğunu ifade ettikten sonra, Kohlhaas ile konuşurken onu bu denli olağanüstü ve garip bir şekilde etkileyen şeyin ne olduğunu sordu. Kurfürst, başına gelen bu nahoş rastlantıdan, adamın kurşun bir muhafaza içerisinde boynunda taşıdığı saçma sapan bir kâğıt parçasının ortaya çıkmasının sorumlu olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı. Bu durumu anlamakta zorluk çeken mabeyinciye epeyce bir açıklamalarda daha bulunduktan sonra, elini ellerinin arasına aldı ve bu kâğıt parçasına sahip olmasının onun için son derece büyük bir önem teşkil ettiğini söyledi. Bu nedenle kendisinden acilen atına binip, Dahme'ye gitmesini ve her ne pahasına olursa olsun Kohlhaas'tan bu kâğıdı satın almasını istedi. Şaşkınlığını gizlemekte zorlanan mabeyinci, eğer bu kâğıdın onun için herhangi bir değeri varsa, bunu Kohlhaas'tan saklamaktan daha önemli bir şey olamayacağını ifade etti. Öyle ki intikam hırsıyla yanıp tutuşan öfkeli Kohlhaas'ın dikkatsizce bir ifadeyle bundan haberdar olması halinde, bunu ondan satın almak için servetinin tamamının dahi yetmeyece-

ğini söyledi. Kurfürst'ü sakinleştirmek düşüncesiyle, mabeyinci başka bir yol bulmak gerektiğini, belki de onun için bu kadar kıymetli olan kâğıdı üçüncü tarafsız bir kişi aracılığıyla, hileyle ele geçirmenin mümkün olabileceğini, zira bu caninin söz konusu muskaya pek de bağlı olmadığını ilave etti. Kurfürst terini silerken, bunun için hemen birisini Dahme'ye gönderip, muskadaki kâğıdı her ne şekilde olursa olsun ele geçirene kadar Kohlhaas'ın sevkini durdurmanın mümkün olup olmadığını sordu. Duyduklarına inanamayar. mabeyinci, at tüccarının maalesef Dahme'yi büyük ihtimalle terk etmiş bulunduğunu ve sınırın ötesindeki Brandenburg topraklarına ulaşmış olması gerektiğini ileri sürdü. Ayrıca Kohlhaas'ın sevkini orada geciktirme veya geriye alma işinin son derece kötü ve hatta belki de düzeltilemeyecek sonuçlara yol açabileceğini ekledi. Kurfürst, ümitsizliğini belli eden bir tavırla sessizce yastığına geri yattığından, mabeyinci muskadaki kâğıtta ne yazdığını ve hangi acayip, anlaşılmaz rastlantıyla içeriğinin kendisiyle alakalı olduğunu öğrendiğini sordu. Ancak Kurfürst, mabeyincinin itaatkârlığına bu hususta yeterince güvenmediğinden ona şüpheli bir bakış fırlatarak soruyu cevapsız bıraktı. Huzursuz bir şekilde atan kalbiyle, hareket dahi etmeden düşünceli biçimde ellerinin arasında tuttuğu mendilin ucuna bakıyordu. Aniden mabeyinciden, evvelden de gizli işleri için sıkça faydalanmış olduğu genç, güçlü ve becerikli avcı asilzade von Stein'ı, onunla başka bir işi olduğu bahanesiyle odasına çağırmasını istedi. Kurfürst, avcı asilzadeye meseleyle ilgili malumat verdikten ve Kohlhaas'ın elinde bulunan kâğıdın önemini anlattıktan sonra, kendisiyle ebedi bir dostluğu hak etmek ve bu kâğıdı, at tüccarı Berlin'e ulaşmadan kendisine getirmek isteyip istemedi-

ğini sordu. Asilzade, bu tuhaf meseleyi kısmen de olsa kavrar kavramaz, var gücüyle ona hizmet etmek için Kurfürst'ün emrine hazır olduğunu taahhüt etti. Bu taahhüt üzerine Kurfürst, avcı asilzadeye atıyla Kohlhaas'ın peşinden gitmesini ve büyük ihtimalle onu parayla kazanamayacağından, zeki bir konuşmayla ona bu muska karşılığında özgürlük ve yaşam vaat etmesini emretti. Hatta olur da, Kohlhaas'ın talep etmesi halinde, tedbirli davranmak kaydıyla, ona kendisini götüren Brandenburg'lu süvarilerin elinden firar edebilmesi için hemen at, adam ve para desteği sağlamasını istedi. Asilzade, Kurfürst'ten rica ettiği vekâletnameyi alır almaz, birkaç uşak ile birlikte hemen yola koyuldu. Atları alabildiğine hızlı sürdüğünden, sınıra yakın bir kasabada, Kohlhaas'a beş çocuğu ve Şövalye von Malzahn ile birlikte, bir evin önünde dışarıya kurulmuş sofrada öğlen yemeği yerken tesadüf etme şansına erişti. Şövalye von Malzahn, kendisini yabancı birisi olarak tanıtan ve yolculuğu sırasında geçerken, yanında götürdüğü bu garip adamı görmek isteyen asilzadeyi hemen nazik bir şekilde Kohlhaas ile tanıştırdı ve sofraya buyur etti. Şövalye, hareket hazırlıkları için arada sırada sofradan kalktığından ve süvariler de evin başka bir tarafına kurulmuş bir masada yemek yediklerinden, asilzade kim olduğunu ve hangi özel görevle kendisine ulaştığını at tüccarına açıklama fırsatına kısa sürede ulaştı. Dahme'deki çiftlikte söz konusu muskayı görür görmez baygınlık geçiren şahsın adını ve mevkiini bilmekte olan at tüccarının, bunu öğrenince hissettiği mutluluk sarhoşluğunu taçlandırmak için sadece muskanın içerisindeki kâğıdı açıp ihtiva ettiği sırları okuması yeterli olacakken, o, bazı sebeplerden ötürü merakına yenilmeyerek muskayı açmamaya karar ver-

mişti. At tüccarı, tüm olası fedakârlıkları göstermeye hazır olduğu halde, Dresden'de maruz kaldığı asil olmayan ve prenslere yakışmayan davranışları hatırlayarak, muskayı vermek istemediğini söyledi. Avcı asilzade, kendisine özgürlük ve hayat gibi değerli vaatlerde bulunulmasına rağmen, neden bu teklifi reddettiğini sordu. Kohlhaas: "Asil efendi! Hükümdarınız gelse ve 'Kendimi, hükümdarlık asamı taşımamda bana yardımcı olanların tamamıyla birlikte yok edeceğim' dese... Anlıyorsunuz değil mi, yok edeceğim dese... Bu, her ne kadar en candan arzuladığım şey olsa da, onun için varlığından da önemli olan bu muskayı ona vermeyi reddederdim ve 'Beni darağacına götürebilirsin, ama ben senin canını yakabilirim ve canını yakmak istiyorum!' derdim" diye cevap verdi. Sözlerini bitirdikten sonra, yüzünde ölümü andıran bir ifadeyle, kâsede artakalan güzel yemeği yemesi için bir süvariyi çağırdı. Orada durduğu süre boyunca, ta ki arabaya bindiğinde vedalaşmak maksadıyla bir bakış lütfedene kadar, aynı sofrada oturan asilzade yokmuşçasına davranarak bir daha onun yüzüne bakmadı. Bu haberi alan Kurfürst'ün sağlık durumu o kadar kötüleşti ki, doktoru aynı anda birçok açıdan tehdit altındaki hayatı için üç uğursuz gün boyunca endişe duydu. Ancak bünyesinin kuvvetli olması sayesinde, hasta yatağında geçirmiş olduğu birkaç sıkıntılı haftadan sonra, en azından bir arabaya bindirilip Dresden'e, hükümet işlerinin başına götürülebilecek kadar iyileşti. Kurfürst, Dresden'e ulaşır ulaşmaz Meißen Prensi Christiern'i çağırttırarak, imparatorluk topraklarında kamu düzenini bozma suçundan dolayı Kohlhaas aleyhine şikâyetnamelerini İmparator Majesteleri'ne takdim etmek için Viyana'ya avukat olarak göndermeyi düşündükleri Mahkeme Heyeti Üyesi Eiben-

mayer'in hazırlıklarının ne durumda olduğunu sordu. Prens, Kurfürst'ün Dahme'ye yola çıkmadan evvel vermiş olduğu emre uygun olarak, Brandenburg Kurfürstü'nün Tronka Asilzadesi Wenzel aleyhine yağızlardan dolayı dava açması için Dresden'e avukat olarak göndermiş olduğu hukuk hocası Zäuner gelir gelmez, avukatın hemen Viyana'ya yola çıktığını söyledi. Kurfürst bu aceleciliğe şaşırdığından, kızararak masasının başına geçti ve öncelikle Kohlhaas'a genel affı temin eden Doktor Luther ile görüşmesinin gerekli olduğundan, Eibenmayer'in yola çıkış zamanı için daha kesin ve net bir emir vermek istediğini hatırladığını söyledi. Bu esnada gizlemeye çalıştığı memnuniyetsizliğinin bir ifadesi olarak masanın üzerinde duran bazı mektup ve dosyaları üst üste attı. Kurfürst'ü hayretle izleyen Prens, kısa bir aradan sonra bu meselede onu memnun edememekten dolayı üzgün olduğunu ancak avukatın adı geçen tarihte gönderilmesini emreden devlet şûrası kararını kendisine gösterebileceğini söyledi. Ayrıca devlet şûrasında Doktor Luther ile görüşülmesi gerektiğine ilişkin herhangi bir konunun geçmediğini de sözlerine ilave etti. Kohlhaas'a güvencesini verdiği uygulama nedeniyle önceleri bu rahip ile görüşmenin faydalı olabileceğini, ancak tüm dünyanın gözü önünde ona bahşedilen genel af bozulduktan, kendisi tutuklanıp, mahkûm ve idam edilmek üzere Brandenburg Mahkemeleri'ne teslim edildikten sonra böyle bir şeyin doğru olmayacağını açıkladı. Kurfürst, Eibenmayer'i göndermekle yapılan yanlışlığın aslında çok vahim olmadığını, sadece yeni bir emre kadar Viyana'da dava vekili sıfatıyla işlem yapmamasını dilediğini söyledi ve Prens'ten bunun için hemen gerekli tedbirleri almasını ve acilen bir haberci göndermesini istedi. Prens, bu emrin

maalesef bir gün geç geldiğini, zira bugün eline geçen bir habere göre Eibenmayer'in avukat sıfatıyla Viyana Devlet Kançılaryasında davayı açtığını söyledi. Kurfürst'ün bu kadar kısa sürede bütün bunların nasıl mümkün olabildiğine ilişkin telaşlı sorusuna ise avukatın yola çıkışından beri tam üç hafta geçtiğini ve kendisine verilmiş olan talimatta, Viyana'ya ulaşır ulaşmaz bu işi acil olarak halletmesi gerektiğinin belirtildiğini söyledi. Prens, bu işin geciktirilmesinin uygunsuz olacağına, zira Brandenburg'lu Avukat Zäuner'in meydan okurcasına bir baskıyla Tronka'lı Asilzade Wenzel aleyhine davayı yürüttüğüne ve yağızların yeniden eski hallerine getirilmesi için deri yüzücüsünün elinden alınmasını mahkemeden talep ettiğine ve karşı tarafın tüm itirazlarına rağmen bu talebinin kabul edildiğine dikkat çekti. Kurfürst, zilini çalarken: "Her ne ise! Bütün bunlar bir şey ifade etmez!" dedi ve ardından: "Onun dışında Dresden'de durumlar nasıl?" ve "Yokluğumda neler oldu?" gibi genel sorularla Prens'le lafladı. Ardından ruh halini gizleyemeden tokalaşarak gitmesine izin verdi. Aynı gün, meselenin siyasi öneminden ötürü bizzat kendi takip edeceği bahanesiyle Kohlhaas dosyalarının tamamını bir mektup aracılığıyla Prens'ten geri talep etti. Sonra da muskadaki kâğıtta yazılı olan sırrı öğrenebileceği biricik adamı mahvetme düşüncesi kendisi için dayanılmaz olduğundan imparatora bizzat bir mektup yazdı. Mektubunda, muhtemelen kısa sürede kendisiyle de paylaşacağını söylediği önemli sebeplerden ötürü Eibenmayer'in Kohlhaas aleyhine açmış olduğu davanın şimdilik yeni bir karara kadar geri alınması için iznini en içten ve acil bir şekilde arz etti. İmparator, devlet kançılaryası tarafından hazırlanmış bir mektup ile Kurfürst'ün fikrinde aniden meydana gelen

bu değişiklikten dolayı kendisinin son derece hayrete düştüğünü ifade etti. Mektupta, Saksonya tarafından sunulmuş olan raporun, Kohlhaas konusunu Kutsal Roma İmparatorluğu'nun tamamını ilgilendiren bir mesele haline getirdiği, dolayısıyla bu imparatorluğun reisi olarak, kendisinin davacı sıfatıyla Brandenburg Hanedanı'nın karşısına çıkmaya zorunluluk hissettiği yer alıyordu. Ayrıca Mahkeme Başkan Yardımcısı Franz Müller'in, Kohlhaas'ı devletin umumi düzenini bozmak suçuyla dava etmek üzere, dava vekili olarak Berlin'e çoktan gitmiş olduğu, bundan sonra artık davanın geri çekilmesinin hiçbir surette mümkün olamayacağı ve meselenin kanunlar gereğince ilerlemek zorunda olduğu da açıklanmıştı. Bu mektup, Kurfürst'ü büsbütün perişan etmişti. Bunun üzerine ilâve üzüntü olarak bir de davanın üst mahkemece yürütüldüğü ve kendisine tahsis edilmiş olan avukatın tüm çabalarına rağmen Kohlhaas'ın büyük ihtimal ile kendisini darağacında bulacağına dair Berlin'den gizli haberler gelince, bu talihsiz bey bir deneme daha yapmaya karar verdi. Brandenburg Kurfürstüne yazdığı bir mektupla Kohlhaas'ın hayatını bağışlamasını rica etti ve bu adama bahşedilmiş olan af nedeniyle, idam cezasının yerine getirilmesinin uygun olmayacağını ileri sürdü. Ayrıca her ne kadar ona karşı sert davranıldı ise de, asla onu öldürmek niyetinde olmadıklarını temin etti. Bunun dışında, Kohlhaas'a Berlin'den vaat edilen himayenin beklenmedik bir şekilde gelişmesi ve kendisinin Dresden'de kalıp meselesini Saksonya kanunları gereğince halletmesinden daha büyük bir dezavantaj haline gelmesi durumunda ne kadar hüsrana uğrayacağını tarif etti. Bu ifadenin birçok kısmını şüpheli ve anlaşılmaz bulan Brandenburg Kurfürst'ü: "İmparator Majesteleri'nin avukatının

davayı yürütme şeklinde uyguladığı baskı nedeniyle, kanunların kati düzenlemelerinden sapıp, talep etmiş olduğunuz ricayı yerine getirmem hiçbir biçimde mümkün değildir" diye cevapladı. Kendisine iletmiş olduğu titizliğinde aslında fazla ileri gittiğini, zira Kohlhaas'ın işlemiş olduğu ve genel af kapsamına alınan suçlar nedeniyle açılan davanın, ona genel affı bahşeden kendisi tarafından değil, bizzat, hiçbir şekilde bu afla bağlı olmayan devlet reisi tarafından üst mahkemede açılmış olduğunu da sözlerine ekledi. Ayrıca Nagelschmidt'in süregelen ve olağanüstü bir küstahlıkla Brandenburg topraklarına kadar uzanan şiddet eylemlerine karşı caydırıcı bir örneğin ne kadar gerekli olduğunu açıklayarak, bütün bunları yine de dikkate almayacak ise, Kohlhaas lehine bir karar verebilecek tek kişi olması sebebiyle doğrudan İmparator Majesteleri'ne başvurmasını tavsiye etti. Tüm denemelerinin sonuçsuz kalması nedeniyle derin üzüntü ve öfke duyan Kurfürst yeniden hastalandı. Bir sabah onu ziyarete gelen mabeyinciye, Kohlhaas'ın hayatını uzatmak ve en azından sahip olduğu muskadaki kâğıda ulaşabilmek için zaman kazanmak adına Viyana ve Berlin saraylarına yazmış olduğu mektupları gösterdi. Bunun üzerine mabeyinci, önünde dizleri üzerine çöktü ve kendisi için mukaddes ve değerli olan her şey üzerine yemin ederek, ondan bu kâğıtta ne yazdığını söylemesi için yalvardı. Kurfürst, oda kapısını sürmeleyip yatağa oturmasını istedi ve mabeyincinin elini yakalayıp derin bir iç çekerek kalbine bastırdıktan sonra anlatmaya başladı: "Duyduğum kadarıyla, Brandenburg Kurfürstü ile Jüterbock'da buluşmamızın üçüncü gününde bir çingene kadına rastladığımızı karın sana anlatmış zaten. Tabiatı gereği kurnaz olan Kurfürst, az evvel sofrada yakışıksız bir şekilde mahare-

tinden bahsedilen bu maceraperest kadının şöhretini bir şaka ile bütün halkın önünde yok etmeye karar vermişti. Böylece, kavuşturmuş olduğu kollarıyla kadının masasının önüne geçti ve doğruluğu hemen o gün fark edilecek bir kehanette bulunmasını istedi, aksi halde Romalı Sibylle'nin* bizzat kendisi dahi olsa söylediklerine inanmayacağını ileri sürdü. Bizi kısaca tepeden tırnağa süzen kadın, biz daha panayır yerinden ayrılmadan, bahçıvanın oğlunun koruda beslediği büyük boynuzlu karaca ile karşılaşacağımızı gördüğünü söyledi. Bilirsin ki Dresden sarayının mutfağı için tahsis edilmiş olan bu karaca, parkın meşelerinin gölgelendirdiği yüksek tahta perdelerle etrafı çevrilmiş bir ahırda, kilit altında korunuyor. Bunun dışında diğer ufak yabani hayvanlar ve kümes hayvanları nedeniyle de koru ve ona bağlı olan park da titizlikle kilit ve muhafaza altında tutuluyor. Bu durumda kadının kehaneti doğrultusunda bu hayvanın bulunduğumuz meydana kadar gelip nasıl karşımıza çıkacağı bir muamma teşkil ediyordu. Kurfürst, bunun arkasında küçük bir hilekârlık yattığı endişesiyle, kadının söylediklerini muzırlık olarak boşa çıkarmaya son derece kararlı bir şekilde, benimle kısaca sözleşip, birisini saraya gönderdi ve karacanın hemen o an kesilip ertesi günlerden birinde sofra için hazırlanmasını emretti. Bunun üzerine, önünde sesli bir şekilde bu tedbirleri almış olduğu kadına döndü ve: "Peki söyle bakalım! Şimdi gelecek için kehanetin nedir?" diye sordu. Kadın, onun elinin içine baka-

* Sibyl, Sibylle: Antik dönemde kehanet ve falcılık yeteneği olan kadınlara verilen isimdir. Söylenceye göre Truvalı Neso ile Daranos'un kızı Sibylle kâhinlikte öylesine ün kazanmıştı ki adı tüm kâhin kadınlar için kullanılır olmuştur. Greko – Romen dünyasında en ünlüsü Cumae'de yaşamış pek çok Sibyl bulunmaktaydı. Kaynak: ozhanozturk.com/2017/10/15/yunan-mitolojisi-sozlugu-s/) (ç.n.)

rak: "Yaşasın Kurfürstüm ve Efendim! Lütufkârlığınız uzun süre hüküm sürecek. Ait olduğun hanedan uzun müddet devam edecek, soyundan gelenler büyük ve şanlı olacak, ihtişam içinde yaşayacak ve dünyanın bütün prenslerinden ve efendilerinden daha kudretli olacak!" diye kehanette bulundu. Kadını düşünceli bir şekilde gözlemlediği kısa bir aradan sonra Kurfürst bana bir adım yaklaşarak, kısık bir sesle kadının kehanetini bozmak maksadıyla bir ulak göndermekten nerdeyse pişman olduğunu söyledi. Kendisine eşlik eden şövalyeler, ahalinin sesli tezahüratları altında kadının kucağına yığınla para yağdırırken, ben de cebimden bir altın çıkartarak kadının kucağına koydum ve bana söyleyeceği kehanetin de ona söyledikleri kadar kulağa hoş gelip gelmeyeceğini sordum. Çingene kadın, yanında duran bir kutuyu açtıktan ve parayı türüne ve değerine göre ağırdan alarak ve beceriksizce yerleştirip tekrar kutunun kapağını kapattıktan sonra, kendisini rahatsız ediyormuşçasına elini güneşe tuttu ve bana baktı. Soruyu tekrarlayıp şakayla karışık Kurfürst'e: "Galiba *bana* söyleyeceği güzellikte bir kehaneti yok!" deyince, kadın koltuk değneklerinden destek alarak yavaşça taburesinden ayağa kalktı ve esrarengiz bir şekilde önüne tuttuğu elleriyle bana sokularak sadece benim duyabileceğim şekilde: "Hayır!" diye fısıldadı. Ben şaşkın bir şekilde: "Demek öyle!" dedim ve sanki mermerden yapılmış gözlerden bana soğuk ve cansız bir ifade ile bakıp arkasında duran tabureye geri oturan varlıktan bir adım uzaklaştım. "Hanedanım ne tür bir tehlike ile karşı karşıya?" diye sordum. Bacaklarını çaprazlayan kadın, eline biraz kömür ve bir parça kâğıt alarak: "Kâğıda yazmamı ister misiniz?" diye sordu. Ben, mevcut koşullarda yapacak başka bir şeyim olmadığından şaşkın

bir şekilde: "Evet! Hadi yaz!" deyince, kadın: "Pekâlâ! Sana üç şey yazacağım: Hanedanının son hükümdarının ismini, hükümdarlığını kaybedeceği yılı ve hükümdarlığı silah gücüyle elde edecek olan kişinin adını" dedi. Bütün bunları halkın tamamının gözü önünde yaptıktan sonra kadın ayağa kalktı, soluk ağzında nemlendirdiği mum ile kâğıdı yapıştırdı ve orta parmağında taşıdığı kurşun mührü üzerine bastı. Senin de kolaylıkla anlayabileceğin gibi tarifi mümkün olmayan bir merakla bu kâğıdı almak istediğimde ise: "Hiçbir suretle veremem, Ekselansları!" deyip koltuk değneklerinden birisini kaldırarak: "İstersen o adamdan, halkın arkasında kilisenin girişinde, tüylü şapkasıyla bankın üzerinde duran o adamdan kâğıdı alabilirsin!" diye seslendi. Meydanda şaşkınlıktan dilimi yutmuş ve daha söylediklerini tam olarak anlamamışken, o beni öylece bırakarak arkasında duran kutuyu kapattı ve sırtına attı, ardından da bizi çevrelemiş olan halkın arasında ne yaptığı görülemeden kalabalığa karıştı. Tam o sırada gerçekten benim için samimi bir teselli niteliğinde, Kurfürst'ün saraya gönderdiği şövalye geldi ve gülen bir yüzle karacanın kesilip gözü önünde iki avcı tarafından mutfağa götürüldüğünü haber verdi. Beni bu meydandan götürmek niyetiyle neşeli bir şekilde koluma giren Kurfürst: "Pekâlâ! Demek ki bu kehanet de her gün yapılan dolandırıcılıklardan başka bir şey değildi ve bize mal olduğu para ve zamana değmezdi!" derken, meydanın her bir yanından bağrışmalar duyulmaya başladı. Bütün gözler, uşak ve hizmetçilerin yakalamak için peşine düştüğü, karacayı iyi bir av olarak ensesinden yakaladığı gibi mutfaktan kaçırıp koşarak gelen ve üç adım önümüze bırakan bir kasap köpeğine çevrildi. Böylece gerçekten de kadının bize yapmış olduğu kehanet, söylediği her

şeyin doğruluğuna delil olarak gerçekleşmişti ve karaca, ölü de olsa biz panayırdan ayrılmadan karşımıza çıkmıştı. Bu görüntü benim için bir kış günü gökten düşen yıldırımdan daha yıkıcıydı. Bulunduğum çevreden ayrılır ayrılmaz ilk işim, kadının bana göstermiş olduğu şapkası tüylü adamı aramak oldu. Ancak aralıksız üç gün boyunca onu aramaları için görevlendirmiş olduğum adamlarımdan hiçbirisi bana onun hakkında bir ipucu dahi getiremedi. Ve şimdi Dostum Kunz, birkaç hafta evvel Dahme'deki çiftlikte, o adamı kendi gözlerimle gördüm." Kurfürst bu sözleriyle mabeyincinin elini bıraktı ve terini silerken tekrar yatağına yığılıverdi. Bu olayla ilgili kendi bakış açısıyla Kurfürst'ün bakış açısını etkilemeyi ve düzeltmeyi boşa kürek çekmek olarak gören mabeyinci, herhangi bir şekilde o kâğıt parçasına sahip olmanın bir yolunu bulması ve ardından adamı kendi kaderiyle baş başa bırakması için Kurfürst'ten ricada bulundu. Ancak Kurfürst, açıkça bunun bir yolunu bulamadığını ve o kâğıtta yazanların bilgisinden mahrum kalmanın veya belki de bu insanla birlikte sahip olduğu o bilginin de yok olmasına tanıklık etmenin onda tarifsiz büyük bir kedere ve hatta çaresizliğe yol açtığını söyledi. Çingene kadını bulmaya çalışıp çalışmadığına ilişkin dostunun sorusunu Kurfürst: "Başka bir bahaneyle vermiş olduğum bir emir gereğince hükümet, o kadını Kurfürstlük topraklarının her bir köşesinde aradı ancak bugüne kadar bulamadı" diye cevapladı. Daha ayrıntılı açıklamak istemediği nedenlerden ötürü onun Saksonya bölgesinde ele geçirilebileceğinden şüphe ettiğini söyledi. Mabeyinci, azledildikten kısa süre sonra vefat eden Eyalet Başbakanı Kont Kallheim'ın mirasından Neumark'ta karısının payına düşen önemli ölçüde mallar için tesadüfen Berlin'e

gitmek istiyordu. Kurfürst'ü gerçekten de çok sevdiği için, biraz düşündükten sonra, ona bu meselede kendisine tam yetki verip vermediğini sordu? Kurfürst, onun elini tutup sevgiyle göğsüne bastırarak: "Kendini ben farz et ve bana o kâğıdı getir" deyince, mabeyinci işlerini hızlıca tamamlayarak yolculuğunu birkaç gün öne çekti ve karısını evde bırakarak, sadece birkaç hizmetkârı ile birlikte Berlin'e yola çıktı.

Bahsettiğimiz gibi Kohlhaas bu arada Berlin'e ulaşmış, Kurfürst'ün özel talimatı üzerine, beş çocuğu ile birlikte bir hapishane ne kadar rahat olabilecekse o kadarına imkân veren bir şövalye hapishanesine götürülmüştü ve Viyana'lı dava vekili de oraya ulaşır ulaşmaz, imparatorluğun kamu düzenini bozma suçundan Yüksek Eyalet Mahkemesi'nde ifade vermeye başlamıştı. Kohlhaas, sorumluluklarıyla ilgili itirazında, Saksonya Kurfürstü ile Lützen'de yapmış olduğu anlaşma gereğince Saksonya bölgesindeki silahlı saldırıları ve şiddet eylemleri nedeniyle suçlanmasının mümkün olmadığını ileri sürdüyse de, davayı yürüten dava vekilinden İmparator Majesteleri'nin bunu dikkate almayacağını öğrenmek zorunda kalmıştı. Buna karşın Dresden'de Tronka'lı Asilzade Wenzel aleyhine açmış olduğu davada, kendisinin talepleriyle ilgili tamamen tatmin edileceği izah edilince, buna da razı olmuştu. Tesadüfen mabeyincinin Berlin'e ulaştığı gün, Kohlhaas kanunlara göre kılıç ile idam edilmeye hüküm giydi. Her ne kadar bu ılımlı sayılabilecek bir karar olsa da, meselenin karışık olmasından dolayı, kimse bu hükmün yerine getirileceğine inanmıyordu. Şehir halkının tamamı, Kohlhaas'a karşı beslediği iyi niyetten dolayı Kurfürst'ün bu hükmü bir emir ile ağırlaştırılmış uzun hapis cezasına çevirmesini umut ediyordu. Efendisinin

kendisine vermiş olduğu görevi yerine getirmek için kaybedilecek zaman kalmadığını fark eden mabeyinci, hemen işe koyuldu ve bir sabah, hapishanesinin penceresinden masum bir şekilde gelip geçenlere bakan Kohlhaas'a her zaman üzerinde olan saray üniformasıyla kendisini ısrarla göstermeye çalıştı. At tüccarının başıyla yaptığı ani bir hareketten kendisini fark ettiğini düşünen ve özellikle de Kohlhaas'ın elini gayri ihtiyari bir şekilde muskanın bulunduğu yere, göğsüne götürmesine memnun olan mabeyinci, bu hareketleri kâğıdı alma çabalarında bir adım daha ilerleyebileceğine dair at tüccarının o anda gönlünden geçenlere ilişkin bir hazırlığın iması olarak algıladı. Berlin sokaklarında eskiler satan kalabalık bir güruhun arasında fark ettiği koltuk değnekleriyle ortalıkta dolaşan ve yaşı ile üzerindeki kıyafetler gereği Kurfürst'ün kendisine tarif etmiş olduğu kadına çok uyan ihtiyar bir eskici kadını yanına çağırdı. Mabeyinci, Kohlhaas'ın, kendisine kısacık görünüp kâğıdı eline tutuşturan çingene kadının yüz hatlarını fazlaca hatırlamayacağından yola çıkarak, bu kadını, ona mümkün olduğunca diğer çingenenin rolünü oynatarak Kohlhaas'a göndermeye karar verdi. Bu doğrultuda, kadını hazır hale getirebilmek için ona Jüterbock'ta Kurfürst ile çingene kadın arasında olup bitenleri ayrıntılı bir şekilde öğretti. Bu arada kadının Kohlhaas'a ifşalarında ne kadar ileri gittiğini bilmediğinden, özellikle de kâğıtta yazılı olan o üç esrarengiz maddeyi iyice vurgulamayı da unutmadı. Saksonya Sarayı için büyük önem teşkil eden bu kâğıdı hile veya cebren elde etmek için başvurulan yolları da kendisine izah edip çılgınca ve anlaşılmaz şekilde konuşmalar yaptıktan sonra, Kohlhaas'tan bu kâğıdın kendisinde artık güvende olmadığı bahanesiyle kâğıdı tehlikeli olan şu birkaç günlüğü-

ne geri istemesi için kadını görevlendirdi. Eskici kadın, kendisine vaat edilen ve talebi üzerine mabeyincinin bir kısmını peşin ödemek zorunda kaldığı büyük bir ödül karşılığında bu işi hemen kabul etti. Mühlberg yakınlarında çatışırken ölen uşak Herse'nin annesi, hükümetin izniyle Kohlhaas'ı arada sırada ziyaret ettiğinden ve bu kadını birkaç aydır tanıdığından, bir iki gün sonra hapishane müdürüne verdiği ufak bir hediye sayesinde o da at tüccarına ulaşmayı başardı. Kadın içeriye girdiğinde Kohlhaas, kendisine o kâğıdı veren ünlü ihtiyar çingeneyi, parmağındaki mühürlü yüzük ve boynundan sarkan mercan kolyeden tanıdığını düşündü. İhtimal her zaman gerçeğe yakın olmasa da, burada bir şey olmuştu. Olanları burada anlatacağız ancak bu tesadüfe inanıp inanmama özgürlüğünü size bırakacağız: Mabeyinci korkunç bir hata yapmıştı. Zira çingene kadının rolünü oynasın diye Berlin sokaklarından bulup çıkardığı eskici kadın, taklit edilmesini istediği esrarengiz çingene kadının ta kendisiydi. Kadın koltuk değneklerinden destek alırken, görüntüsünden ürken ve babalarının yanına sokulan çocukların yanaklarını okşadı. Kohlhaas'a, uzun süre evvel Saksonya Bölgesinden Brandenburg'a döndüğünü ve mabeyincinin önceki yılın ilkbaharında Jüterbock'ta bulunmuş olan bir çingene kadın ile ilgili Berlin sokaklarındaki tedbirsizce araştırmalarına istinaden ona yaklaştığını ve sahte bir isim altında onunla işbirliği yaptığını anlattı. At tüccarı, vefat etmiş olan karısı Lisbeth ile onun arasında tuhaf bir benzerlik fark etmişti. Zira sadece yüz hatları değil, aynı zamanda kemiksi güzel yapılı elleri ve konuşurken onları kullanma alışkanlığı ona o kadar canlı bir şekilde karısını hatırlatıyordu ki nerdeyse ona karısının büyükannesi olup olmadığını sormak üzereydi. Hatta

karısının boynundaki benin aynısı onun da boynunda vardı. Kafası karmakarışık olan at tüccarı, onu bir sandalyeye oturttu ve mabeyincinin ne tür bir görevle kendisine geldiğini sordu. Kohlhaas'ın emektar köpeği, kadının bacaklarını kokluyor ve kadın tarafından okşanırken kuyruğunu sallıyordu. Kadın: "Mabeyincinin bana verdiği görev, kâğıtta yazılı olan, Saksonya hanedanı için önemli esrarengiz soruların cevaplarını öğrenmek, Berlin'de bu kâğıdı senden almak için görevli bulunan birisiyle ilgili seni uyarmak ve kâğıdı, onu taşıdığın göğsünde artık güvende olmadığı bahanesiyle senden almaktır. Ancak benim buraya gelmemdeki asıl maksadım, onu hileyle veya cebren elinden alacaklarına dair tehdidin saçma ve yavan bir hayal ürünü olduğunu ve himayesi altında bulunduğun Brandenburg Kurfürstü'nün sayesinde herhangi bir endişeye kapılmana gerek olmadığını sana bildirmektir" diye açıkladı. Ayrıca kâğıdın onda kendisinde olacağından daha fazla güvende bulunduğunu söyledi ve onu hangi bahaneyle veya kimin için olursa olsun elden çıkarmaktan kaçınması gerektiğini tembihledi. Bununla beraber, kendisine Jüterbock'ta panayırda vermiş olduğu bu kâğıt parçasından faydalanmasını ve Asilzade von Stein tarafından sınırda yapılmış olan teklifi dikkate alarak, başka bir işe yaramayacak olan o kâğıdı, özgürlük ve hayat karşılığında Saksonya Kurfürstü'ne teslim etmesinin akıllıca olacağını söyleyerek sözünü bitirdi. Tam yenileceği anda düşmanını can evinden vurma kudretine erişen Kohlhaas: "Dünyada olmaz, Anacığım, dünyada olmaz!" diye sevinçle bağırdı ve ihtiyarın elini sıkarak, hangi dehşet verici soruların cevaplarının kâğıtta yazılı olduğunu sordu. Bu arada ayaklarının önüne kadar emekleyen en ufak çocuğu kucağına almış olan

kadın: "Dünyada olmaz, At Tüccarı Kohlhaas. Ama bu yakışıklı sarışın ufak oğlun için olur!" dedi ve ona kocaman gözlerle bakan çocuğa gülümsedi, onu bağrına basarak öptü ve kemiksi elleriyle çantasından bir elma çıkartarak ona uzattı. Kohlhaas heyecanlı bir şekilde, çocuklar büyüyünce yaptıklarından dolayı onunla gurur duyacaklarını, onlar ve torunları için o kâğıdı saklamaktan daha hayırlı bir şey yapamayacağını söyledi. Ayrıca yaşamış olduğu tecrübelere istinaden, onu yeniden dolandırılmaktan kimin koruyacağını ve en sonunda Lützen'de toplamış olduğu adamları gibi bu kâğıdın da boşu boşuna Kurfürst'e kurban olup olmayacağından nasıl emin olabileceğini sordu. Kohlhaas: "Bana verdiği sözü bir defa tutmayan bir kişi ile bir daha görüşmem. Çektiğim onca acıya mucizevi bir şekilde teselli olan bu kâğıttan beni ancak senin kesin ve şüphesiz isteğin ayırır, Sevgili Anacığım" deyince, kadın çocuğu yere oturttu, bazı açılardan haklı olduğunu ve istediğini yapmakta özgür olduğunu söyledi. Koltuk değneklerini aldı ve gitmeye hazırlandı. Kohlhaas, bu mucizevi kâğıdın içeriğine ilişkin sorusunu tekrarladı. Kadın, her ne kadar boş bir merak da olsa istiyorsa kâğıdı açabileceği şeklinde kaçamak bir cevap verdiğinden, Kohlhaas o gitmeden evvel aslında kim olduğu, sahip olduğu bu bilgilere nasıl ulaştığı, aslında Kurfürst'e yazmış olduğu bu esrarlı kâğıdı neden ona değil de binlerce insan arasından, kehanetlerden hiçbir zaman hoşlanmayan kendisi gibi birine verdiği ve bunun gibi ona sormak istediği daha binlerce sorusu olduğunu ifade etti. Derken, tam o sırada merdivenden yukarıya çıkan birkaç polis memurunun sesi duyuldu. Kohlhaas'ın odasında yakalanma endişesiyle kadın aniden: "Görüşmek üzere Kohlhaas, görüşmek üzere! Bir gün yeniden karşı-

laşırsak bu sorularının hiçbiri cevapsız kalmayacak" dedi, kapıya yöneldi ve çocukları sırayla tek tek öperek "Hoşça kalın, Çocuklar, hoşça kalın!" diyerek gitti.

Saksonya Kurfürstü bu esnada sefilce düşüncelerini ifşa etme pahasına o dönemde Saksonya'da nam salmış Oldenholm ve Olearius adında iki astroloğu çağırtarak, kendisi ve soyunun tamamı için büyük önem taşıyan o esrarengiz kâğıdın muhteviyatı hakkında onlara danışmıştı. Söz konusu adamlar, Dresden'deki sarayın kulesinde birkaç gün boyunca kapsamlı incelemelerde bulunduktan sonra, kehanetin daha sonraki yüzyıllara mı, şimdiki zamana mı ilişkin olduğu, yoksa halen ilişkilerin silahlı çatışma düzeyinde olduğu Polonya Sarayı'nın mı kastedildiği hususunda müşterek bir sonuca ulaşamadı. Talihsiz Kurfürst'ün endişeleri –çaresizlik dememek için– dağılacağına, bu bilim adamlarının arasında geçen tartışmalardan dolayı, ruhu için dayanılmaz bir hal alacak şekilde arttı. Bütün bunlara ilaveten; mabeyinci, kendisinin peşinden Berlin'e gelmek üzere olan karısından, yola çıkmadan evvel Kurfürst'e uğramasını ve o gün bugündür bir daha kendisinden haber alınamayan bir kadın yardımıyla giriştiği ancak başarıya ulaşamayan denemesi sonrasında Kohlhaas'ın sahip olduğu kâğıdı elde etme ümidinin ne kadar tatsız bir hal aldığını uygun bir dille anlatmasını istemişti. Ayrıca Kohlhaas aleyhine verilen idam kararının, dosyalar titizlikle tekrar incelendikten sonra, artık Brandenburg Kurfürstü tarafından imzalanmış olduğunu ve infaz günü olarak Palm Pazarından* sonraki Pazartesi gününe karar verildiğini de bildirmesini istemişti. Aldığı bu haberler üzerine Kurfürst, kalbi keder ve pişmanlıkla paramparça, kendisini kaybetmiş

* Palmarum: Paskalyadan önce gelen büyük orucun 6. ve son pazarı. (ç.n.)

bir şekilde odasına kapandı ve iki gününü hayatından bıkmış halde ağzına bir çöp dahi sürmeden geçirdi ve ansızın üçüncü gününde Dessau Prensi'nin yanına gideceğini ve onunla ava katılacağını hükümete kısaca bildirerek Dresden'den kayboldu. Mukayese ederek bilgi verdiğimiz kronikler bu hususta birbiriyle tuhaf bir şekilde çeliştiğinden, gerçekten nereye gittiğini ve Dessau'a yönelip yönelmediğini bir kenara bırakalım. Kesin olarak bilinen odur ki, Dessau Prensi o tarihlerde ava çıkamayacak kadar ağır hastadır ve Braunschweig'da amcası Dük Heinrich'in yanında kalmaktadır. Bayan Heloise de ertesi günün akşamında, kuzeni olarak tanıttığı Königstein Kontu ile birlikte kocası mabeyinci Bay Kunz'un yanına Berlin'e ulaşmıştır. Bu arada Kurfürst'ün emri üzerine Kohlhaas'a idam kararı okunmuş, zincirleri sökülmüş ve Dresden'de elinden alınmış olan tapu ve senetleri kendisine iade edilmiştir. Mahkemenin kendisine tayin etmiş olduğu müşavirlerin, ölümünden sonra servetiyle ilgili ne yapılmasını istediğine ilişkin sorusu üzerine Kohlhaas, bir noter yardımıyla çocukları lehine vasiyetnamesini hazırladı ve Kohlhaasenbrück'lü mert dostu memuru onların vasisi olarak tayin etti. Onun dışında son günlerinde hiç olmadığı kadar sakin ve mutluydu, zira Kurfürst'ün özel talimatıyla içinde tutulduğu zindan da açılmıştı ve şehirdeki çok sayıdaki dostuna gece gündüz serbest girip çıkma izni verilmişti. Doktor Luther'in kendi elleriyle yazmış bulunduğu, sonradan kaybolmuş olan ve tartışmasız son derece garip bir mektubu elçisi olarak getiren teolog Jakob Freising'i dahi zindanında görme şerefine nail olmuştu. Bu ruhani kişilik ve ona yardımcı olan iki Brandenburg'lu rahip huzurunda kutsal komünyon ayinini alması da ona ayrıca çok iyi gelmişti. Sonun-

da, kendi başına hakkını temin etmek için fazla aceleci davranmasının kefaretini ödemek zorunda olacağı Palm Pazarından sonraki Pazartesi günü gelse de, onu bu infazdan kurtaracak bir emir beklemekten hâlâ ümidini kesmeyen şehir halkının heyecanı büyüktü. Kucağında iki oğlu (bu imtiyazı mahkemeden özellikle talep etmişti) ve güçlü muhafızlar eşliğinde, teolog Jakob Freising tarafından zindanının kapısından yeni çıkartılmıştı ki elini sıkmak ve onunla vedalaşmak isteyen tanıdıklarının izdihamı arasından Kurfürstlüğün saray muhafızı, allak bullak bir çehre ile kendisine yaklaşarak bir kâğıt uzattı ve bunu ihtiyar bir kadının ona gönderdiğini söyledi. Pek tanımadığı adama şaşkın bir ifadeyle bakan ve kâğıdın üzerindeki mühürlü mumdan tanıdık çingene kadını hemen hatırlayan Kohlhaas, kâğıdı açtı. Kâğıtta yazanları okuduğundaki şaşkınlığı tarifsizdi. Notta: "Kohlhaas, Saksonya Kurfürstü Berlin'de ve şu anda idam meydanında. Eğer senin için bir kıymeti varsa, onu mavi ve beyaz tüylü şapkasından tanırsın. Buraya gelme maksadını sana anlatmama gerek yok. Sen gömülür gömülmez mezarını kazdırıp muskayı açarak içerisindeki kâğıdı almak istiyor. Elisabeth" yazıyordu. Son derece şaşkın bir şekilde saray muhafızına dönen Kohlhaas, ona bu kâğıdı veren olağandışı kadını tanıyıp tanımadığını sordu. Ancak muhafız: "Kohlhaas, o kadın..." diye başlarken konuşmasının ortasında garip bir şekilde duraksayınca ve o anda Kohlhaas da yaşanan izdihama yeniden kapılınca, garip bir şekilde her uzvu titreyen adamın ne söylediğini duyamadı. İnfaz meydanına ulaştığında, Brandenburg Kurfürstü, maiyeti ile oradaydı. Aralarında, Baş Kançılar Bay Heinrich von Geusau; sağında, olağanüstü bir insan kalabalığının arasında atın üzerinde kalmaya çalışan ve elinde idam kara-

rının bir suretini tutan imparatorun avukatı Franz Müller; solunda Dresden Mahkemesi'nin kararıyla kendi avukatı, hukuk bilgini Anton Zäuner ve halkın kapattığı hilal şeklindeki çemberin ortasında bir çıkın eşya ve sağlıktan parlayan ve toynaklarıyla yere vuran yağızları tutan bir tellal vardı. Baş Kançılar Bay Heinrich, efendisi adına Dresden'de Tronka'lı Asilzade Wenzel aleyhine açmış olduğu davayı noktası noktasına kazanmıştı. Öyle ki atların şerefi başlarının üzerinde dalgalandırılan bir bayrak ile iade edilmiş, atlar onlara geçici olarak bakan deri yüzücüsünün elinden alınarak, asilzadenin adamları tarafından besiye çekilmiş ve sadece bunun için kurulmuş bir komisyon tarafından Dresden'deki pazar meydanında avukata teslim edilmişti. Kohlhaas muhafızları eşliğinde kendisine doğru tepeye çıktığında, Kurfürst: "İşte Kohlhaas, bugün hakkını teslim aldığın gündür! Şuraya bak! Tronkenburg'da cebren elinden alınan ve ülkenin reisi olarak sana geri temin etmekle yükümlü olduğum her şeyi sana iade ediyorum: Yağızların, fuların, guldenlerin, çamaşırların, hatta Mühlberg yakınlarında ölen uşağın Herse'nin tedavi giderleri. Benden memnun musun?" diye seslenerek sordu. Kohlhaas, Baş Kançılar'ın işareti üzerine kendisine uzatılan kararı hayretle parlayan gözlerle okurken kucağında taşıdığı iki çocuğunu yere bıraktı. Kararda ayrıca Asilzade Wenzel'in iki yıl hapis cezasına mahkûm edildiğine dair maddeyi de gördüğünde duygularına daha fazla hâkim olamayıp kollarını göğsünün üzerinde çapraz olarak kavuşturarak uzaktan Kurfürst'ün önünde diz çöktü. Ayağa kalktı, elini kucağına koydu ve Baş Kançılar'a yeryüzündeki en büyük arzusuna kavuştuğunu mutlulukla teyit etti. Atlarının yanına geçti, onları inceledi ve güzel boyunlarını okşadı.

Baş Kançılar'a tekrar geri dönerek, neşeyle atları iki oğlu Heinrich ve Leopold'e hediye ettiğini söyledi. Baş Kançılar Heinrich von Geusau, attan inip ona nazik bir şekilde yönelerek, Kurfürst adına son arzusunun kutsal kabul edileceğini vaat etti ve çıkında bulunan diğer eşyaları hakkında da kararını vermesini talep etti. Bunun üzerine Kohlhaas, meydanda halkın arasında fark ettiği Herse'nin ihtiyar annesini çağırdı ve ona eşyaları teslim ederek: "Al, Anneciğim. Bunlar senin!" dedi. Çıkının içindeki kendisine tazminat olarak verilen parayı da son günlerini iyi geçirmesi, yaşlılığında bakımı için hediye olarak kabul etmesini istedi. Kurfürst: "Haydi, At Tüccarı Kohlhaas! Bu şekilde uğramış olduğun zararlar tazmin edildi. Şimdi sen de, avukatı burada bulunan İmparator Majesteleri'ne, ülke düzenini bozmaktan dolayı kendi tazminatını ödemeye hazır ol!" diye bağırdı. Şapkasını çıkartıp yere atan Kohlhaas, hazır olduğunu söyledi; çocuklarını tekrar kucağına alıp bağrına bastıktan sonra onları sessiz gözyaşları altında meydandan uzaklaştıran Kohlhaasenbrück'lü memura teslim etti ve kütüğün yanına geldi. Boynundaki fuları çıkartıp göğüslüğünü yeni açmıştı ki, halkın kurmuş olduğu çemberde kendisine fazla uzak olmayan bir mesafede, iki şövalyenin arasında, cüsseleriyle yarı yarıya kapattıkları, şapkası mavi ve beyaz tüylü pek tanıdık adamı göz ucuyla fark etti. Kohlhaas, kendisini çevreleyen muhafızları şaşırtan ani bir hareketle adamın önüne dikildi ve göğsündeki muskayı çıkarttı. İçerisinden kâğıdı aldı ve mührünü açarak okudu. Tatlı ümitlere kapılmak üzere olan mavi beyaz tüylü şapkalı adamdan bakışlarını ayırmadan, kâğıdı ağzına attı ve yuttu. Bu sahne karşısında mavi ve beyaz tüylü şapkalı adam baygınlık geçirerek, kasılmalarla yere yığıldı. Ya-

nındakiler endişeyle eğilip onu yerden kaldırmaya çalışırken, Kohlhaas ise celladın başını baltayla keseceği darağacına gitti. Kohlhaas'ın hikâyesi burada son buluyor. Cenazesi, halkın feryatları ve yakınmaları arasında bir tabuta kondu ve taşıyıcılar onu şehrin girişindeki kilise meydanında düzgün bir şekilde gömülmesi için yerden kaldırırken, Kurfürst ölenin oğullarını çağırdı ve Baş Kançılar'a çocukların asiller okulunda okuyacaklarını bildirerek onlara şövalyelik rütbesini verdi. Saksonya Kurfürstü ise bir süre sonra fiziksel ve ruhsal olarak çökmüş bir halde Dresden'e döndü. Ancak onunla ilgili ayrıntıların tarihi kayıtlardan öğrenilmesi gerekir. Buna karşın Kohlhaas soyundan neşeli ve güçlü torunlar geçen yüzyıla kadar Mecklenburg topraklarında yaşamını sürdürdü.

On altıncı yüzyılın ortalarında, Havel Nehri kıyılarında zamanının en namuslu ve aynı zamanda en korkunç adamlarından biri olan Michael Kohlhaas adında bir at tüccarı yaşıyordu. Bir köy öğretmeninin oğlu olan bu müstesna adam, hayatını otuz yaşına kadar örnek bir vatandaş olarak geçirmişti. Hâlen kendi adını taşıyan köyündeki çiftliğinde işiyle huzurlu bir şekilde geçinip gidiyordu. Eşinin ona bahşettiği çocuklarını Allah korkusu ile çalışkan ve sadık bireyler olarak yetiştirmişti. Komşuları arasında, onun yardımseverliğinden veya dürüstlüğünden nasibini almamış tek bir kişi dahi yoktu. Kısacası, bir erdemi uğrunda yoldan çıkmış olmasaydı, dünya onu hayır dualarıyla anardı. Ancak adalet duygusu, onu bir haydut ve katile dönüştürdü.

***

Heinrich von Kleist, bir soylu tarafından iki atına haksız yere el konulmasıyla başlayan ve kendisi için adaleti yasal yollarla sağlayamayınca, intikam duygularıyla ağır bir meydan okuma sürecine giren Michael Kohlaas'ın hikâyesinde, hak ve haksızlık, iyi ve kötü kavramlarını sürekli karşı karşıya getirir. Her açıdan örnek bir vatandaşken, Kohlhaas'ı bir suçluya, korkunç bir kişiye dönüştüren aslında özünde yatan adalet tutkusu ve haksızlığa tahammül edemeyen kişiliğidir. Egemen sınıfın yolsuzlukları ve keyfiliği karşısında bireylerin yaşadığı çaresizliği çarpıcı bir şekilde gözler önüne seren bu ölümsüz eser hâlâ güncelliğini korumakta...

